

อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชาย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2556

อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชาย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชาย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2556

เกศรินทร์ ทารี.(2556).อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของ
นิสิตชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชญญา วัฒนโณ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) เปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย 3) เปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน และ 4) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุม มาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 287 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วยมาตรวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและมาตรวัดความคาดหวังของบุตรที่มีต่อบทบาทความเป็นบิดา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแทนในสังคมอยู่ในระดับสูงสุด ($M=3.95$, $SD=.53$) รองลงมาคือคือด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเลี้ยงดู และด้านสนับสนุนการ ($M=3.92$, $SD=.63$, $M=3.89$, $SD=.59$, และ $M=3.78$, $SD=.74$ ตามลำดับ) และพบว่าความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับต่ำสุด ($M=3.71$, $SD=.65$)

ผลการวิจัยพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้าน แต่พบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาทุกด้าน และอิทธิพลหลักของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาและด้านการหาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้าน แต่พบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้าน และอิทธิพลหลักของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาและด้านการหาเลี้ยงครอบครัว อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบ

ใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็น
ตัวแบบในสังคมและด้านสันตนาการ แต่พบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-
น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาด้านการเป็นตัวแบบในสังคมและด้านสันตนาการ

THE EFFECTS OF CHILD REARING PRACTICE ON FATHER ROLE
EXPECTATION OF MALE STUDENTS AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2013

Kessarinthorn Tharee .(2013). *The Effects of Child Rearing Practice on Father Role Expectation of Male Students At Srinakharinwirot University*. Master's Project, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Asst.Prof. Vitanya Vanno .

This research has objectives to 1) study the expectation's level of father's role in senior male students of Srinakharinwirot University, 2) compare the expectation of father's role in senior male student in Srinakharinwirot University with high- low supportive love rearing practices, high –low reasoned rearing practices and high –low restrictive rearing practices, 3) compare the expectation of father's role in senior male students in Srinakharinwirot University who have different rearing sources, and 4) study the interaction effect between the high-low supportive love rearing practices, high –low reasoned rearing practices and high –low restrictive rearing practices and the source of rearing with the expectation of father's role in senior male student in Srinakharinwirot University. The target group in this research is 287 bachelor-degreed senior male students of Srinakharinwirot University which chose from purposive sampling. The tools that used to collect data compose with a scale of child rearing form and a scale of expectation of father's role in son. The statistics using for analyzing data are mean, standard deviation and two-way ANOVA. The research found that senior male students of Srinakharinwirot University have high-leveled expectation in every aspects of father's role: the expectation of father's role in being social model is in the highest level ($M=3.95$, $SD=.53$). The second is the aspect in earning family's living, nurturing and entertainment ($M=3.92$, $SD=.63$, $M=3.89$, $SD=.59$, and $M=3.78$, $SD=.74$ respectively). The Expectation about problem solving aspect is in the lowest level ($M=3.71$, $SD=.65$).

The research reveals that there isn't any interaction effect between the high-low supportive love rearing practices and the rearing sources with every aspects of expectation in father's role. However, the research found the main effect from high-low supportive love rearing practices to every aspects of expectation in father's role and also the main effect from source of rearing to the expectation in father's role in problem solving and earning family's living aspects. Moreover, it found that there isn't any interaction effect between the high-low restrictive rearing with every aspects of expectation in father's role but there are the main effect from high-low restrictive rearing to every aspects of expectation in father's role and that from source of rearing to expectation in father's role in problem solving and earning family's living aspects. However, this research found that there is the interaction

effect between high – low reasoned rearing practice and sources of rearing with the expectation in father’s roles in rearing, problem solving and earning family’s living aspects. Nevertheless, there isn’t any interaction effect between high-low reasoned rearing and source of rearing with expectation in father’s role in social role model and entertainment aspects but there is the main effect of high-low reasoned rearing in expectation of father’s role in social role model and entertainment aspects.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิต
ชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของ เกศรินทร์ ทารี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

วณิชญา วัฒนโธ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัชญา วัฒนโธ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ธีระน ลีศิริพงษ์

(อาจารย์ ดร. ชัญญา ลีศิริพงษ์)

คณะกรรมการสอบ

วณิชญา วัฒนโธ

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัชญา วัฒนโธ)

วณิชญา วัฒนโธ

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัฐวิณี สิทธิศิริอรรรถ)

วณิชญา วัฒนโธ

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วณิชญา วัฒนโธ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(อาจารย์ ดร. วาณี อรรถนัสสาริต)

วันที่ ๒๒ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีนั้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิญญา วัฒนโธ ที่ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส อาจารย์ ดร. ภิญญาพันธ์ ร่วมชาติ และ อาจารย์ชาญ รัตนะพิสิฐ ที่ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจคุณภาพแบบวัด และชี้แนะข้อคำถามเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐวีร์ สิทธิสิรอรอด อาจารย์ ดร.ชญญา ลีศัตร์พ่าย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร ที่ท่านสละเวลาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ และขอบพระคุณอาจารย์ภาคจิตวิทยาทุก ท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดเวลาที่ศึกษา

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา- มารดา พี่ชาย และครอบครัวของข้าพเจ้า เป็นอย่างสูงที่ให้การสนับสนุนในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนเพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจที่ดีตลอดมา

หากสารนิพนธ์ฉบับนี้จะยังประโยชน์ให้ผู้อื่นได้ศึกษาต่อไป ผู้วิจัยขอขอบผลบุญแห่ง การศึกษานี้แต่คุณแม่ประพาส ทารีและคุณพิพัฒนานนท์ ทารี ซึ่งเป็นมารดาและพี่ชายที่คอยอบรม สั่งสอนและให้กำลังใจเสมอมา

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บ ข้อมูลจนทำให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือใน ทุกด้านมา ณ โอกาสนี้

เกศรินทร์ ทารี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวิจัย.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามปฏิบัติการ	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	9
สมมติฐานในการวิจัย	9
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง.....	11
ความหมายเกี่ยวกับความคาดหวัง.....	11
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง.....	14
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาท	16
ความหมายของบทบาท	16
องค์ประกอบของบทบาท	17
ความสำคัญของบทบาท	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดา	19
ความหมายของบทบาทของบิดา	19
ความสำคัญของบทบาทของบิดา	19
มิติของบทบาทของบิดา	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา	23
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร	27
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูบุตร	27
ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูบุตร.....	28
รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตร	29
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดูบุตร.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน.....	46
ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	53
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	76
วัตถุประสงค์ สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย.....	76
สรุปผลการศึกษา.....	79
อภิปรายผล.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	97
ภาคผนวก ข ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย.....	104
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	112
ภาคผนวก ง หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	114
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	116

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง.....	47
2 คำมีชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	48
3 ระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	50
4 คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู.....	54
5 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู.....	55
6 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา.....	56
7 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว.....	57
8 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม.....	57
9 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการ.....	58
10 คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู.....	59
11 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู.....	60
12 ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดู เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่.....	61

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 ผลของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดู เมื่อกำหนดกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่	62
14 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา.....	63
15 ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของ บิดาด้านการแก้ปัญหา เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่.....	64
16 ผลของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา เมื่อกำหนดกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่.....	65
17 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว.....	66
18 ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่.....	67
19 ผลของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อกำหนดกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่.....	68
20 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแบบในสังคม.....	69
21 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตินาการ.....	69
22 คำมีชมิมีเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู.....	70
23 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู.....	71

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
24 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา.....	72
25 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว.....	72
26 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแบบในสังคม.....	73
27 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้าน สันตนาการ.....	74
28 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	74

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 การเลือกตัวอย่างและจำนวนตัวอย่างในแต่ละสาขาวิชา.....	41

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวิจัย

ในสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยย่อยที่สุดในสังคมคือ ครอบครัว การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้บทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น บิดาจะต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวมากขึ้น ทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวน้อยลง บิดาส่วนใหญ่ใช้เวลาทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมงถึง 70% ใช้เวลาทำงานไม่เกิน 8 ชั่วโมง มีเพียง 30 % ขณะที่การใช้เวลาโดยเฉลี่ยในการพูดคุยหรืออยู่กับลูก และครอบครัว ในช่วงวันทำงานใช้เวลาเพียง 50 นาทีเท่านั้น (นพดล กรรณิกา.2551: Online) และหากพ่อลดบทบาทในการเลี้ยงดูลูกจะทำให้พบปรากฏการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้น คือ 1.เกิดเพศที่สามสูงขึ้นเพราะขาดความเข้าใจและขาดแบบอย่าง 2.เด็กมีแนวโน้มใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาเพราะขาดทักษะการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี และ 3.ขาดทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมประกอบกับขาดความรักที่สมบูรณ์แบบทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น และมีเซ็กซ์ที่ไม่ปลอดภัย (นพ.สุริยเดว.2551:Online)

จากข้อมูลข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าบทบาทของบิดาหรือพฤติกรรมการแสดงออกหรือหน้าที่ของบิดาที่ปฏิบัติต่อบุตรและครอบครัวนับว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อครอบครัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากบิดาต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว เอาใจใส่ดูแลความสุข ความทุกข์ของครอบครัว ตลอดจนนำครอบครัวไปสู่ความรุ่งโรจน์เป็นปึกแผ่นและเป็นตัวอย่างแก่บุตร (เกษม ตันติผลาชีวะและกุลยา ตันติผลาชีวะ.2539: 215) จากการศึกษาของศูนย์วิจัยความสุขชุมชนมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเกี่ยวกับบทบาทของบิดาพบว่าบิดามีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและดูแลคนในครอบครัวในเรื่องสำคัญหลาย ๆ ประการ เช่น การเป็นที่ปรึกษาที่ดีของลูกและคนในครอบครัวทุกเรื่อง พูดคุยให้กำลังใจลูกและคนในครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เคารพการตัดสินใจของคนในครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกและคนในครอบครัว (นพดล กรรณิกา. 2551: Online) ในทางตรงข้าม ครอบครัวที่ไม่มีบิดาจะทำให้บุตรขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถเลียนแบบจากใครได้ ทำให้เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมผิดปกติเป็นปัญหาทางสังคมได้ บุตรที่บิดามีส่วนในการเลี้ยงดู เมื่อเติบโตขึ้นจะมีลักษณะของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีเมตตากรุณา สงสาร มีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี (เพยาว์ ผลภาค. 2539: 38; อ้างอิงจาก Lynn.1974: 97-107) ในเด็กชายพบว่าการขาดบิดาทำให้เด็กขาดการเรียนรู้ในบทบาทของเพศชายที่เหมาะสม ขาดการควบคุมตนเองและการอดใจรอได้ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น รวมทั้งความสำเร็จในการศึกษาและเป้าหมายเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต ส่วนในเด็กผู้หญิงพบว่าบิดามีส่วนสำคัญในการทำให้เด็กหญิงเรียนรู้บทบาทของเพศชาย ซึ่งส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

ต่างเพศและการวางตัวอย่างเหมาะสมต่อเพศชายเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (ญาดา หลาวเพชร. 2544: 56; อ้างอิงจาก Gottman.1997)

นอกจากนี้ ผลวิจัยเชิงสำรวจของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวร่วมกับศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่องบทบาทของ “พ่อ” ในวันครอบครัว ซึ่งดำเนินการสำรวจระหว่างวันที่ 5 - 10 เมษายน 2554 พบว่าโดยภาพรวมการปฏิบัติของพ่อในเรื่องการพินิจ คิ่มเหล้า เทียวเตร เจ้าชู้เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วง เพราะเป็นแบบอย่างไม่ดีแก่ลูก เด็กบางคนจะซึมซับพฤติกรรมของพ่อโดยเฉพาะเด็กผู้ชาย นอกจากนี้ ยังพบว่าลูกส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าพ่อประทับใจหรือไม่ประทับใจตนเองในเรื่องใดบ้าง ไม่รู้ว่าพ่อมองตนเองอย่างไร ซึ่งอาจเป็นเพราะพ่อยังขาดการสื่อสารความรู้สึกตนเองที่มีต่อลูก (ฐาณิชา ลิ้มพานิช. 2554:Online) สำหรับการสำรวจของโครงการหยุดทุกข์สร้างสุขเพื่อครอบครัวของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว พบว่า ผู้ที่มักเป็นสาเหตุของปัญหาในครอบครัวคือผู้เป็นบิดา (นพดล กรรณิกา. 2551: Online)

การเลี้ยงดูของพ่อในช่วงปฐมวัย ที่ชอบให้เล่นของแปลกใหม่ ทำท่าย เล่นหกคะเมน สร้างสิ่งกีดขวางแบบง่าย ๆ ให้ลูกหัดแก้ปัญหาจะทำให้เด็กเกิดความพยายามในการค้นพบและทำท่ายสิ่งแปลกใหม่ เด็กเหล่านี้จะได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ความเป็นนักวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สูง เพราะเกิดทักษะในการวางแผน การแก้ปัญหา และเกิดทักษะในการควบคุมอารมณ์ สำหรับช่วงวัยเรียน พ่อมักจะสร้างแนวคิดคร่ำๆ และปล่อยให้ลูกเป็นคนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการเห็นบุคลิกที่ดีของพ่อ เช่น พ่อมักเป็นผู้รับฟังที่ดีของลูก ทำให้เด็กรู้จักการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และจะรู้จักใช้ความเพียรพยายามสู่ความสำเร็จมากกว่าการพึ่งโชคกลาง ในช่วงวัยรุ่น บุคลิกของพ่อบวกกับสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว ทำให้เกิดแรงศรัทธาในตัวพ่อว่าเป็นฮีโร่ และจะเกิดแรงบันดาลใจสู่เด็กที่จะพยายามทำตัวให้ดีกว่า ส่วนวัยรุ่นหญิง มักจะเก็บบุคลิกของพ่อไว้ในความทรงจำ ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกคู่ครองหรือการคบเพื่อนต่างเพศ ลดการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและยังทำให้วัยรุ่นจะเกิดพัฒนาการที่เหมาะสมกับเพศและวัย โอกาสเสี่ยงของการเกิดเพศที่สามก็จะลดลง (สุริยเดว ทรีปาตี. 2551: Online) ในบทบาทการเป็น “พ่อของลูก” ในสังคมไทยยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงต่อการสร้างชีวิตของลูก เพราะทัศนะของพ่อส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองอยู่ในฐานะ “ผู้หาเลี้ยง” ส่วนแม่อยู่ในฐานะ “ผู้เลี้ยงดู” พ่อจึงใช้เวลาอยู่นอกบ้านเป็นส่วนใหญ่โดยให้ความสำคัญกับการทำงานและสิ่งอื่น ๆ มากกว่าครอบครัว พ่อจำนวนไม่น้อยขาดความเข้าใจในการอบรมสั่งสอนดูแลลูกอย่างถูกต้อง นอกจากนี้พ่อในสังคมไทยจำนวนมากขาดความรับผิดชอบและไม่แม้แต่จะทำหน้าที่ในการดูแลครอบครัว จึงได้ละทิ้งให้แม่ดูแลลูกเพียงผู้เดียว(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2541: 21)

บทบาทการเป็นบิดาเกี่ยวข้องกับแบบแผนพฤติกรรมหรือหน้าที่ของบิดาที่พึงกระทำ ซึ่งแบ่งได้หลายด้าน เอเวอร์โซล (อัจฉรา สุขารมณ. 2544. อ้างอิงจาก Anderson.1982: 151: citing Eversoll. 1974) แบ่งบทบาทของบิดาเป็น 5 ด้านคือบทบาททางด้านการเลี้ยงดูบุตร บทบาททางด้านการแก้ปัญหา บทบาททางด้านการหาเลี้ยงครอบครัว บทบาททางด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมและบทบาททางด้านสันตนาการ โดยบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตรเป็นหน้าที่ของบิดาต่อครอบครัว คือ การเลี้ยงดูบุตรให้ได้รับความสมบูรณ์ทางด้านกายภาพ จิตใจ อารมณ์ และสังคม

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2541:62) บทบาทด้านการแก้ปัญหาเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู การช่วยบุตรในการแก้ปัญหาต่างๆ การแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว (พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล. 2533; อ้างอิงมาจาก Robischon and scott.1969:55) บทบาทในด้านการหาเลี้ยงครอบครัวถือได้ว่าบิดาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดและเป็นบุคคลแรกที่จะช่วยเหลือครอบครัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนใหญ่แล้วบิดาจะเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว (เพียวี ผลภาค. 2539; อ้างอิงมาจาก Bowlby. 1968: 2 ; Benson. 1985: 26) ส่วนบทบาทด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมบิดามีบทบาทในการเป็นแบบอย่างทางสังคมและอาชีพ การทำงานของบุตร บิดาจะมีอิทธิพลเกี่ยวกับการเป็นตัวแทนทางด้านบทบาทต่อบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง ในระยะแรกเด็กผู้ชายที่บิดาให้ความรักความอบอุ่นให้การสนับสนุน จะทำให้บุตรชายมีมนุษยสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถเป็นผู้นำได้ดีกว่าเด็กคนอื่น ส่วนในเด็กหญิงก่อนวัยเรียนที่ขาดบิดา มีแนวโน้มที่จะเกิดลักษณะขี้อายและก้าวร้าวในระยะวัยรุ่น (พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล. 2533; อ้างอิงมาจาก Robischon; & scott. 1969: 55) และบทบาทของบิดาด้านสันตนาการ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในยามว่างให้แก่สมาชิกในครอบครัว บิดาและมารดาควรวางเวลาว่างเพื่อพักผ่อนหย่อนใจกับครอบครัว จัดสถานที่ภายในบ้านเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมกัน หรือเพื่อให้บุตรได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน รักษาสมรรถภาพร่างกายให้ดีอยู่เสมอ ส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวและบุตรใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์(นิยม บุญมี. 2526: 33) เรื่องของความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อการแสดงบทบาทของบิดานั้นพบว่าบุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาคือต้องการให้บิดามีเวลาให้ โดยพาไปเที่ยวพักผ่อน ทำกิจกรรมร่วมกัน (เทียนทิพย์ ไชยฉัตรชวกุล. 2543)

การวางรากฐานให้กับนิสัยเพศชายที่จะต้องเติบโตเป็นผู้นำครอบครัวและจะต้องอยู่ในฐานะของบิดาในอนาคตจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่านิสัยชายมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านต่างๆ เป็นอย่างไร ผลการศึกษานี้จะช่วยสะท้อนภาพเกี่ยวกับความคาดหวังของนิสัยชายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะต้องปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเสริมสร้างและปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของบิดาให้กับนิสัยชายที่จะต้องอยู่ในบทบาทของบิดาในอนาคต

ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของบิดาของบุคคลน่าจะเกี่ยวข้องกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลเคยได้รับมาเพราะการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็กและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเขา ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา (นงนุช โรจนเลิศ .2533; อ้างอิงจาก Sears; & other. 1957) การอบรมเลี้ยงดูและการได้รับการปลูกฝังที่แตกต่างกันเป็นตัวกำหนดทิศทางของความรู้สึกนึกคิดของคนว่าจะเป็นไปในลักษณะใด มองสังคมไปในแนวทางไหน ซึ่งอาจชี้ให้เห็นถึงความคาดหวังที่แตกต่างกันจากพื้นฐานของการเลี้ยงดูที่แต่ละบุคคลประสบมาและทั้งด้านบทบาทของบิดาในด้านต่างๆ ซึ่งปฏิบัติต่อครอบครัวและต่อบุตร การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ารูปแบบ

ของการอบรมเลี้ยงดูจะมีอิทธิพลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาของบุคคลอย่างไร โดยศึกษาว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ คือ แบบรักสันทนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย เนื่องจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบนี้ ได้รับการสนับสนุนว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแบบสังคมไทย (สันทนหทัย วิทยารังสีพงษ์. 2550: 61; อ้างอิงจาก ศิริอร นพกิจ. 2545)

นอกจากนี้ แหล่งของการอบรมเลี้ยงดูก็น่าจะมีอิทธิพลต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายด้วย กล่าวคือ บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาด้วยกันกับบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาเพียงลำพังหรือบุคคลอื่น ๆ เช่น ญาติพี่น้อง น่าจะมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน ดังเช่นงานวิจัยของ สุราสินี เถาว์กลาง (2552) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดา มารดากับการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของวัยเด็กตอนกลาง ซึ่งพบว่านักเรียนที่ได้รับบทบาทของบิดามารดาในระดับมากมีการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนที่บิดามารดามีบทบาทต่างกัน มีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาด้วยกันจะทำให้เด็กจะได้รับทั้งบทบาทของบิดาและมารดา ซึ่งเกิดผลดีต่อเด็กคือทำให้เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพเข้มแข็งคือ เห็นคุณค่าในตนเอง และมีวินัยในตนเองและพบว่านักเรียนที่บิดามีบทบาทต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน นั่นคือ ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาเพียงลำพังทำให้ได้รับบทบาทของบิดาแตกต่างกันไป แต่จะไม่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก แต่ในทางกลับกัน นักเรียนที่มารดามีบทบาทต่างกันจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาเพียงลำพัง เพราะบทบาทของมารดามีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน คือ การอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาด้วยกันกับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติเพียงลำพังจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านต่าง ๆ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจที่จะศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุม มาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายด้วย ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ทราบเงื่อนไขเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในด้านต่าง ๆ ของนิสิตชาย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยศึกษากับนิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ซึ่งตามระดับชั้นพัฒนาการของอิริคสันจะตรงกับชั้นที่ 6 คือความสนิทสนม เสน่ห์ กับ ความเปลี่ยนแปลง (ประณต คำฉิม. 2549: 49) อันเป็นวัยที่เตรียมพร้อมสู่การสร้างครอบครัวและเลือกคู่ครอง หากนิสิตชายกลุ่มนี้มีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาอย่างเหมาะสมย่อมจะส่งผลถึงพัฒนาการขั้นที่ 7 คือการบำรุงส่งเสริมผู้อื่น กับ การพะวงเฉพาะตน ที่จะส่งผลต่อความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนเองให้เหมาะสมได้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุม มาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสำคัญของการวิจัย

1. สารสนเทศเกี่ยวกับระดับความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะทำให้ทราบสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับความคาดหวังของนิสิตชายเหล่านี้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะต้องปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเสริมสร้างและปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของบิดาให้กับนิสิตชายที่จะต้องอยู่ในบทบาทของบิดาในอนาคต
2. สารสนเทศเกี่ยวกับความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย และที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุม มาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาจะทำให้ทราบเงื่อนไขเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความคาดหวังที่มีความเหมาะสมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะต้องปฏิบัติให้กับนิสิตชายกลุ่มนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,005 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 287 คนจาก 3 สาขาวิชา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์) 2) สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (คณะวิทยาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์) 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ และคณะพลศึกษา) ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกตัวอย่างที่มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan.1970: 608 อ้างอิงจาก นัจวีณ สิริสิทธิ์อรรรถ; และ เปี่ยมสุข พุ่งกาวิ. 2552: 116) ซึ่งการศึกษานี้จะต้องมีตัวอย่างขั้นต่ำ 278 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น คือ

3.1.1 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย

3.1.2 แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ บิดาและมารดาพร้อมกันเลี้ยงดู และ บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความคาดหวังในบทบาทของบิดา แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นต้นแบบในสังคม และด้านสันตนาการ

นियามปฏิบัติการ

(1) ความคาดหวังในบทบาทของบิดาคือระดับความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะมีปฏิบัติในด้านต่างๆ ได้แก่

- ความคาดหวังในบทบาทความเป็นบิดาด้านการเลี้ยงดู คือระดับความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะมีปฏิบัติในเรื่องการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของบุตร การชี้แนะทางการศึกษาและส่งเสริมบุตรให้ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ การจัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรคที่เหมาะสมให้กับบุตร การแสดงออกให้บุตรทราบว่า “รัก” เช่น โอบกอด ลูบหัว การอบรมบุตรให้ประพฤติตนเป็นคนดี สอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุตรอย่างใกล้ชิด และ การเป็นที่พึ่งทางใจของบุตร

- ความคาดหวังในบทบาทความเป็นบิดาด้านการแก้ปัญหา คือระดับความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะทำปฏิบัติในเรื่องการเป็นตัวแทนผู้ปกครองในการรับทราบปัญหาของบุตรในด้านการเรียนหรือปัญหาด้านความประพฤติกับครูอาจารย์ การดักเตือนและลงโทษบุตร เมื่อบุตรมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การตัดสินใจปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในครอบครัว การเลือกสถานศึกษาให้กับบุตร การช่วยแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ให้กับบุตร การแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว และการให้คำแนะนำเมื่อบุตรต้องการ

- ความคาดหวังในบทบาทความเป็นบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวคือระดับความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะทำปฏิบัติในเรื่องความขยันหมั่นเพียรเพื่อทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง การให้ความสำคัญกับการออมเงิน เช่น ฝากธนาคาร ซื้อพันธบัตร การวางแผนและตัดสินใจด้านค่าใช้จ่ายของครอบครัว ความรับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายทุกอย่างของครอบครัว การทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น การดูแลค่าใช้จ่ายในครอบครัว และการเป็นผู้นำในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว

- ความคาดหวังในบทบาทความเป็นบิดาด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม คือระดับความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะทำปฏิบัติในเรื่องการไม่ดื่มสุรา แอลกอฮอล์หรือเสพสิ่งเสพติดที่เป็นโทษ เช่น บุหรี่ ให้บุตรเห็น การเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมแก่บุตร เช่น กตัญญูแก่เวทียด้วยการดูแลเอาใจใส่บิดามารดาของตน การเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูงทั้งต่อครอบครัวและการงาน การเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด การร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาของบุตร และการสั่งสอนและลงโทษบุตร เมื่อบุตรประพฤติผิดกฎระเบียบของสังคม

- ความคาดหวังในบทบาทความเป็นบิดาด้านสันทนาการคือระดับความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่บิดาควรจะทำปฏิบัติในเรื่องการจัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อสันทนาการหรือทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว การใช้เวลาพูดคุยหรือเล่นสนุกสนานกับครอบครัว เช่น ดูทีวีร่วมกันหลังอาหารเย็น เล่นเกมส์กับบุตรในวันหยุด การทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เช่น รดน้ำต้นไม้ กวาดบ้าน ถูบ้าน การหาเวลาว่างทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับครอบครัว การสนับสนุนให้บุตรทำงานอดิเรกเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การพาครอบครัวไปสังสรรค์หรือท่องเที่ยวพักผ่อนต่างจังหวัดในวันหยุด และ เมื่อมีเวลาว่างจะพาบุตรไปเยี่ยมญาติ ๆ

มาตรวัดความคาดหวังของบุตรที่มีต่อบทบาทของบิดา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามในมาตรวัดชุดนี้ขึ้นโดยการสร้างข้อคำถามที่เทียบเคียงกับข้อคำถามในมาตรวัดการปฏิบัติตามบทบาทความเป็นบิดาตามการรับรู้ของบุตรโดยอาศัยแนวคิดบทบาทสำคัญของบิดาของเอเวอร์ซอล (Anderson, 1982: 151 citing Eversall 1974; อ้างอิงจาก ปาณิสรา โสพจน์, 2549) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม และด้านสันทนาการ มาตรวัดนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด คะแนนสูง

หมายถึงบุคคลคาดหวังว่าผู้เป็นบิดาควรจะมีปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวมาก คะแนนต่ำหมายถึงบุคคลคาดหวังว่าผู้เป็นบิดาควรจะมีปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวน้อย

(2) การอบรมเลี้ยงดู คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อบุตรใน 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

- **การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน** หมายถึง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา หรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อบุตรในลักษณะของการแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ต่อลูกอย่างเปิดเผย สนใจทุกข์สุขของบุตร ใกล้ชิดบุตร ยอมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว ให้ความสนิทสนม สนับสนุนช่วยเหลือ และมีความเข้าใจความรู้สึกของบุตรเป็นอย่างดีในปริมาณต่าง ๆ

- **การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล** หมายถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อบุตรในลักษณะของการกระทำและแจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่บุคคลในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตรในสิ่งต่าง ๆ

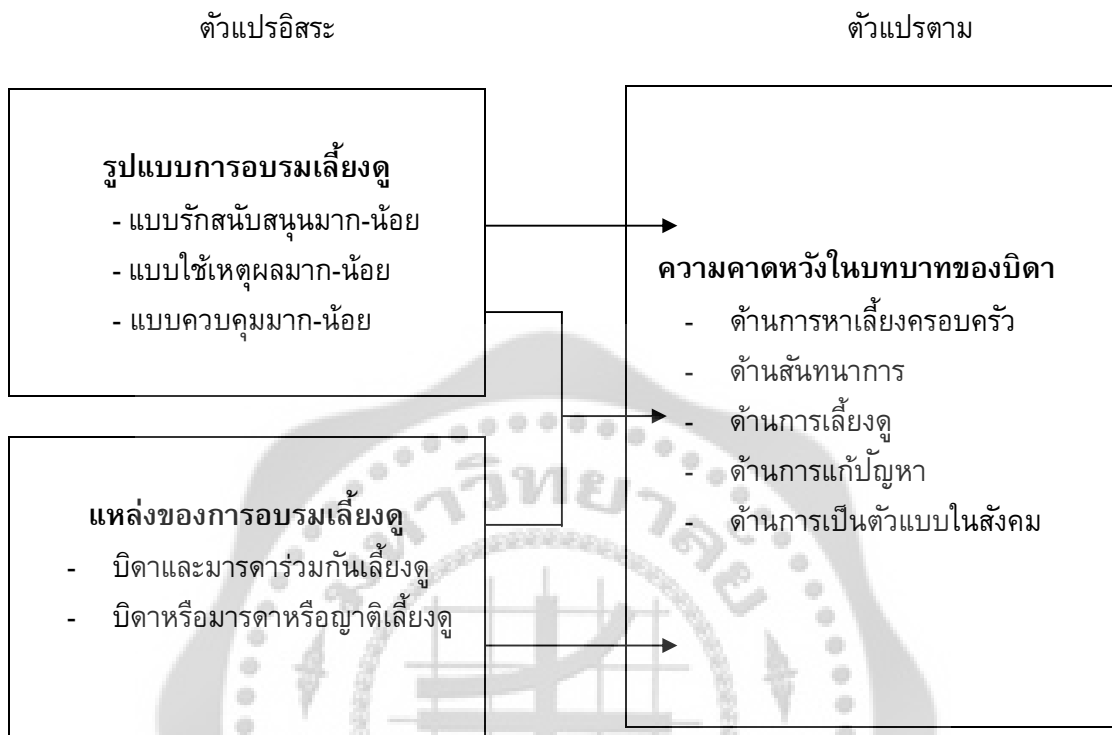
- **การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม** หมายถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อบุตรในลักษณะของการออกคำสั่งให้บุตรทำตามแล้วบิดามารดา คอยตรวจตราว่าทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามก็จะลงโทษ หรือ การปล่อยให้เด็กตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ และเปิดโอกาสให้บุคคลเป็นตัวของตัวเองโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุตรมากนัก

มาตรวัดการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยใช้มาตรวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบคือ แบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลและแบบควบคุม โดยผู้วิจัยปรับปรุงมาจากมาตรวัดของสัทท์หัทย์ วิทยารังสีพงษ์ (2550) มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 6 ระดับตั้งแต่จริงที่สุด – ถึงไม่จริงเลย โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบคือแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลและแบบควบคุม รูปแบบละ 5 ข้อ ผู้วิจัยใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากมาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบสูงกว่าค่ามัธยฐานคือผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก แบบใช้เหตุผลมาก และแบบควบคุมมาก ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากมาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบต่ำกว่าค่ามัธยฐานคือผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย แบบใช้เหตุผลน้อย และแบบควบคุมน้อย

(3) แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นหลัก ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลใดในครอบครัวก็ได้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะแบ่งแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ บิดาและมารดาพร้อมกันเลี้ยงดูและบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก – น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกัน
2. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก – น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกัน
3. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก – น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกัน
4. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน
5. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก – น้อย และได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน

6. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก – น้อยและได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน

7. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก – น้อยและได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยนำเสนอการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง
  - 1.1 ความหมายของความคาดหวัง
  - 1.2 ลักษณะและประเภทของความคาดหวัง
  - 1.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท
  - 2.1 ความหมายของบทบาท
  - 2.2 องค์ประกอบของบทบาท
  - 2.3 ความสำคัญของบทบาท
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดา
  - 3.1 ความหมายของบทบาทของบิดา
  - 3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดา
  - 3.3 ความสำคัญของบทบาทของบิดา
  - 3.4 มิติของบทบาทของบิดา
  - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร
  - 4.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูบุตร
  - 4.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูบุตร
  - 4.3 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตร
  - 4.4 แหล่งของการอบรมเลี้ยงดูบุตร
  - 4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง

1.1 ความหมายของความคาดหวัง

ความคาดหวังมีความหมายใกล้เคียงกับหลายคำ เช่น คำว่า ความมุ่งหมาย จุดมุ่งหมาย ความหวัง ความต้องการ ความปรารถนา ความใฝ่ฝัน ในบางครั้งเราใช้คำเหล่านี้ในความหมายเดียวกันหรือใกล้เคียง (สภณัท วิแก้วมรกต.2548:46) ซึ่งนักวิชาการต่างๆได้ให้ความหมายของความคาดหวังขอแนะนำเสนอไว้โดยสังเขปดังนี้

พจนานุกรมออกฟอร์ด (Oxford University dictionary.1989: 281) ได้ให้ความหมายของการคาดหวังไว้ว่าเป็นสภาวะทางจิต เป็นความรู้สึกนึกคิดหรือเป็นความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณของบุคคลที่คาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควร จะเกิด

ฟังก์และแวกเนลล์ (Funk; & Wagnalls.1963; 239: อ้างอิงจาก วิลาววัลย์ พุดติ. 2552: 11) ได้กล่าวว่า ความคาดหวังต่อการกระทำหรือสถานการณ์ว่าเป็นความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าน่าจะมี น่าจะเป็นอย่างที่คิดไว้

ริตเตอร์ (Reeder.1971; 157: อ้างอิงจาก วิลาววัลย์ พุดติ. 2552: 11) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้ว่า เป็นท่าทีของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติที่สิ่งตนต้องการ

กอร์ดอน อัลพอร์ต (Gordon Allport.1937: 186) กล่าวถึงความคาดหวังเอาไว้ว่าเป็น ความคาดหวังของบุคคลอื่นที่ต้องการให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามสิทธิ์ หน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งที่ สถาบัน องค์กร หรือสังคมกำหนดไว้

ฟิน (นันทนา จันทรพันธ์. 2545: 7 อ้างอิงจาก Finn. 1962. 390) ได้สรุปความหมายของความคาดหวังว่า หมายถึง การประเมินคุณค่าของบุคคลหรือตนเอง ด้านจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึก และใช้ความคาดหวังนั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวังหรือต่อตนเองในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้อง

ชินนุกร พรภานุวิชญ์ (2540: 6) อธิบายว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น การรับรู้ การตีความ หรือการคาดการณ์ต่อเหตุการณ์ต่างๆที่ยังไม่เกิดขึ้นของบุคคลอื่นที่คาดหวังในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน โดยความคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือคาดหวังเอาไว้

สุเกษม ธรรมประกอบ (2536: 10) ได้อ้างอิงพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster's New World dictionary.1976: 172) ว่าได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้คือ สิ่งที่คิดเอาไว้ล่วงหน้า เหตุผลที่คาดเอาไว้บางเรื่อง

กัญญา จันทรโชติ (2545: 13) ให้ความหมายของความคาดหวังไว้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ ประสบการณ์ การกระทำ และอนาคตจึงหมายถึงความคิดเห็นที่บุคคลมุ่งหวังหรือคาดคะเนต่อบุคคลอื่นให้กระทำการที่ตนปรารถนาให้เป็นไปในอนาคต

จากความหมายของความคาดหวังดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็น ความต้องการทางสภาวะทางจิตอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็น หรือความต้องการเกี่ยวกับวิจารณ์ญาณการคาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ต้องการให้เป็น ให้มีขึ้น ว่าควรจะมี ควรจะเป็น หรือควรเกิดขึ้น ตามความจำเป็นความเหมาะสมต่อ สถานภาพ หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งสิ่งที่คาดหวังต้องการให้มี ให้เป็น ให้เกิดขึ้น อาจเป็นจริงตามที่คาดหวังหรือไม่เป็นจริงตามที่คาดหวังก็ได้ ที่เกิดคู่กันเมื่อมีความต้องการก่อให้เกิด

ความคาดหวังตามต้องการที่ได้คาดหวังเอาไว้ พร้อมกันนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังยังคงมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละบุคคลด้วย

1.2 ลักษณะและประเภทของความคาดหวัง

เทอร์เนอร์ (Turner. 1982: 349-351 อ้างอิงจาก ธวัชชัย ทองสิมา 2545:18) กล่าวถึงความคาดหวัง (Expectation) โดยทั่วไปว่ามีลักษณะ 3 ประเภท คือ

1. ความคาดหวังจาก "บท" (Expectation from the scripts) หมายถึง ภาวะความเป็นจริงต่างๆทางสังคม(social reality) จะสามารถเปรียบเทียบได้เช่นกับละคร (scripts)ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆทางสังคมมากมาย โดยมีบรรทัดฐานเป็นตัวกำหนดว่า บุคคลควรมีพฤติกรรมเช่นใดในสังคม กิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ทางสังคมจะถูกกระบบและควบคุมโดยบรรทัดฐานที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ และเงื่อนไขที่แตกต่างกันไปแต่ละสังคม

2. ความคาดหวังจากผู้ร่วมแสดงอื่นๆ (Expectation from other players) หมายถึง การที่สังคมมีบรรทัดฐานซึ่งเปรียบเสมือน scripts ที่จะกำหนดบทบาทของบุคคลในความสัมพันธ์กับสังคมดังกล่าวแล้ว บุคคลในสังคมจึงต้องมีการสวมบทบาท (role taking) ซึ่งกันและกันเพื่อที่บุคคลจะได้คาดหวังพฤติกรรมของบุคคลอื่นในสังคมที่แสดงออกและสามารถมีปฏิสัมพันธ์(Interaction) ที่ถูกต้องได้ตามความคาดหวังของสังคมและบุคคลอื่นๆ

3. ความคาดหวังจาก "ผู้ชม" อื่นๆ (Expectation from the audience) หมายถึง เป็นความคาดหวังของบุคคลในสังคมที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ กัน ซึ่งจะต้องคาดหวังและสวมบทบาทของบุคคลอื่นที่เป็นเครื่องนำทางไปสู่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เป็นความคาดหวังร่วมกัน

นอกจากนี้ เฮอร์ลอค (Hurlock.1974: อ้างอิงจาก นันทนา จันทรผืน .2545: 9) ได้แบ่งประเภทของความคาดหวังออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความคาดหวังในทางบวก(positive) กับทางลบ(negative) ความคาดหวังชนิดนี้ มุ่งไปความสำเร็จ ถ้าผลเป็นไปในทางบวกจะพอใจ คิดว่าตนเองประสบความสำเร็จ จึงคิดว่าน่าจะปรับปรุงสถานภาพในปัจจุบันให้ดีขึ้น แต่ถ้าความคาดหวังเป็นไปในทางลบบุคคลจะมุ่งรักษาสถานภาพปัจจุบันเท่านั้น บุคคลส่วนมากมีความคาดหวังไปในทางบวกเพราะทำให้คนเกิดความพอใจมากกว่า และยังมีความรู้สึกว่าตัวเองสำคัญอันเนื่องมาจากความสำเร็จของตน

2. ความคาดหวังทันทีทันใด (immediate) กับห่างไกล(remote) ความคาดหวังในทันทีทันใดส่วนใหญ่เกิดจากความประสงค์ของบุคคลในชั่วขณะ เกิดจากการประสบความสำเร็จหลังจากการล้มเหลวในอดีตที่ผ่านมาและเกิดจากความกดดันในสังคมที่มีต่อบุคคลนั้น ในขณะที่เขากำลังสร้างความคาดหวัง ส่วนความคาดหวังที่ห่างไกลนั้นมาจากองค์ประกอบเช่นเดียวกับความคาดหวังในทันทีทันใด รวมทั้งความสนใจ เจตคติ ความกดดันทางวัฒนธรรมและความสำเร็จ

3. ความคาดหวังที่เป็นจริง (realistic) กับไม่เป็นจริง(unrealistic) ความคาดหวังที่เป็นจริงและพิจารณาจากสัมฤทธิ์ผลในจุดมุ่งหมายที่วางไว้สำหรับตนเอง แต่ในบางครั้งความคาดหวังอาจไม่เป็นจริงเพราะบุคคลมีปริมาณของความคาดหวังมากกว่าความสามารถที่เป็นจริงของตนเองหรือบางครั้งอาจเกิดจากจินตนาการที่ไม่สามารถควบคุมได้ จากสื่อสารมวลชน จากความเชื่อที่ยึดถือกันมาเป็นประเพณี และการปล่อยปละละเลยอันเนื่องมาจากความไม่มีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังมีทั้งลักษณะในทางบวกและทางลบ ทั้งที่เป็นจริงและไม่เป็นจริง รวมทั้งความคาดหวังในทันทีและห่างไกล ถ้าหากว่าความคาดหวังเกิดความเป็นจริงขึ้นก็จะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ และมีการเคารพตนเอง ในทางตรงข้ามถ้าความคาดหวังไม่เป็นจริงจะนำไปสู่ความล้มเหลวซึ่งจะทำให้รู้สึกผิด ความละอาย ฯลฯ

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง

เฮอร์ล็อก (Hurlock.1974: อ้างอิงจาก นันทนา จันท์พันธ์. 2545: 10-11) ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยเกี่ยวกับความคาดหวังไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรม (cultural ideals) วัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีมาตรฐานของความคาดหวังต่อสมาชิกต่างกัน มาตรฐานนั้นครอบคลุมถึงระดับประสบความสำเร็จและทัศนคติต่อความสำเร็จเมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นจะรับรู้ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อตนเอง และความรับผิดชอบตนเองที่มีต่อสังคม การตั้งความคาดหวังของบุคคลในแต่ละสังคมจึงแตกต่างกันออกไป

2. ชนิดของครอบครัว (kind of family) เด็กที่มาจากครอบครัวที่มั่นคง มีแนวโน้มที่จะมีความคาดหวังในอนาคตสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ไม่มั่นคง ครอบครัวที่มีการโยกย้ายบ่อยๆ เด็กอาจคาดหวังไม่ได้ว่าอนาคตเป็นอย่างไร เด็กที่ไม่ต้องย้ายถิ่นฐานสามารถวางแผนของตนเองได้อย่างชัดเจน คือมีความคาดหวังที่ชัดเจนแน่นอน

3. ระดับชั้นทางสังคม (ordinal position) ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและฐานะทางเศรษฐกิจดี บิดามารดาจะให้ความหวัง และให้โอกาสแก่บุตรคนแรกมากที่สุด ซึ่งตรงกันข้ามกับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ลูกคนสุดท้ายจะได้รับการส่งเสริมจากบิดามารดาและพี่ๆมากที่สุด เพื่อให้สมาชิกหนึ่งในครอบครัวช่วยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น

4. การอบรมเลี้ยงดู (discipline) เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะตั้งความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะตั้งความหวังสอดคล้องกับความเป็นจริง

5. ฐานะในกลุ่ม (group status) กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับฐานะของตนในกลุ่มและความคาดหวังที่กลุ่มมีต่อตน ถ้าฐานะของตนในกลุ่มมั่นคงและไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความประทับใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม ระดับความคาดหวังก็จะใกล้เคียงความเป็นจริง สำหรับเด็กที่ไม่มีบทบาทสำคัญในกลุ่มจะต้องการเลื่อนขั้นตนเองเข้าสู่การเป็นผู้นำในกลุ่มทำให้

ความคาดหวังหลาย ๆ อย่าง ไม่อยู่บนรากฐานความเป็นจริง สำหรับบุคคลที่ชอบแยกตัวเอง ความคาดหวังของกลุ่มจะมีผลต่อเขาเพียงเล็กน้อย

6. การใช้กลไกการหลบหนี(use of escape mechanisms) กลไกการหลบหนีนี้มีผลต่อการตั้งความคาดหวังมากที่สุด คือ การฝันกลางวัน เช่น การฝันว่าอยากเป็นพระเอก นางเอก ก็จะตั้งความคาดหวังไว้ว่า จะประสบความสำเร็จ และหลีกเลี่ยงความล้มเหลว ซึ่งเป็นการตั้งความหวังที่อาจไม่อยู่บนรากฐานความเป็นจริง

7. การบอกเล่าความคาดหวัง (verbalization of aspirations) ความคาดหวังที่เล่าออกมา มักจะอยู่บนรากฐานของความเป็นจริงมากกว่าที่เก็บไว้และคิดหวังอยู่คนเดียว อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังที่เด็กบอกกับเพื่อนสนิทจะเป็นความใฝ่ฝันที่ไม่ค่อยใกล้เคียงกับความเป็นจริงเท่ากับที่บอกกับบิดามารดา ครู หรือคนที่ไม่ค่อยคุ้นเคยกัน เมื่อวัยรุ่นบอกความคาดหวังของตนเองแก่บุคคลอื่นจะเป็นการทำให้พิสูจน์ตนเอง โดยพยายามทำให้ได้ตามที่พูดไว้ เพราะรู้ว่าหลายคนสนใจสิ่งที่ตนพูด และไม่ต้องการเห็นสายตาที่มองด้วยความผิดหวัง

8. ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต(past failures and success) บุคคลที่ประสบความสำเร็จเสมอ จะมีแนวโน้มในการตั้งความคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จอีกในอนาคต ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ผิดหวังซ้ำ ๆ กันมักคิดว่าล้มเหลวอีก ความคิดเช่นนี้จึงมีผลต่อการตั้งความคาดหวังในอนาคตว่าจะตั้งให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่

9. เพศ (sex) ทั้งบรรยากาศของบ้านและโรงเรียนจะส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กชายตั้งความคาดหวังมากกว่าเด็กหญิง บิดามารดาจะคาดหวังใส่ตัวบุตรชายมากกว่าบสาว ผู้ชายมักถูกกระตุ้นให้มีความคาดหวังทางกีฬา การงาน และการประกอบอาชีพ แต่เด็กหญิงมีความคาดหวังเกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การแต่งงาน เด็กหญิงจึงมีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังในระยะสั้นมากกว่าเด็กชาย

10. เซอร์ปัญญา(intelligence) เมื่อเด็กอยู่ในกลุ่มที่มีค่านิยมความสำเร็จสูงจะตั้งความคาดหวังให้ตนประสบความสำเร็จเหมือนเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ซึ่งอาจไม่อยู่บนรากฐานของความเป็นจริง อย่างไรก็ตามเด็กที่ฉลาดจะตั้งความคาดหวังโดยอาศัยความสนใจและความสามารถของตนมากกว่าทำตามจุดมุ่งหมายที่กลุ่มตั้งไว้ ในทางกลับกันเด็กที่ฉลาดน้อยจะตั้งความหวังตามค่านิยมของกลุ่ม

11. บุคลิกภาพ(personality) บุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการตั้งความหวัง โดยบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองจะตั้งความหวังสอดคล้องกับความเป็นจริง ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ไม่มีความมั่นใจใจตนเอง มักค้นหาจุดมุ่งหมายโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตน และไม่เคยพอใจถึงแม้จะมาถึงจุดสูงสุดแล้วก็ตาม

บุคคลที่มีความวิตกกังวลต่ำมีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังไว้สูง เนื่องจากคิดถึงความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว ซึ่งอาจทำให้ตั้งความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงมักจะตอกย้ำอยู่กับความล้มเหลวในอดีต ทำให้มองอนาคตในแง่ดีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

จากการเรียบเรียงเอกสารเกี่ยวกับความคาดหวังดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความต้องการทางสภาวะทางจิตอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึนึกคิดหรือความคิดเห็น หรือความต้องการเกี่ยวกับวิจรรย์ญาณการคาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ต้องการให้เป็น ให้มีขึ้น ว่าควรจะมี ควรจะเป็น หรือควรเกิดขึ้น ตามความจำเป็นความเหมาะสมต่อสถานภาพ หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งสิ่งที่คาดหวังต้องการให้มี ให้เป็น ให้เกิดขึ้น อาจเป็นจริงตามที่คาดหวังหรือไม่เป็นจริงตามที่คาดหวังก็ได้ ที่เกิดคู่กันเมื่อมีความต้องการก่อให้เกิดความคาดหวังตามต้องการที่ได้คาดหวังเอาไว้ พร้อมกันนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังยังคงมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละบุคคลด้วย

อาจกล่าวได้ว่าความคาดหวังเป็นสิ่งที่บุคคลต้องการที่จะให้มี ให้เกิดกับสิ่งที่ตนตั้งเป้าหมายเอาไว้ซึ่งอาจจะจริงหรือไม่ก็ตาม ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความคาดหวังของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่คาดหวังในบทบาทของบิดา ซึ่งผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทดังกล่าวต่อไป

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

2.1 ความหมายของบทบาท

คำว่า บทบาท (Role) มาจากคำเต็มว่าบทบาททางสังคม (Social Role) มีความหมายจากคำว่า “ ตำแหน่ง ” หรือ “ ฐานะ ” ซึ่งเป็นสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลกระทำ โดยสิทธิและหน้าที่เหล่านี้จะวินิจฉัย “ ตำแหน่ง ” ของแต่ละบุคคลในสังคม หรือในแง่ของพฤติกรรมศาสตร์ บทบาทหมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งดำรงอยู่ในสังคม โดยแบบแผนดังกล่าวจะสืบเนื่องและเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมอย่างแนบแน่น ฉะนั้นแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์จึงเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคมที่สังคมคาดหวังและกำหนดไว้นั่นเอง (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533: 15) การกระทำของบุคคลมักจะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ในสังคม และมีความเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมที่บุคคลนั้นอยู่ การแสดงบทบาทตามฐานะ บุคคลจะต้องมีการพัฒนา โดยอาศัยการเรียนรู้ในสถานการณ์แห่งการกระทำ และวัฒนธรรมที่บุคคลอาศัยอยู่ และการแสดงบทบาทจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ เป็นการแสดงความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคล และการแสดงพฤติกรรมของบุคคลกลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม (เพียวาร์ ผลภาค. 2539: 34) งามพิศ สัตย์สงวน (2543:96-97) ได้ให้ความหมายว่าบทบาทคือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (role expectation) บทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อทำให้ความสัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อจะได้รับการคาดหวังจากสังคมให้แสดงบทบาท หรือหน้าที่ต่างๆ ของพ่อ เช่น เลี้ยงดูลูก ส่งเสียให้เล่าเรียน อบรมสั่งสอน ให้ความรักความเอ็นดู เป็นต้น ตำแหน่งอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน เช่น ครู อาจารย์ เสมียน ภารโรง ต่างก็มี

บทบาทที่คาดหวังจะต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งต่างๆ เหล่านั้นอยู่ ส่วน สุพัตรา สุภาพ (2534: 74) กล่าวถึงบทบาทว่า เป็นการทำตามสิทธิและหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ คือหน้าที่ที่เขาต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งนั้นๆ อยู่ เช่น ตำแหน่งบิดา มารดา บทบาทก็คือต้องเลี้ยงลูก ให้การศึกษาอบรม โดยบทบาทนี้มีการเปลี่ยนแปลง และมีความแตกต่างกันไปได้

จากความหมายที่บุคคลต่าง ๆ ได้ให้ไว้เกี่ยวกับคำว่า บทบาท อาจสรุปได้ว่า บทบาทคือสถานะของบุคคลที่มี ตามสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำตามบรรทัดฐานและความคาดหวังของสังคม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและความแตกต่างกันออกไป

2.2 องค์ประกอบของบทบาท

อัลพอร์ท (พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล .2533: 15; อ้างอิงจาก Allport. 1967) กล่าวว่า การแสดงบทบาทขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท คือบทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติ โดยบทบาทนั้น สังคมจะเป็นตัวกำหนดให้เป็นไปตามสถานภาพที่บุคคลนั้นดำรงอยู่
2. อัตมโนทัศน์ของบทบาท คือ การที่บุคคลรับรู้และคาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร ซึ่งบุคคลจะรับรู้ได้มากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับเป้าหมายของชีวิต ค่านิยม และประสบการณ์ชีวิตของบุคคล และอาจจะสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมหรือไม่ก็ได้
3. การยอมรับบทบาท คือ การยอมรับที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลพิจารณาแล้วว่า บทบาทนั้นมีความสำคัญต่อตนเอง และเกิดความขัดแย้งกับสังคมน้อยที่สุด
4. การปฏิบัติตามบทบาท คือ การปฏิบัติตามบทบาทของบุคคล จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความเข้าใจ การรับรู้และการยอมรับในบทบาท การแสดงบทบาทของบุคคลต้องอาศัยความสามารถพิเศษ ในการรับรู้และความเข้าใจในแต่ละบทบาท ซึ่งในคน ๆ หนึ่งอาจต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทในสถานการณ์ที่ต่างกัน เช่น บทบาทที่อยู่ในครอบครัว ได้แก่ บทบาทการเป็นบิดา – สามี บทบาทการเป็นมารดา – ภรรยา และเมื่ออยู่ในสังคมหรือที่ทำงาน อาจมีบทบาทเป็นประธานบริษัท หรือประชาสัมพันธ์ ดังนั้นถ้าบุคคลเกิดความไม่เข้าใจและความไม่พึงพอใจในบทบาทจะมีผลทำให้การแสดงบทบาทนั้นๆ ประสบความสำเร็จได้ แต่ถ้าหากบุคคลใดมีความเข้าใจและสามารถพัฒนาการรับรู้บทบาทได้เป็นอย่างดี จะไม่ทำให้เกิดความยากลำบากในการเปลี่ยนแปลงบทบาทต่าง ๆ และจะการประสบความสำเร็จในชีวิต

2.3 ความสำคัญของบทบาท

เมื่อคนเราติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ย่อมจะต้องแสดงบทบาทหลายบทบาท มากขึ้นตามคู่บท หรือตามสถานภาพจนเกิดความสัมพันธ์อื่นๆ และบางครั้งบทบาท ที่เกิดขึ้นอาจเกิดการขัดแย้งกันได้ เมื่อบุคคลได้ดำรงตำแหน่งในสังคม ย่อมจะต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้นๆ ในตำแหน่งเดียวกัน โดยผู้ดำรงตำแหน่งแต่ละคนอาจมีบทบาทต่างกันไป เพราะต่างคนต่างมี นิสัย

ความคิดความสามารถ การอบรม กำลังใจ มูลเหตุจูงใจ ความพอใจในสิทธิหน้าที่ สภาพของจิตใจ และร่างกายที่ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นเพียงรูปการณ (aspect) ทางพฤติกรรมของตำแหน่ง (ถนรงค์ เสียงประชา. 2541: 136)

บทบาทเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยจะเห็นได้จากที่ สุพิศวง ธรรมพันทา ได้พูดถึง ความสำคัญของบทบาทไว้ดังนี้(สุพิศวง ธรรมพันทา.2540:66)

1. บทบาทเป็นหน้าที่ หรือการแสดงออกของบุคคลตามความคิดและความคาดหวัง เมื่ออยู่ที่สถานการณ์ทางสังคม โดยยึดถือฐานะและหน้าที่ทางสังคมที่กำหนดไว้ในบรรทัดฐานเป็น มูลฐานความถูกต้อง และความสมควรของบทบาทนั้น บุคคลจึงตัดสินใจแสดงบทบาทต่างๆได้ง่ายขึ้น เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น สังคมกำหนดบทบาทของสามีและภรรยาว่าต้อง รักใคร่ ใส่ใจดูแลกันและกัน และให้ครองชีวิตคู่สุขสมบูรณ์ยาวนาน

2. เมื่อบุคคลปฏิบัติตามบทบาททางสังคมตามที่ระบุไว้ในบรรทัดฐาน ระบุ ความสัมพันธ์ต่อกันในสังคมจะเป็นแนวทางเดียวกัน ซึ่งเกิดความเป็นระเบียบและความสงบภายใน สังคม บุคคลที่ฝ่าฝืนไม่กระทำดังกล่าวจะได้รับการลงโทษจากสังคมตามบทบาทนั้นๆ การทำตาม บทบาทที่คาดหวังย่อมได้รับการยอมรับและการส่งเสริมจากสังคม บุคคลจึงสามารถอยู่ร่วมกันได้ ด้วยดี ตัวอย่างสามีภรรยาที่นอกใจกันย่อมได้รับการติฉินนินทา ทั้งมีชีวิตคู่ที่ปราศจากความสุขสงบ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา บทบาท เนื่องจาก บทบาทเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญในสังคมมนุษย์ มนุษย์จะถูกกำหนดบทบาทไปตามที่สังคมต้องการ ถ้าใครแสดงได้ ถูกต้องดี สังคมก็จะยอมรับและจะดำรงชีวิตในสังคมได้ดี แต่ถ้าแสดงไม่ได้หรืออยากแสดงตามใจ ตนเองนั้น สังคมก็จะไม่ยอมรับผู้นั้น บทบาทมนุษย์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ มนุษย์เราต้องเรียนรู้ ว่าเรามีบทบาทอย่างไร แสดงอย่างไรจึงจะถูกต่อนับตั้งแต่เราเริ่มรู้จักตัวตนของเรา และบทบาท นั้นๆ ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ จนกว่าจะตาย บทบาทของเราจึงหมดสิ้นลงหรือจบลง ไม่ต้อง แสดงอีกต่อไป(เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล. 2543: 15; อ้างอิงจาก พิตร ทองชั้น. 2522)

สำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก บทบาทที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการและบุคลิกภาพ นั้น ย่อมต้องมาจากทั้งบทบาทของบิดาและมารดา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะ บทบาทของบิดาเนื่องจากเป็นบทบาทที่มีความสำคัญในครอบครัว และในสภาพสังคมครอบครัวไทย ในปัจจุบัน อาจจะมีผลทำให้พ่อขาดทักษะในการเลี้ยงดูลูกและการสอนทักษะต่างๆ ในการดำรงชีพ ให้แก่สมาชิกในครอบครัวลดน้อยลง ซึ่งอาจส่งผลต่อสมาชิกในครอบครัวทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในทัศนะของลูก ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา ดังนี้

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดา

3.1 ความหมายของบทบาทของบิดา

สังคมได้คาดหวังต่อบทบาท บิดาในอุดมคติของสังคมไทยว่า เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นเสาหลักของครอบครัว มีเวลาให้กับครอบครัว รู้จักช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของภรรยา เป็นที่ปรึกษา เอาใจใส่ลูก ไม่เจ้าชู้ ไม่สูบบุหรี่ ไม่กินเหล้า ไม่เล่นการพนัน และไม่ทะเลาะกับแม่ต่อหน้าลูกๆ ไม่เป็นคนโมโหร้าย รู้จักให้อภัย รู้จักผ่อนปรน (นพดล กรรณิกาและฐาณิชา ลิ้มพานิช.2554.Online) สาเหตุที่สังคมค่อนข้างคาดหวังต่อบทบาทของบิดามาก เนื่องจาก บิดาในแนวความคิดทั่วไปคือ บุคคลที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นที่เคารพ เป็นทั้งผู้อุปการะ รวมถึงคำที่กล่าวได้ว่า "พ่อคือผู้ให้" ให้แบบอย่าง บางคนก็บอกว่าพ่อเป็นผู้อุปถัมภ์ แต่พ่อจะเป็นมากกว่านั้น พ่อจะคอยสั่งสอนเราตั้งแต่เด็ก ๆ บางที่เราอาจจะไม่รู้ความหมายที่ท่านสั่งสอนเรา แต่พอเราโตขึ้นเราจะรู้ได้ว่าสิ่งที่ท่านสอนเรามาเราควรที่จะปฏิบัติอย่างยิ่ง และเราก็ควรทำตาม คำว่า"พ่อ" อาจจะเปรียบเหมือนกับเรือที่นำพาครอบครัวฝ่าผืนน้ำมรสุมให้ตลอดรอดฝั่ง พ่อคือ ผู้นำเป็นแบบอย่างเป็นทุกอย่างในทางจิตวิทยาสังคม พ่อจะมีความหมายของบุคคลในการก่อสร้างครอบครัวขึ้นและก่อสร้างให้มีความสุขได้ทุกคนทั้งพ่อแม่และตัวลูก (พนม เกตุมาน.2553: Online)

ในประเทศไทย ได้มีการศึกษาของ พาณี บุตรนิพันธ์ (2540) ที่ได้นิยามบทบาทการเป็นบิดาว่า หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือหน้าที่ของบิดาที่พึงกระทำ ซึ่งประกอบด้วยบทบาท 5 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการเลี้ยงดู การแก้ปัญหา การหาเลี้ยงครอบครัว การเป็นตัวแทนทางสังคมและด้านสันตนาการ เห็นได้ว่าบิดาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในครอบครัวในหลายๆด้านและหากบิดารับรู้และปฏิบัติตามบทบาทของตนก็จะสามารถนำครอบครัวไปสู่ความสุขได้ และเป็นรากฐานที่ดีต่อสังคมต่อไป

3.2 ความสำคัญของบทบาทของบิดา

บทบาทของบิดามีความสำคัญยิ่งต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังที่นักคิดหลายท่านได้กล่าวไว้ คือ บิดาเป็นบุคคลสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดพัฒนาการที่สำคัญมาก 2 ประการของชีวิตมนุษย์ คือ ประการที่หนึ่ง การมีบิดายู่ด้วยก่อให้เกิดพัฒนาการทางศีลธรรม ประการที่สอง การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบิดา มารดา ลูก ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางเพศที่ถูกต้อง(เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล 2543: 19; อ้างอิงจาก นพมาศ ธีรเวคิน. 2534: 14) โดยมีบทบาททางจิตใจ การพัฒนาบุคลิกภาพของลูกชาย-หญิง บทบาทของบิดาจะเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเมื่อลูกเติบโตแต่ละระยะ และขึ้นถึงขีดสูงสุด เมื่อเด็กอยู่ในระยะเริ่มเข้าวัยรุ่น (เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล.2543:20;อ้างอิงจาก ทวีริศม์ ธนาคม และคณะ 2512: 106-107)

ศรีเรือน แก้วกังวาล (พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. 2544: 35; อ้างอิงจาก ศรีเรือน แก้วกังวาล. 530) ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยสามารถสรุปบทบาทสำคัญของบิดา ไว้ดังนี้

1. ดูแลบุตร ภรรยา ให้ได้รับความรักความอบอุ่น เป็นสิ่งที่บิดาจะให้ได้ ครอบครัวที่ขาดบิดาจะรู้สึกหวาดหวั่น ไม่มั่นคง ทำให้บุตรมีปมด้อย
2. เป็นกำลังทางเศรษฐกิจของครอบครัว หากขาดบิดาแล้ว มารดาและบุตรจะต้องทำงานหนักมากขึ้น การที่มีบิดาอยู่ด้วย ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคงกว่า
3. ดูแลบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงๆ บิดาเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการศึกษาได้
4. การเป็นผู้นำของครอบครัว ถ้าขาดบิดาแล้ว จะขาดผู้นำของบุตร และครอบครัวขาดคนที่รับผิดชอบต่อครอบครัว ขาดขวัญและกำลังใจ ขาดการวางแผนการอนาคตของครอบครัว

โดย ทวีรัตน์ ธนาคม และคณะ (มาสินี ไพบุลย์ 2538:9; อ้างอิงจาก ทวีรัตน์ ธนาคม และคณะ 2524.) ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม และขยายความเกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทบิดา โดยกล่าวว่า นักจิตวิทยาได้เห็นความสำคัญของบิดาที่จำเป็นไว้สำหรับบุตร ดังนี้

1. บุตรจะได้เห็นแบบอย่างของบิดา เพื่อจะได้เห็นถึงบทบาทสามี และบทบาทของบิดาว่าเป็นอย่างไร ต้องมีความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง
2. บุตรชายได้ทราบว่า เมื่อโตขึ้นจะปฏิบัติตนอย่างไร โดยการเลียนแบบบิดาซึ่งเป็นบุคคลที่เขานับถือ
3. บุตรหญิงจะได้รู้จักบทบาทของเพศชาย และหัดปรับตัวให้เข้ากับบทบาทนั้นได้
4. บิดาจะช่วยปลูกฝังความเข้มแข็งและอดทนให้แก่บุตร
5. บิดาได้ใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรชาย จะทำให้บุตรไม่กลัวบิดา สามารถพูดคุยกับบิดาได้อย่างเปิดเผย กล่าวที่จะขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากบิดา
6. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุตรชายกับบิดา จะช่วยให้บุตรได้เรียนรู้วิธีผูกมิตรไมตรีกับชายอื่นในสังคมได้
7. การที่บุตรได้รับความเข้มแข็ง ลักษณะความเป็นหัวหน้าครอบครัว และการเป็นผู้นำในเรื่องต่างๆ จะทำให้บุตรเกิดความศรัทธา และอยากเลียนแบบ

3.3 มิติของบทบาทของบิดา

บทบาทของบิดานั้นมีความสำคัญและประกอบด้วยบทบาทหลายด้านซึ่ง เอเวอร์โซล (อัจฉรา สุขารมณ. 2544: 36 citing Eversoll.1974) ได้สรุป บทบาทบิดาได้ 5 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 บทบาทด้านการเลี้ยงดู

บิดามีบทบาทในการดูแลบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงๆ และชี้แนะทางการศึกษาแก่บุตรได้ มีบทบาทสำคัญในการดูแลบุตรภรรยาให้ได้รับความรักความอบอุ่น เป็นสิ่งที่บิดาจะให้ได้ ครอบครัวที่ขาดบิดาจะรู้สึกหวาดหวั่น ไม่มั่นคง ทำให้บุตรมีปมด้อย (พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐกิจ. 2544: 45; อ้างอิงจาก ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2530)

ดังนั้น การเลี้ยงดูบุตรนับได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของบิดาในปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะครอบครัว คู่สมรสจำเป็นต้องแยกครอบครัวมาอยู่ตามลำพัง การเลี้ยงดูบุตรจึงเป็นลักษณะที่ต้องช่วยเหลือกันระหว่างบิดาและมารดา ไม่ใช่หน้าที่เฉพาะของคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน บทบาทของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรอย่างเดียวย่อมลดลงไป ทำให้เกิดบทบาทใหม่ของบิดาคือ การช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น บิดาควรตระหนักถึงบทบาทของความเป็นบิดาในการอบรมบุตรวัยรุ่นให้ประพฤติตนเป็นคนดี สังคมยอมรับ ให้มีการเลือกอาชีพ เลือกในการศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นบิดาจึงต้องดูแลด้านร่างกายด้วยการดูแลให้บุตรรู้จักเลือกอาหารที่ถูกต้อง เหมาะสม ดูแลสุขภาพร่างกาย ขณะปกติและขณะเจ็บป่วยให้มีการพักผ่อนเพียงพอรู้จักป้องกันอันตรายและการติดโรคและได้รับการรักษาอย่างฉับพลันและเหมาะสม ส่วนในด้านจิตใจคือการรับฟังความคิดเห็น ของบุตร การยอมรับสภาพอารมณ์และจิตใจของบุตร สนใจพฤติกรรมต่างๆ ของบุตร เป็นที่พึ่งทางใจของบุตรได้ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533: 31; อ้างอิงมาจาก Anderson. 1982: 14-15)

3.3.2 บทบาทด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม

หน้าที่ของบิดาคือการเป็น ผู้สอนบุตรเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ และการลงโทษเมื่อบุตรกระทำความผิด ซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่พิจารณาโดยกำหนดวัตถุประสงค์ไปยังการกระทำต่อบุคคลโดยทั่วไปมากกว่าเป็นความรู้สึกส่วนบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มเพื่อน (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533: 28; อ้างอิงจาก Hoffman. 1981) สาเหตุที่บิดามีความสำคัญเพราะเป็นตัวแบบที่น่าศรัทธาของบุตร ลักษณะบุคลิกภาพส่วนใหญ่ไม่ได้ถ่ายทอดทางยีนไปจากบิดาและมารดาโดยตรง แต่เกิดจากการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ที่จะหล่อหลอมพฤติกรรมให้เหมือนพฤติกรรมของบุคคลอื่น ก็คือการเลียนแบบจากตัวแบบ และบุคคลแรกที่จะเป็นตัวแบบสำหรับบุตร ก็คือ บิดา มารดา

การที่บิดาสั่งสอนกฎระเบียบต่างๆ ของสังคมก็เพื่อให้บุตรรู้จักค่านิยม บรรทัดฐาน และวัฒนธรรมทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ หากบิดาเคร่งครัดไม่ชอบสังคม จะทำให้บุตรเป็นคนหุนหันและไม่ชอบสังคมเช่นกัน ส่วนบิดาที่ให้ความอบอุ่นแก่บุตรจะทำให้บุตรเข้ากับคนอื่นได้ง่ายและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ดังนั้นบิดาจึงมีบทบาทสำคัญการพัฒนาความรู้สึกของบุตรต่อสังคม เพื่อให้มีพฤติกรรมที่อยู่ในมาตรฐานของสังคมและสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่ยอมรับ ในกฎระเบียบต่างๆ สำหรับบุตร การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและเป็นแบบอย่างทางด้านระเบียบวินัย (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533: 29; อ้างอิงจาก Anderson. 1982)และบทบาทของบิดาในการเป็นตัวแทน โรบิสคอนและสกอต (Robischon; & Scott. 1969: 55) กล่าวว่า บิดามีบทบาทในการเป็นแบบอย่างทางสังคม และอาชีพการงานของบุตรบิดาจะมีอิทธิพลเกี่ยวกับการเป็นตัวแบบทางด้านบทบาทต่อบุตรชายมากกว่าบุตร

3.3.3 บทบาทด้านการแก้ปัญหา

บิดาเป็นบุคคลภายในครอบครัวซึ่งอยู่ตำแหน่งเป็นผู้แก้ปัญหาต่างๆ ของครอบครัว (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533:26; อ้างอิงมาจาก Benson.1985) ได้แก่ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู การช่วยบุตรในการแก้ปัญหาต่างๆ การแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยปกติแล้วบิดาค่อนข้างห่างเหินจากครอบครัว เนื่องจากหน้าที่การงาน แต่เมื่อเวลาว่างจากการทำงาน เช่น ในตอนเย็นหรือวันหยุดสุดสัปดาห์ บิดาจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ภายในครอบครัว การวางแผนต่าง ๆ บิดามักมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่ามารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชนภายนอก(Robischon; & Scott.1965: 55) บิดาจึงถือว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยแก้ไขและไกล่เกลี่ยปัญหาในครอบครัว

3.3.4 บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

บิดาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดและ เป็นบุคคลแรกที่จะช่วยเหลือครอบครัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนใหญ่แล้วบิดาจะเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว(พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล.2533: 27; อ้างอิงมาจาก Bowlby.1968 and Benson.1985) บิดาเป็นผู้สนองความต้องการของมารดาและบุตรในด้านวัตถุ สิ่งของ และกำลังทรัพย์ บิดามีความคับข้องใจมากเมื่อพบว่า รายได้ของเขาไม่เพียงพอกับรายจ่ายของครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุตร(พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล.2533: 27 ; อ้างอิงมาจาก Bell.1967:404;citing Winch.1952) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันที่ภาวะสังคมเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปโดยที่มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน แต่บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบิดาต่อครอบครัวก็ได้ลดลง บิดายังคงมีบทบาทเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวเช่นเดิม บิดาเป็นกำลังทางเศรษฐกิจของครอบครัวหากขาดบิดาแล้วมารดาและบุตรจะต้องทำงานหนักมากขึ้น การที่มีบิดายู้อยู่ด้วยทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคงกว่า (พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐกิจ. 2544: 35; อ้างอิงจาก ศรีเรือน แก้วกังวาล 2530)

3.3.5 บทบาทด้านสันตนาการ

บิดามีบทบาทมากกว่ามารดาในการจัดกิจกรรมให้แก่บุตร เมื่อบิดามีเวลาว่างจากหน้าที่การงาน บิดาจะเข้ามามีส่วนร่วมในการเล่นต่าง ๆ ของบุตร (Robischon; & scott.1969: 55) นอกจากนี้บิดาจะเป็นผู้ชักนำบุตรให้รู้จักสังคมภายนอกบ้าน พาบุตรไปเที่ยว (เพยาร์ ผลภาค. 2539: 43; อ้างอิงจาก Park.1981) การจัดโอกาสไปพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน เช่น การไปรับประทานอาหารนอกบ้าน การไปทัศนศึกษา การไปพักผ่อน การไปชมทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ชายทะเล ภูเขา น้ำตก สวนสาธารณะ สิ่งสำคัญคือ ต้องตั้งใจให้สมาชิกมีความต้องการที่จะพักผ่อนร่วมกันทำกิจกรรมที่สันตนาการร่วมกัน (นิยม บุญมี. 2530: 129) ดังนั้นบทบาทของบิดาในด้านสันตนาการจึงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในยามว่างให้แก่สมาชิกในครอบครัว บิดาควรวางเวลาว่างเพื่อพักผ่อนหย่อนใจกับครอบครัว จัดสถานที่ภายในบ้านเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมกิจกรรมกัน หรือเพื่อให้บุตรได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน รักษาสมรรถภาพร่างกายให้ดีอยู่เสมอเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับบุตร วางแผนให้สมาชิกครอบครัวได้ร่วมกันสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้บุตรรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น

ประโยชน์ สนใจการใช้เวลาว่างของบุตร พร้อมทั้งแนะนำให้บุตรรู้จักใช้เวลาว่างให้ถูกต้องเพื่อสร้างสรรค์ตนเอง (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533: อ้างอิงจาก Anderson. 1982: 21 - 22)

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า บิดาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในครอบครัวในหลาย ๆ ด้าน และหากบิดารับรู้และปฏิบัติตามบทบาทของตนก็จะสามารถนำครอบครัวไปสู่ความสุขได้ อันจะเป็นรากฐานที่ดีต่อสังคมในอนาคต

ในครอบครัวที่ขาดบิดา บุตรจะมีความวิตกกังวลสูง ว่าเหว และขาดกำลังใจเมื่อบุตรเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นบุตรจะพบปัญหาทางด้านทั้งความแปลกใหม่ของการเจริญเติบโต และเปลี่ยนแปลงทางกาย และความแปลกใหม่ของประสบการณ์รอบตัว ข้อสงสัยหลายอย่างที่มารดาไม่สามารถให้ความกระจ่างบุตรได้ดีเท่าบิดา เมื่อลูกต้องถูกแยกห่างจากบิดาอันเป็นที่พึ่งทางจิตใจ จึงไม่มีใครช่วยชี้แนะและตอบข้อข้องใจให้กับบุตรได้ จะเห็นได้ว่าความเอาใจใส่จากพ่อมีความสำคัญต่อบุตรมาก โดยเฉพาะบุตรชาย นอกจากจะช่วยให้บุตรมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์แล้วความเอาใจใส่จากบิดายังช่วยให้บุตรมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ดียิ่งขึ้นด้วย (อัจนรา สุวารมณ .2544: 37)

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดา

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดาซึ่งผู้วิจัยจึงได้ศึกษามาเพื่อประกอบในงานวิจัยครั้งนี้

โดยในประเทศไทย ได้มีผู้ทำการศึกษารoles บทบาทของบิดาในแง่มุมมองที่หลากหลาย ดังนี้

นพดล กรรณิกาและฐาณิชา ลิ้มพานิช(2554.Online)ทำการวิจัยเชิงสำรวจ เรื่อง บทบาทของ “พ่อ” ในวันครอบครัว พบว่า ตัวอย่างที่ถูกศึกษาร้อยละ 50.2 เป็นชาย ร้อยละ 49.8 เป็นหญิง ตัวอย่างที่ถูกศึกษาร้อยละ 40.7 ระบุว่าสนิทกับแม่มากกว่า ในขณะที่ร้อยละ 12.1 สนิทกับพ่อมากกว่า แต่ร้อยละ 47.2 สนิทกับทั้งพ่อและแม่พอๆ กัน

นอกจากนี้ ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 67.3 ระบุว่า “พ่อ” ไม่ทราบว่าคุณลูกของตนเองมีความน่าประทับใจอะไรบ้าง และส่วนใหญ่หรือร้อยละ 77.1 ระบุว่า พ่อไม่ทราบว่าคุณลูกของตนเองมีสิ่งที่ไม่น่าประทับใจ อีกทั้งสิ่งที่ตนเองต้องการจะทำเพื่อลูกมากที่สุด ถ้าหากตัวเองเป็น “พ่อ” พบว่า ร้อยละ 46.7 ระบุว่าให้ความเอาใจใส่ ให้ความรักดูแล ให้ความอบอุ่นแก่ลูก รองลงมาคือ ร้อยละ 22.5 ระบุว่าเลี้ยงดูอบรม สั่งสอน ให้คำแนะนำ ให้ความรู้แก่ลูก ร้อยละ 11.5 ระบุว่า ให้โอกาส ให้อาหารที่ติดต่อกัน ร้อยละ 9.9 ระบุว่า ไปเที่ยววันหยุด มีเวลาให้กับลูก ร้อยละ 5.0 ระบุ เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับลูก และร้อยละ 4.4 ระบุว่า ให้ความเข้าใจระหว่างกัน เข้าใจลูก ตามลำดับ

นอกจากนี้ หากตัวเองเป็น “พ่อ” จะทำอะไรเพื่อภรรยาของตนเองมากที่สุด ผลสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 84.9 ระบุว่าจะเป็นสามีที่ดี ให้ความรักเอาใจใส่ ให้เกียรติ ซื่อสัตย์ รักเดียวใจเดียว รองลงมาคือ ร้อยละ 7.6 ระบุว่าเอาใจใส่ดูแลไม่ละทิ้งครอบครัว ร้อยละ 6.9 ระบุว่าเลี้ยงดูให้ความสุขสบาย ช่วยทำงาน ให้เงิน และร้อยละ 0.6 ระบุว่าไม่สร้างปัญหา ไม่ทะเลาะกันตามลำดับ

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวของพ่อเอง (นพดล กรรณิกา.2551.Online) มีการวิจัยเชิงสำรวจความสุข เรื่อง บทบาทของพ่อในครอบครัว พบว่า บทบาทที่พ่อได้ปฏิบัติต่อลูกหรือคนในครอบครัวเป็นประจำ 5 อันดับ ได้แก่ 1. การเป็นที่ปรึกษาที่ดีของลูกและคนในครอบครัวในทุกเรื่อง 80.8% 2. พุดคุยและให้กำลังใจลูกและคนในครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาขึ้น 80.1% 3. การเคารพต่อการตัดสินใจ ของคนในครอบครัว 77.3% 4. การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกและคนในครอบครัว 76.9% และ 5. ความพร้อมและเป็นผู้ฟังที่ดีของลูกและคนในครอบครัว 76.8% โดยในเรื่องการมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร พบว่า ช่วยอบรมดูแลเรื่องความประพฤติ กิริยามารยาท การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น 65.8% ,ช่วยเรื่องการเรียน การสอนการบ้าน 24.7 % , เป็นเพื่อนเล่น ชวนออกกำลังกาย 22.5% ,ให้ค่าปรึกษา คอยแนะนำตักเตือน 12.7 % แต่มีบทบาทในการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี สอนเกี่ยวกับศีลธรรมคุณธรรม ความวินัย ความซื่อสัตย์ เพียง 3.8%เท่านั้น

ซึ่งผลวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึง บทบาทของพ่อ และการมีส่วนร่วมของพ่อในการอบรมเลี้ยงดูบุตร

พรรณพิมล หล่อตระกูล และคณะ (2552. Online) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบช่องว่างระหว่างคู่ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้แก่ คู่พ่อ-ลูก คู่แม่-ลูก และคู่พ่อ-แม่ พบว่าคู่แม่-ลูก เป็นคู่ความสัมพันธ์ที่มีช่องว่างน้อยและมีความใกล้ชิดมากที่สุดเมื่อเทียบกับคู่อื่น รองลงมา คือ คู่พ่อ-แม่ ส่วนคู่พ่อ-ลูก เป็นคู่ความสัมพันธ์ที่ห่างกันมากที่สุด จากผลการวิจัยนี้ ทำให้ได้เห็นความแตกต่างของช่องว่างของความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาถึงบทบาทของบิดาที่มีผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก ดังนี้

การศึกษาในสมัยแรก ๆ มักจะศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของบุตรต่อบทบาทของบิดา ได้แก่

อัจฉรา ภูระธีระ (2536) ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ของบุตรวัยรุ่นอยู่ในระดับสูงทั้งในภาพรวมและรายด้าน การสนับสนุนด้านสุขภาพและการเรียนอยู่ในระดับกลาง โดยรวมแล้วความคาดหวังให้บิดาเลี้ยงดูบุตรกับปฏิบัติการจริงในการเลี้ยงดูบุตรของบิดามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มาสินี ไพบุลย์(2538)ได้ศึกษา การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชายมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงการสำรวจทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ก่อนการทำหน้าที่เป็นบิดาในอนาคต ซึ่ง พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นชั้นปีที่ 4 (2538) รับรู้บทบาทการเป็นบิดาในระดับมากที่สุด โดยมากกลุ่มนักศึกษาที่เข้าใจบทบาทการเป็นบิดา เป็นนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ นักศึกษาชายเหล่านี้เห็นว่าปัญหาครอบครัวเกิดจากการที่บิดาแสดงบทบาท ไม่เหมาะสม

อมร กุลดั่ง (2551) ได้ศึกษาบทบาทของบิดา และอัตตมโนทัศน์ ที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศ ตามการรับรู้ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของบิดา อิทธิพลจากครู อิทธิพลจากเพื่อน

อิทธิพลจากสื่อ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 กับบทบาททางเพศของนักเรียนชาย โดยพบในกลุ่มรวมและกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรอัตโนมัติด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์ และด้านอารมณ์ บทบาทของบิดาต่อบทบาททางเพศชาย อิทธิพลจากสื่อ และอิทธิพลจากครู สามารถร่วมกันทำนายบทบาททางเพศของนักเรียนชายในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 37.5

เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเซวกุล (2543) ศึกษาบทบาทของบิดาในทัศนคติของวัยรุ่นงานวิจัยได้สำรวจทัศนคติของนักเรียนมัธยมทั้งชายและหญิง ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า วัยรุ่นมีทัศนคติด้านบวกต่อบิดาในด้านตัวแบบทางสังคม การเลี้ยงดู นันทนาการ และการแก้ปัญหา สามารถทำให้วัยรุ่นตระหนักในคุณค่าของตนเอง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอบายมุข กลุ่มตัวอย่างยังมีความคาดหวังให้บิดาของตนมีความเข้มงวดน้อยลง รับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น ลดเล่นการพนัน ลดสูบบุหรี่ ลดการดื่มเครื่องดื่มและอารมณ์ร้ายของบิดา

ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ศึกษาบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อในมุมมองของวัยรุ่น พบว่า บทบาทของพ่อในสังคมปัจจุบันมีลักษณะเป็นบทบาทพ่อแบบสมัยใหม่คือเป็นทั้งผู้หาเลี้ยงครอบครัวและมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูก นอกจากนี้นักเรียนวัยรุ่นก็ยังมีความคาดหวังในบทบาทของพ่อสูงกว่าบทบาทของพ่อปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่าวัยรุ่นหญิงมีความคาดหวังในบทบาทพ่อสูงกว่าวัยรุ่นชาย โดยเฉพาะบทบาทแบบการแสดงออก (Expressive Role) ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อนั้น ทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน สำหรับปัจจัยที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ได้แก่ ระดับการศึกษาของพ่อ สัมพันธภาพระหว่างพ่อกับแม่และสุขภาพจิตของวัยรุ่น ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อายุของพ่อ การประกอบอาชีพของแม่และความใกล้ชิดระหว่างวัยรุ่นกับพ่อนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อ

สุมาลา แก้วขำ(2546) ศึกษาบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น ผลการวิจัย พบว่า (1) ทัศนะของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน (2) ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน และ (3) บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน

ปาณิสรา โสพจน์ (2549) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทบิดา บทบาทมารดา และบทบาทบุตร ระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ โดยทำการศึกษาความคาดหวังในบทบาทบิดา บทบาทมารดา และบทบาทบุตร ระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า บุคคลในวัยผู้ใหญ่ วัยรุ่น ทั้งเพศชายและหญิง มีความคาดหวังในบทบาทบิดา บทบาทมารดา และบทบาทบุตรในระดับมาก วัยผู้ใหญ่และวัยรุ่นมีความคาดหวังในบทบาทบิดา บทบาทมารดาต่างกัน ด้านการอบรมเลี้ยงดู และด้านสนันทนาการ โดยวัยผู้ใหญ่มีความคาดหวังมากกว่าวัยรุ่น

สุทธิดา ทิฐิธรรมเจริญ (2546) ศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นโดยภาพรวมบิดามีบทบาทในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บิดามีบทบาทปานกลางในการส่งเสริมการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ ด้านสังคม เป็นแบบอย่างที่ดี แต่มีบทบาทน้อยมากในการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

โดยในต่างประเทศ ได้มีผู้ทำการศึกษาบทบาทของบิดาในแง่มุมที่หลากหลาย ดังนี้
เอเวอร์โซล (กุสุมาลี ไชยเมือง. 2540: 12; อ้างอิงจาก Eversoll.1979) ศึกษาเรื่องทัศนคติที่มีต่อบทบาทบิดาในนักศึกษาชาย 221 คนจากมหาวิทยาลัยจำนวน 6 แห่งในเนบราสกา (Nebraska) ประเทศสหรัฐอเมริกา และผู้ที่เป็นบิดามารดาของนักศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อบทบาทบิดา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลทางร่างกายและจิตใจ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมและ ด้านสันตนาการ ผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มนักศึกษาชายส่วนใหญ่เห็นว่าบิดาควรมีบทบาทในด้านการดูแลทางร่างกายและจิตใจมากที่สุด รองลงมาคือบทบาทด้านสันตนาการ และการเป็นแบบอย่างทางสังคม แลมารดาส่วนใหญ่เห็นว่าบิดาควรมีบทบาทการเป็นแบบอย่างทางสังคมมากที่สุด รองลงมาคือสันตนาการและการดูแลทางร่างกายจิตใจ

จากงานวิจัยในข้างต้น บทบาทของบิดามีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้น บิดาจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการดูแลบุตร ตามที่ ลีแวนและคณะ (กุสุมาลี ไชยเมือง. 2540: 13; อ้างอิงจาก Levan,Slattery; & Loissell.1987) ศึกษาเรื่องความร่วมมือของบิดาในการทำงานบ้าน และการดูแลบุตรสาววัยเรียน โดยศึกษาในครอบครัวที่ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรสาว 6 -11 ปี ในเขตเมืองบอสตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสอบถามบิดาและมารดาในการดูแลบุตร 4 ด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านสันตนาการ การดูแลร่างกายและจิตใจ และการติดต่อสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่าบิดาส่วนใหญ่มีคะแนนบทบาทในด้านการติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือด้านการอบรมสั่งสอนและสันตนาการ ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มมารดาส่วนใหญ่เห็นว่าบิดามีบทบาทในด้านการติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านด้านการดูแลทางร่างกายและจิตใจ และด้านการอบรมสั่งสอน ตามลำดับ

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่กล่าวมาให้ความสำคัญกับบทบาทของบิดาเป็นอย่างมากยังมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาทั้งจากสังคมและจากตัวบุตรเองในหลายๆด้าน เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นเสาหลักของครอบครัว มีเวลาให้กับครอบครัว รู้จักช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของภรรยา เป็นที่ปรึกษา เอาใจใส่ลูก ไม่เจ้าชู้ ไม่สูบบุหรี่ไม่กินเหล้า ไม่เล่นการพนัน ไม่ทะเลาะกับแม่ต่อหน้าลูกๆ ไม่เป็นคนโมโหร้าย รู้จักให้อภัย รู้จักผ่อนปรน แต่บิดายังไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทของตนได้เต็มที่จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวได้ในอนาคต

บุคคลจะมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาอย่างไรนั้นน่าจะเกี่ยวข้องกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลได้รับและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูของบุคคล เพราะการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็กและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเขา ดังนั้นพฤติกรรมที่

แสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา (นงนุช โรจนเลิศ .2533; อ้างอิงจาก Sears; & other.1957) และการอบรมเลี้ยงดูเป็นพื้นฐานให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านความคิด พฤติกรรม การแสดงออกและความคาดหวังที่อาจจะต่างกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เนื่องจากบทบาทของบิดาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในครอบครัวและในสภาพสังคมครอบครัวไทยในปัจจุบัน ซึ่งบิดาจะต้องรับภาระทางเศรษฐกิจจึงอาจทำให้ไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือบิดาเองก็อาจจะขาดทักษะในการเลี้ยงดูบุตรด้วย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในทัศนะของบุตรนอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาด้วยว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนแบบใช้เหตุผล แบบควบคุม มาก-น้อย และได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อ แม่เลี้ยงดูร่วมกัน และพ่อหรือแม่หรือญาติเป็นผู้เลี้ยงดูจะมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาแตกต่างกันหรือไม่

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

4.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

เดรก (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542; อ้างอิงจาก Craig .Grace J.,1979: 91) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู และกล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูคือ กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้ในการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวังของสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของงานในสังคมนั้น ๆ ด้วย

ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดได้ ย่อมต้องมาจากการที่เด็กมีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับคนรอบข้างเหมือนดังที่ ดวงเดือน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2528: 38) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูด และการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึก และอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นหนทางให้ผู้เลี้ยงดูตนด้วย และสามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนได้

โดยความคิดนี้ยังมีความสอดคล้องกับ สุรางค์ จันทน์เอม (2529: 89) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่บุคคลต้องพบตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาชีวิต และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุกๆ ชีวิต การอบรมเลี้ยงดูช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ระเบียบต่าง ๆ ในสังคม สร้างสรรค์พฤติกรรมของบุคคลช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของสังคม

อาจสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดู เป็นกระบวนการที่ได้รับการปลูกฝังจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เป็นการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผ่านการเลี้ยงดูทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะส่งผลถึงพฤติกรรมของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต

4.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูบุตร

เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวบริสุทธิ์ที่ผู้ใหญ่จะแต่งแต้มสีอะไรลงไปก็ได้ จะทำให้ผ้าขาวบริสุทธิ์กลายเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามวิจิตรก็ได้ หรือจะทำให้กลายเป็นผ้าที่เลอะเทอะมัวหมองอย่างไรก็ได้เช่นกัน (Rousseau อ้างถึงใน ภัทริยา จันทรพีญู. 2552) จากแนวความคิดนี้ เราจะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญอย่างมาก ดังนั้น ผู้ใกล้ชิดที่ดูแลเด็กจึงเป็นผู้ที่จะหล่อหลอมให้เด็กเติบโตเป็นคนที่มีบุคลิกภาพอย่างไรก็ได้

การอบรมเลี้ยงดูจึงมีส่วนสำคัญยิ่ง ที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดทัศนคติ การเรียนรู้ บุคลิกภาพ รูปแบบการแก้ปัญหา ตลอดจนแรงจูงใจของคนนั้น ๆ หากเราต้องการทราบว่า อนาคตสังคมจะเป็นอย่างไร ย่อมสามารถดูได้จาก การอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่และผู้ปกครองในสังคมปัจจุบัน

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เด็กจะได้รับการอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝัง และวางรากฐานบุคลิกภาพ ซึ่งความคิดนี้มีความสอดคล้องกับอีริกสัน (Erikson อ้างถึงในรัชดาพร บุตรเริ่ม. 2551) ที่ได้เน้นถึงการปฏิบัติที่ดีต่อลูก มีผลต่อพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ โดยเน้นความสำคัญของเด็กเล็กว่า เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ มุสเซน (Mussen.1990:193 ;อ้างถึงใน รัชดาพร บุตรเริ่ม. 2551)ยังกล่าวอีกว่า ในระยะต้นของชีวิต ควรมีพื้นฐานในการให้ความรัก ความอบอุ่นเป็นสำคัญ เมื่อเด็กโตขึ้น จำเป็นต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก

โดยความหมายของคำว่า “ครอบครัว” มิได้หมายความว่าถึงแต่เพียงพ่อแม่ และลูกเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงคนทุกคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในที่อยู่อาศัยเดียวกัน ดังนั้น Seares et all (1997, p.1- 4) จึงกล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว ไม่ใช่เรื่องของคนเดียวคนหนึ่งโดยเฉพาะ เด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่น จะเกิดความพอใจและมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบโดยไม่รู้สึกตัว แต่ถ้าเด็กต้องห่างเหิน หรือไม่ได้รับความสนใจจากผู้เลี้ยงดู เด็กจะเกิดความว้าวุ่น และวิตกกังวลขึ้น

นอกจากนี้ แบนดูรา (Bandura, Albert.1977) อธิบายว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดจากการสังเกตตัวแบบ (Model) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้แบบนี้พบว่า ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆกัน และการเรียนรู้ทางสังคมจากประสบการณ์ของผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วผ่านทางสื่อต่างๆ ซึ่งจากการสังเกตทำให้เรียนรู้ได้ว่าพฤติกรรมนั้นได้รับผลกระทบอย่างไร ถ้าเห็นว่าผลกระทบที่ได้รับเป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มจะลอกเลียนแบบพฤติกรรมนั้น โดยจากงานวิจัยของแบนดูรา พบว่า การให้รางวัลแก่ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมีผลทำให้เด็กลอกเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น กล่าวคือ ถ้าผู้

เลียนแบบคาดหวังว่าการปฏิบัติตามพฤติกรรมของตัวแบบแล้วเขาไม่ได้รับความพึงพอใจเขาก็จะไม่ปฏิบัติตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า การเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรม ดังนั้น บุตรย่อมเห็นแบบอย่างจากผู้ที่เลี้ยงดูตนเอง และเกิดเป็นความเชื่อที่จะกลายเป็นทัศนคติ ความคาดหวัง และมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในที่สุด

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้เห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งจะหล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพของคนคนนั้น ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันให้แก่เด็ก อันจะทำให้เด็กเติบโตเป็นคนที่มีความดี มีประโยชน์ต่อสังคม (สฤัญญา วงศ์บุญเนตร์. 2552)

จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ(2545) ที่ได้ระบุถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งท่านได้มาจากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผนวกกับทฤษฎีและงานวิจัยทางการอบรมเลี้ยงดู กล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่จะสามารถยกระดับมาตรฐานทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ในด้านคุณธรรม ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การเสียสละและเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนนี้ จะกระทำได้โดยผ่านกระบวนการของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสมาชิกของครอบครัวทั้งสิ้น

ผู้วิจัยเองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการการอบรมเลี้ยงดู จึงต้องการศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อหาคำตอบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใด แหล่งของการอบรมเลี้ยงดูใด ที่ส่งผลต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดา อันจะส่งผลต่อการแสดงออกของนิสิตชายซึ่งจะมีต่อการสร้างครอบครัวของตนเองในอนาคต

4.3 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

นักทฤษฎีท่านต่าง ๆ ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการเลี้ยงดู และได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นแบบต่าง ๆ ที่มาจากผลการวิจัย แนวความคิดหนึ่งในนั้นเป็นของ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งได้รับการสนับสนุนว่า เป็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแบบสังคมไทย(สันต์หทัย วิทยารังสีพงษ์. 2550: 61 อ้างอิงจาก ศิริอร นพกิจ. 2545) คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์แบบควบคุมมาก-น้อย

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรักต่อบุตรอย่างเปิดเผย ใ้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว และมีความเข้าใจความรู้สึกของบุตรอย่างดี

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา แจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่บุตร ให้ทำหรือห้ามปรามไม่ให้เด็กกระทำสิ่งใด

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาควบคุมบังคับและลงโทษบุตร เมื่อบุตรกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของ Baumrind (Diana Baumrind.1971 อ้างอิงจาก ดุลา จิตตะยโสธร. 2552: 175) ที่ได้ทำการศึกษาและจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาตให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะที่เดียวกันบิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่บิดามารดากำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ถึงแม้บิดามารดาจะมีการเรียกร้องสูง แต่ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็กและสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของครอบครัว

2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีความเข้มงวดเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองความต้องการของเด็กโดยสิ้นเชิงมีการจัดระบบการควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด โดยมีการอธิบายน้อยมาก หรือไม่มีเลยเด็กต้องยอมรับในคำพูดของบิดามารดาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจควบคุมโดยวิธีบังคับ และลงโทษเมื่อเด็กไม่ทำตามความคาดหวังของบิดามารดา บิดามารดามักห่างเหิน และปฏิเสธเด็ก

3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ(Permissive Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ตามการตัดสินใจของเด็กโดยไม่มีกำหนดขอบเขต ใช้การลงโทษน้อยไม่เรียกร้องหรือควบคุมพฤติกรรมเด็กเด็กสามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย บิดามารดาอาจให้คำปรึกษาหรือพยายามใช้เหตุผลกับเด็ก แต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก บิดามารดาจะให้ความรักความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็กเสมอ

แต่จะเห็นได้ว่า สามรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด ต่อมา Maccoby and Martin (1983) จึงได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของBaumrind และได้จำแนกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ 4 เพิ่มเติมจากที่ Baumrind ได้เสนอไว้ คือ

4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง(Uninvolved Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ให้ความสนใจหรือตอบสนองความต้องการของเด็ก ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กน้อยมาก บิดามารดากลุ่มนี้จะเพิกเฉยต่อเด็กพอๆกับไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรมใดๆ ให้เด็กปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดาปฏิเสธเด็กแต่แรก หรือหมกมุ่นอยู่กับปัญหา และความกดดันในชีวิตประจำวันจนไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็ก

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของ ซาปิโร (สัณฑ์หทัย วิทยารังสีพงษ์. 2550: 61; อ้างอิงจาก อัจฉรา สุขารมณ . 2542)ได้ทำการศึกษาแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็ก โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 แบบใช้อำนาจ คือ บิดามารดาจะตั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด เผด็จการ มีความคาดหวังในตัวลูกสูง ส่งผลให้บุตรมีอารมณ์กดดันสูงไม่ไว้ใจใคร มองโลกในแง่ร้าย ขาดการคิดสร้างสรรค์ ไม่สามารถคิดอย่างมีเหตุผลได้รอบด้าน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

แบบที่ 2 แบบตามใจ คือ บิดามารดาจะทะนุถนอมจนเกินเหตุไม่มีการตั้งกฎระเบียบใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่มีการดุ หรือลงโทษเมื่อบุตรทำความผิด บิดา มารดาจะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้ตามที่ต้องการ ส่งผลให้เด็กเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง ขาดการใช้เหตุผล ขาดการใช้ความคิดไตร่ตรอง ทำอะไรจะใช้อารมณ์เป็นใหญ่ มีอารมณ์ก้าวร้าว อารมณ์อ่อนไหว ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ มีปัญหาด้านการปรับตัว

แบบที่ 3 แบบให้เหตุผลในการเลี้ยงดู คือ พ่อแม่ รู้จักการยืดหยุ่น ไม่เข้มงวดหรือปล่อยเด็กจนเกินไปมีการชี้แจงเหตุผลเมื่อเด็กทำผิด ไม่ควบคุมหรือออกคำสั่ง ให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหา ส่งผลให้เด็กมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่นควบคุมอารมณ์ได้ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นผู้นำและผู้ตามได้ดีสามารถปรับตัวได้ดี

สำหรับรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ที่ได้รับการสนับสนุนว่าเป็นรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแบบสังคมไทย จะแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อยแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย แบบควบคุมมาก-น้อย (สันต์หทัย วิทยารังสีพงษ์.2550:61;อ้างอิงจาก ศิริอร นพกิจ. 2545) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบนี้ โดยการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรักต่อบุตรอย่างเปิดเผย ให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว และเข้าใจในความรู้สึกของบุตรอย่างดี หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย จะทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล เฮอร์ลอค (สันต์หทัย วิทยารังสีพงษ์. 2550: 62; อ้างอิงจาก Hurlock. 1974) กล่าวว่า บุคคลที่ถูกปฏิเสธ หรือไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เขาารู้สึกว่ามีความสำคัญต่อชีวิตของเขาอย่างยิ่ง จะทำให้บุคคลมีลักษณะของความวิตกกังวล เนื่องจากขาดความอบอุ่น ไร้เหว หรือความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา แจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่บุตร ให้ทำหรือห้ามปรามไม่ให้เด็กกระทำสิ่งใด จากการศึกษาของ ปรียาภรณ์ จันทรโชติ (2550). ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยชีวสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. พบว่าความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ด้านการคิดวิจารณ์ญาณ ด้านการคิดแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ ด้านการคิดใคร่ครวญ ด้านการคิดให้เกิดผล มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาชอบบังคับและลงโทษบุตร เมื่อบุตรกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ ดวงเดือน พันธุนาวิณ และ เพ็ญแข ประจวบ (2550: 26 -27) กล่าวว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบรักมากและควบคุมมาก จะทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบพึ่งพาผู้อื่น มีความอดทนน้อย ความสามารถในการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่ำ ชอบเพื่อน ชอบตาม ขาดลักษณะผู้นำ แต่จะรักษาและเคารพกฎระเบียบ แต่ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย และควบคุมน้อย จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีปัญหามากมาย และเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พบมากในยูวอาชญากร ซึ่งเป็นเด็กที่ไม่สามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้ มักพบการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ ในครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ พ่อแม่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลบุตร ประกอบกับพ่อแม่กลุ่มนี้ได้รับการศึกษาระดับต่ำด้วย ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสม และขาดความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้เด็กได้รับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มีลักษณะความรับผิดชอบต่ำ ขาดความมีระเบียบแบบแผน มีลักษณะมุ่งอนาคต และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

4.4 แหล่งของการอบรมเลี้ยงดูบุตร

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งให้เห็นว่า คนไทยมีส่วนของการหย่าและแยกกันอยู่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแยกกันอยู่ที่เพิ่มมากขึ้นมากกว่าหย่า โดยเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 1.73 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 2.21 ในปี 2554 ซึ่งการหย่าและแยกกันอยู่นี้ เป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวในการใช้ชีวิตคู่ และอาจมีผลกระทบต่ออบรมเลี้ยงดูเด็ก ปัญหาครอบครัวและสังคมต่อไป (สุธรรม นันทมงคลชัย. 2555: 45)

จากงานวิจัยของ เกตสินี (เกตสินี เกิดอนันต์. 2539 อ้างอิงจาก โสภิตา วีรกุลเทวัญ. 255: 86-87) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวที่มีผู้ปกครองคนเดียว (ครอบครัวแม่ที่เลี้ยงลูกโดยลำพัง) ในกรณีศึกษา 6 ครอบครัว พบว่า ภายหลังการหย่าร้างหรือสามีถึงแก่กรรม หากมารดาที่มาจากครอบครัวเดิมที่แตกแยก ได้แยกมาอยู่ตามลำพังกับลูก หรือกลับไปอยู่กับแม่แล้วอบรมเลี้ยงดูเด็กตามลำพังคนเดียว หรืออบรมเลี้ยงดูเด็กร่วมกับพี่เลี้ยง ครอบครัวดังกล่าวกลุ่มนี้ เด็กจะขาดตัวแบบเพศชายในบ้านอย่างเห็นได้ชัด

ตามแนวคิดของ Darling (1999: อ้างอิงจาก บวรพรรณ รัฐประเสริฐ. 2552) ทำให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเป็นการกระทำที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากผู้ปกครองคือผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เด็กจะได้สัมผัสและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากพฤติกรรมของคนในครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก

ทวีรัศมี ธนาคม อ้างอิงจาก ปาณิสรา โสพจน์. 2549) ได้กล่าวว่า บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดู มีความสำคัญในครอบครัวมาก โดยมีบทบาททางจิตใจ การพัฒนาบุคลิกภาพของบุตรชาย-หญิง บทบาทของบิดาจะเพิ่มพูนความสำคัญมากขึ้น เมื่อบุตรเติบโตแต่ละระยะ และถึงขั้น

สูงสุด เมื่อเด็กอยู่ในระยะเริ่มเข้าวัยรุ่น ซึ่งนักจิตวิทยาเด็กกล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุติ
เนื่องจาก

1. เด็กหญิงและเด็กชายจะต้องเห็นแบบอย่างของผู้ชาย เพื่อจะได้ทราบถึงแบบอย่าง
ของสามีหรือบิดา ตลอดจนความรับผิดชอบที่สามีพึงมีต่อภรรยาและบุตร
  2. เด็กผู้ชายจะได้ทราบว่า เมื่อโตขึ้นควรปฏิบัติอย่างไร บุตรชายต้องการเลียนแบบบิดา
เท่านั้น ช่วยให้เด็กชายเป็นผู้ชายแท้ ทั้งในด้านความสนใจ นิสัย แรงจูงใจ และความปรารถนา
โดยบิดาจะช่วยให้บุตรปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นจริง
  3. เด็กหญิงจะได้รู้จักบทบาทของผู้ชาย เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่เป็นชาย และการ
ประพฤติดนต่อผู้ชาย
  4. บิดาอาจช่วยวางแบบอย่างทางเพศสำหรับผู้ชาย และปลูกฝังลักษณะทั่วไปของผู้ชาย
ให้แก่บุตรชายคือ ความเข้มแข็งบึกบึน ความรับผิดชอบตามบทบาท
  5. บิดาที่สนิทสนมกับบุตรชาย มีโอกาสที่จะพูดคุยกันอย่างลูกผู้ชาย บุตรจะไม่กลัวบิดา
และไม่รู้สึกอับอายเมื่อเกิดความสงสัยในเรื่องเพศ หรือเรื่องอื่น ๆ สามารถปรึกษาหรือบิดาได้
แทนที่จะไปหาคำตอบจากผู้ที่ไม่สามารถให้คำตอบถูกต้องได้
  6. ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรชายกับบิดา จะช่วยให้บุตรได้เรียนรู้วิธีผูกมิตรไมตรีกับ
ผู้ชายคนอื่น ๆ ที่จะต้องคบหาสมาคมด้วย
  7. ความเข้มแข็งเป็นหัวหน้าครอบครัว ให้ความคุ้มครองปลอดภัยในแง่ของเพศชาย
เป็นผู้นำในเรื่องต่าง ๆ จะช่วยให้บุตรเกิดศรัทธาและต้องการเลียนแบบเช่นนั้นบ้าง
- นอกจากนี้ เกษม ตันติผลาชีวะ และกุลยา ตันติผลาชีวะ (อ้างอิงจาก ปาณิสรา โสพจน์.
2549) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของมารดาไว้ดังนี้

1. มารดา คือ ผู้สร้างการมีส่วนร่วมในครอบครัว ครอบครัวจะอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าทุกคนมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว งานบ้านจึงเป็นภาระที่คนในครอบครัวทุกคนต้องมีส่วนร่วมช่วยกัน
บิดาจึงมิใช่บุคคลที่ต้องงัดเงาจากงานบ้าน ในครอบครัวที่ดี สมาชิกทุกคนควรช่วยกันโดยไม่ต้อง
เกี่ยงกันทำ มารดาต้องเป็นผู้ช่างสังเกต และเป็นผู้กระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม
2. มารดา คือ ผู้ป้องกันความแตกแยกของครอบครัว ความสุขของครอบครัวเกิดจาก
มารดาเป็นผู้รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา เป็นกาวใจป้องกันการแตกแยกในครอบครัว แก้ปัญหาครอบครัว
ด้วยเหตุผล มารดาไม่ควรเอาแต่ใจตนเอง
3. มารดา คือ ผู้สร้างสานความผูกพันของครอบครัว ในครอบครัวมิได้มีเฉพาะบิดา
มารดา และบุตร แต่ยังมีญาติของแต่ละฝ่ายด้วย บุคคลผู้เป็นมารดาต้องอดทนและปรับตัวให้
เข้ากับญาติฝ่ายสามี เพื่อแสดงเป็นตัวอย่างของการอยู่ร่วมกัน และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
ปู่ย่าหรือญาติคนอื่น ๆ แก่บุตร อีกทั้งสร้างความสบายใจให้กับสามี ผู้เป็นมารดาจะต้องใจกว้าง ไม่
สร้างความหงุดหงิดในครอบครัวจากการมีปัญหากับญาติฝ่ายสามี

จากงานวิจัยของ สุธาสินี เถาว์กลาง (2552) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดามารดา กับการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของวัยเด็กตอนกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า

นักเรียนที่ได้รับบทบาทของบิดามารดาในระดับมาก มีการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนที่บิดามารดามีบทบาทต่างกัน มีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน แสดงให้เราเห็นว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาาร่วมกัน เด็กจะได้รับทั้งบทบาทของบิดาและมารดา เกิดผลดีที่ทำให้เด็กมีบุคลิกภาพเข้มแข็ง คือ เห็นคุณค่าในตนเอง และมีวินัยในตนเอง

โดยนักเรียนที่บิดามีบทบาทต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน นั่นคือ ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาเพียงลำพัง ทำให้ได้รับบทบาทของบิดาแตกต่างกันไป แต่จะไม่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

แต่นักเรียนที่มารดามีบทบาทต่างกันจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน ทำให้เราเห็นความสำคัญของการที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาเพียงลำพัง เพราะบทบาทของมารดามีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

จากข้อมูลเหล่านี้ทำให้เห็นความสำคัญของบทบาทบิดาและมารดา ที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร แต่อย่างไรก็ตาม การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามความหมายของ จรรยา สุวรรณทัต อ่างอิงจาก กัญณิกา สิทธิพงษ์ และเกษฎาวัลย์ ตันริยงค์. 2549) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกของเด็ก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก คำว่า “ครอบครัว” ตามลักษณะของสังคมไทยนั้น มิได้หมายถึงบิดา มารดา และบุตรเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงบุคคลต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง ซึ่งมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน อ่างอิงจาก ภัทริยา จันทรพิชญ์. 2552) ที่มีอยู่ว่า ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูคือการที่ผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน ทำให้เด็กมีโอกาสสังเกตลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูด้วย เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูอีกด้วย

ดังนั้น ในการวิจัยนี้แหล่งของการอบรมเลี้ยงดูจะหมายถึงผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นหลัก ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลใดในครอบครัวก็ได้ โดยการศึกษาครั้งนี้แบ่งแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 แหล่ง ได้แก่ บิดาและมารดาาร่วมกันเลี้ยงดู และผู้อื่นเป็นผู้เลี้ยงดู (บิดาเลี้ยงดูเพียงลำพัง มารดาเลี้ยงดูเพียงลำพังและบุคคลอื่นๆ เป็นผู้เลี้ยงดู) โดยผู้วิจัยสนใจว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งที่ต่างกันจะมีความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาแตกต่างกันหรือไม่

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

จากการรวบรวมงานวิจัยที่ผ่านมา จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและการคิดแบบต่างซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมโยงไปสู่ความคาดหวัง หรือการแสดงออกในตัวบุคคลซึ่ง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมมาเพื่อประกอบการศึกษาในครั้งนี้ โดยแยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

4.5.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

เบคเคอร์ (ศิริอร นพกิจ. 2545; อ้างอิงจาก Backer.1969: 17) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักใช้เหตุผลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมา ศิริเวช (2541: 218) พบว่าวัยรุ่นที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และปรับตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่รับผิดชอบตัวเองได้ ส่วนมากมีครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น และผูกพันซึ่งกันและกัน บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่เข้าใจยอมรับความคิดเห็นของวัยรุ่นอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

อีกทั้งได้มีการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลว่า การอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดหรือไม่ ซึ่งเป็นการศึกษาของ สมสุข โถวเจริญ (2541) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ให้เหตุผลไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของสังคมไทยไม่ได้เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นประชาธิปไตยแท้จริง เช่น เมื่อเด็กทำบางสิ่งบางอย่างที่พ่อแม่ไม่ชอบ หรือพ่อแม่คิดว่าผิด พ่อแม่ก็มักจะมองว่าเด็กผิดจะลงโทษ หรือว่ากล่าวเด็ก โดยไม่ได้ซักถามความคิดเห็นของเด็กก่อนตามเหตุผลจึงทำให้เด็กขาดความคิดริเริ่ม ขาดประสบการณ์ และยังขาดความคิดที่มีเหตุผล

4.5.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

การศึกษาของ ศิริพร นพกิจ. (2545) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งเป็น การอบรมเลี้ยงดูทางบวก มีผลทางบวกกับการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน นั่นคือถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มากเท่าใดก็จะมีผลการคิดอย่างมีเหตุผลสูงขึ้นเท่านั้น สอดคล้องกับ บัลลิวิน (ศิริพร นพกิจ. 2545: 30;อ้างอิงจาก Baldwin. 1948) ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลทำให้เด็กเป็นคนวางแผนการในการทำอะไรมีการคิดไตร่ตรองมีความรับผิดชอบในตนเอง ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผลเด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดทักษะในการแก้ปัญหาขาดความรับผิดชอบ ขาดความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้ ปรียาภรณ์ จันทรโชติ (2550) ศึกษาปัจจัยชีวิตสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับใช้อารมณ์ มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

สันทน์หทัย วิทยารังสีพงษ์ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยชีวิตสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านเช่นกัน แต่ได้เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันจะ

มีการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านไม่แตกต่างกัน โดย นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก จะมีการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย

ดุซงกี (ศิริอร นพกิจ. 2545: 27; อ้างอิงจาก ดุซงกี โยเลลา. 2537) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูทางบวก มีผลทางบวกกับการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน นั่นคือถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มากเท่าใดก็จะมีผลการคิดอย่างมีเหตุผลสูงขึ้นเท่านั้น

การที่เด็กจะสามารถคิดอย่างมีเหตุผลได้นั้น ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับบรรยากาศของบ้าน ที่ส่งเสริมการให้เด็กได้คิดและตัดสินใจเรื่องต่างๆ ดังที่ บัลด์วิน (สัทพ์หทัย วิทยารังสีพงษ์. 2550: 62; อ้างอิงจาก Baldwin.1948: 127-136) ได้ทำการศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กโดยใช้วิธีสังเกตพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และบรรยากาศของบ้านที่เป็นประชาธิปไตย ทำให้เด็กเป็นคนที่กระฉับกระเฉง ไม่มีความหวาดกลัว ทำอะไรมีการวางแผนมีความอยากรู้อยากเห็น ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผล และบรรยากาศของบ้านเป็นลักษณะที่พ่อแม่ใช้อารมณ์ของตนเป็นส่วนใหญ่เด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความอยากรู้อยากเห็นขาดทักษะในการแก้ปัญหาขาดความรับผิดชอบ และความคิดฝันต่าง ๆ อยู่ในวงจำกัด

ซึ่งผลการศึกษาที่ยังสอดคล้องกับ ฮอฟแมน (นงนุช โรจนเลิศ. 2533; อ้างอิงจาก Mussen. 1970: 286; citing Hoftman.1970) ที่ทำการศึกษา และพบว่า การที่พ่อแม่ฝึกวินัยโดยใช้เหตุผล ทำให้เด็กมีวินัยสูงกว่าการฝึกวินัยโดยใช้อำนาจและการยับยั้งความรัก

จากแนวคิดและการศึกษาที่รวบรวมจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นลักษณะ การอบรมเลี้ยงดูที่มีแนวโน้มจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านแตกต่างกัน

4.5.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่

ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ได้มีการศึกษาในหลากหลายแง่มุมและหลากหลายกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เพชรรัตน์ จันทศ (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการให้ความร่วมมือกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ตามการรับรู้ของตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ผลการวิจัย พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีพฤติกรรมการให้ความร่วมมือสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น

กันตวรรณ มีสมสาร (2544) ศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบตามใจ และแบบทอดทิ้ง

จิตตินันท์ ชุมทอง (2547) ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า มีตัวแปร 5 ตัว ที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์ คือ 1) การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง 2) การเห็นคุณค่าในตนเอง 3) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ 5) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (แบบทอดทิ้ง) โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาวน์อารมณ์ หมายความว่า นิสิตนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่จะมีคะแนนเชาวน์อารมณ์สูง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีความสัมพันธ์ทางลบกับเชาวน์อารมณ์ หมายความว่า นิสิตนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งจะมีคะแนนเชาวน์อารมณ์ต่ำ

เราจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมยังสามารถก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพจิต ดังการศึกษาของ สารภี ยงยีน (2541) ศึกษาความวิตกกังวลในการสอบของวัยรุ่นที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีคะแนนความวิตกกังวลในการสอบต่ำกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม แบบรักตามใจ และแบบทอดทิ้ง

โดยรวมไปถึงลักษณะของเจตคติซึ่งมีผลต่อการแสวงหาความช่วยเหลือด้วย จะเห็นได้จากการศึกษาของ วีรนุช วงศ์คงเดช (2547) ศึกษาเจตคติต่อการแสวงหาความช่วยเหลือ และการเรียนรู้แบบกำกับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีการเรียนรู้แบบกำกับตนเองและมีเจตคติทางบวกต่อการแสวงหาความช่วยเหลือสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอีก 3 แบบ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และแบบตามใจ มีการเรียนรู้แบบกำกับตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจมีเจตคติทางบวกต่อการแสวงหาความช่วยเหลือสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และแบบทอดทิ้ง

4.5.4 การเปรียบเทียบระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ

Wolfradt, Hemple, and Miles (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความวิตกกังวล และพฤติกรรมในการจัดการความวิตกกังวลของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีความวิตกกังวลสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ และแบบตามใจ Nijhof and Rutger (2007) ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการจัดการกับปัญหา และการแสดงออกเมื่อเป็นโรคคิดถึงบ้านของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ และแบบตามใจจะมีประสบการณ์ในการคิดถึงบ้านโดยมีอารมณ์คิดถึงบ้านรุนแรงกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุม และแบบทอดทิ้ง ในขณะที่เดียวกันนักเรียนเหล่านี้ก็มักใช้วิธีที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับอารมณ์คิดถึงบ้านได้ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมและแบบทอดทิ้ง

จากงานวิจัยของ Baumrind ได้มีผู้นำมาทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรกับพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของเด็ก ดังนี้ งานวิจัยของ Baumrind (Baumrind 1967: 1971 อ้างถึงใน พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ. 2545: 31-32) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดามี 3 แบบ และแต่ละแบบมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก เช่น บิดามารดาแบบเอาใจใส่ มีลูกที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีทักษะทางสังคม ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีความเป็นผู้นำขณะทำกิจกรรมกลุ่ม บิดามารดาแบบควบคุม มีลูกที่อารมณ์ไม่ค่อยดี โกรธง่าย ไม่เป็นมิตร ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเป็นผู้นำและบิดามารดาแบบตามใจ มีลูกที่ก้าวร้าว ไม่เป็นตัวของตัวเอง และเมื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถทางสังคม (Social Competence) พบว่าเด็กที่มีบิดามารดาแบบเอาใจใส่จะมีความสามารถทางสังคมในระดับสูง เด็กที่มีบิดามารดาแบบควบคุมจะมีความสามารถทางสังคมระดับปานกลางและเด็กที่มีบิดามารดาแบบตามใจจะมีความสามารถทางสังคมต่ำ (Baumrind, 1991; Miller, 1993; Weiss and Schwarz, 1996 อ้างถึงใน พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ. 2545: 32) ต่อมาได้เพิ่มเติมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูอีก 1 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ซึ่งพบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้จะมีลักษณะต่อต้านสังคม มีความบกพร่องทั้งทางสังคม และการเรียน กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม เช่น ดิตยาเสพติดหรือทำผิดกฎหมาย (Shaffer, 1994 อ้างถึงใน พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์และคณะ. 2545: 32) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Simon and Conger (2007: 212-241.) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันระหว่างบิดากับมารดาที่มีต่อรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและผลที่มีต่อวัยรุ่น โดยเป็นการเก็บข้อมูลระยะยาวจากกลุ่มตัวอย่าง 451 ครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดาส่วนใหญ่สอดคล้องกัน และพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่จะให้ผลทางบวกต่อวัยรุ่นมากที่สุด และจะสามารถปกป้องเด็กจากสิ่งเลวร้ายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในประเทศไทย ได้มีผู้หยิบยกแนวความคิดของ Baumrind มาใช้ในการศึกษาเช่นกัน คือ สุภาพรพรรณ โคตรจรัส และชุมพร ยงกิตติกุล (2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind กับพฤติกรรมส่วนบุคคลของวัยรุ่นไทยในด้านการปรับตัวด้านครอบครัว ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์และการเผชิญปัญหา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 1,316 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 654 คน มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 662 คน จาก 5 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ แลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีการปรับตัวด้านครอบครัวได้ดีกว่า มีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหามากกว่า และใช้การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบตามใจ และแบบทอดทิ้ง

จากข้อมูลที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น เราจะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสำคัญมากในการหล่อหลอมเด็ก เพราะการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเขา ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลสืบ

เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา (นงนุช โรจนเลิศ.2533; อ้างอิงจาก Sears and other.1957) และการอบรมเลี้ยงดูเป็นพื้นฐานให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านความคิด พฤติกรรม การแสดงออกและความคาดหวังที่อาจจะต่างกัน

ในงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุนาวัน และงามตา วณิชทานนท์ (ดวงเดือน พันธุนาวัน และงามตา วณิชทานนท์ .2536, อ้างอิงจาก วิชาศลักษณ์ ชวีวัลลี และคณะ. 2553: 3) ที่พบว่า ชีวิตสมรสของบิดามารดา ส่งผลกระทบต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุตรทางอ้อม ผ่านปัจจัยต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา และคุณภาพการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ได้รับจากครอบครัว ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและวิธีการปฏิบัติของบิดามารดาที่มีต่อบุตรเป็นเรื่องสำคัญยังสามารถส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อจิตใจและลักษณะพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้นในการป้องกันปัญหาชีวิตครอบครัว และปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน จึงควรจะเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของบุคคลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวเพื่อชีวิตครอบครัวในอนาคต

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย แบบควบคุมมาก-น้อยจะมีความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาแตกต่างกันหรือไม่และนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เลี้ยงดูร่วมกันและพ่อหรือแม่หรือญาติเป็นผู้เลี้ยงดูจะมีความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาแตกต่างกันหรือไม่ รวมทั้งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย แบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่เลี้ยงดูร่วมกันและพ่อหรือแม่หรือญาติเป็นผู้เลี้ยงดูต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) เปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อยแตกต่างกัน 3) เปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน และ 4) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดยลำดับขั้นตอนการวิจัยมีดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

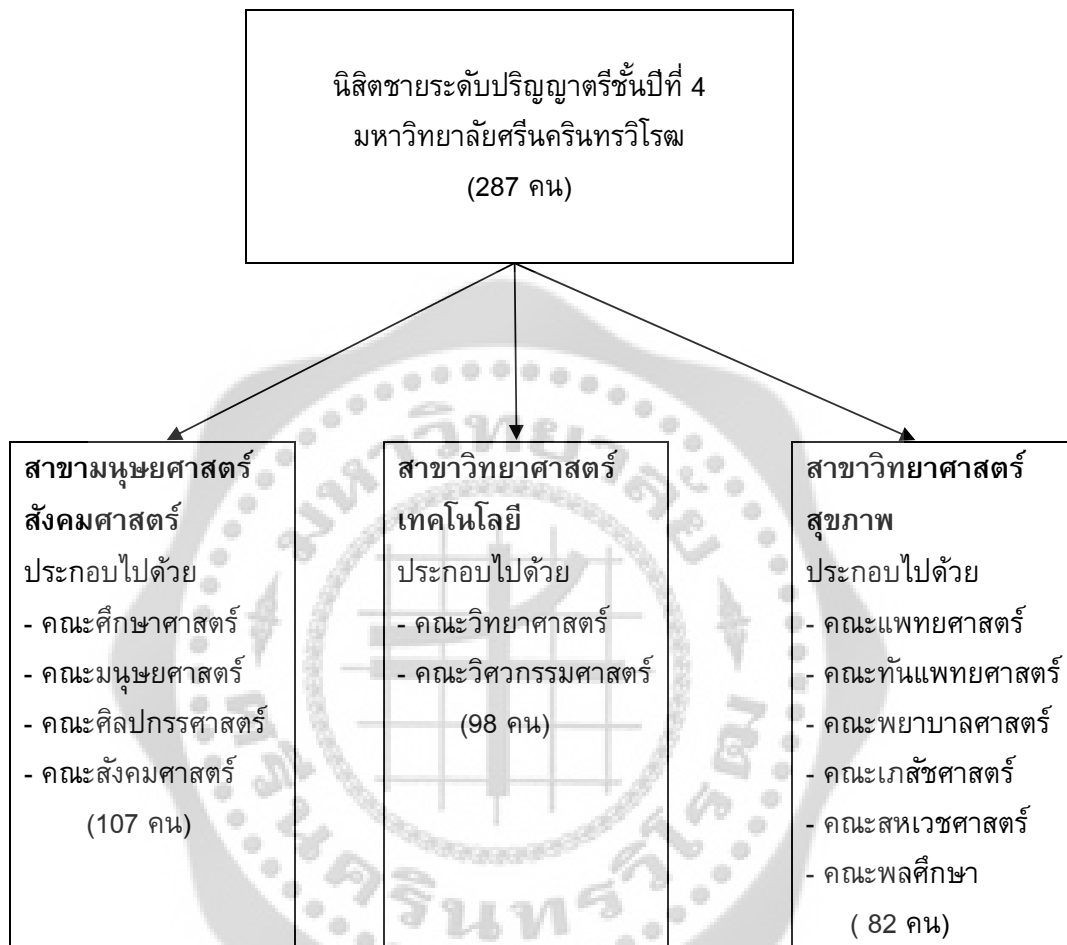
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 1005 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 287 คนจาก 3 สาขาวิชา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์) 2) สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (คณะวิทยาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์) 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ และคณะพลศึกษา) ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกตัวอย่างที่มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608 อ้างอิงจาก จันวีณ์ สิทธิสิริอรธ; และ เปี่ยมสุข ทุงกาวิ. 2552: 116) ซึ่ง

การศึกษาครั้งนี้จะต้องมีตัวอย่างขั้นต่ำ 278 คน รายละเอียดของการเลือกตัวอย่างและจำนวนตัวอย่างในแต่ละสาขาวิชาแสดงไว้ในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การเลือกตัวอย่างและจำนวนตัวอย่างในแต่ละสาขาวิชา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

ประกอบด้วย เพศ ชั้นปี คณะ สถานภาพครอบครัว สถานภาพของบิดา และอายุของบิดา บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย อาชีพของบิดา แหล่งของการเลี้ยงดู (บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน, บิดาเลี้ยงดูเพียงลำพัง, มารดาเลี้ยงดูเพียงลำพังและบุคคลอื่นๆ เป็นผู้เลี้ยงดู)

ตอนที่ 2 มาตรฐานรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ผู้วิจัยใช้มาตรฐานรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบคือแบบรักสันทนุชน แบบใช้เหตุผล และแบบควบคุม โดยผู้วิจัยปรับปรุงมาจากมาตรฐานของสันต์หทัย วิทยารังสีพงษ์ (2550) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 6 ระดับตั้งแต่จริงที่สุด – ถึงไม่จริงเลย โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบคือแบบรักสันทนุชน แบบใช้เหตุผลและแบบควบคุม รูปแบบละ 5 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
แบบรักสันทนุชน - พ่อแม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก	.....	.....	.....	.....	.....	.....
แบบใช้เหตุผล - เมื่อฉันทำความผิด พ่อแม่จะเปิดโอกาสให้ฉันอธิบายก่อนที่จะดุด่า หรือลงโทษเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....	.....
แบบควบคุม - พ่อแม่ให้ฉันเป็นคนตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัว	.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับข้อความทางบวกมีดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1

เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับข้อความทางลบมีดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6

ผู้วิจัยนำมาตรวจวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) และ นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คนแล้วคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตรวัด (corrected item-total correlation) การอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามจากมาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก 1 ข้อ จึงเหลือข้อคำถาม 4 ข้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .71 และเมื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้อที่เหลืออีกครั้งหนึ่งพบว่ามาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .83 ข้อคำถามจากมาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลผ่านเกณฑ์การคัดเลือกทั้ง 5 ข้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .63 ส่วนข้อคำถามจากมาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก 2 ข้อ จึงเหลือข้อคำถาม 3 ข้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .23 และเมื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้อที่เหลืออีกครั้งหนึ่งพบว่ามาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .70 ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในภาคผนวก ข

ตอนที่ 3 มาตรวัดความคาดหวังของบุตรที่มีต่อบทบาทของบิดา

มาตรวัดความคาดหวังของบุตรที่มีต่อบทบาทของบิดา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามในมาตรวัดชุดนี้ขึ้นโดยการสร้างข้อคำถามเทียบเคียงกับข้อคำถามในมาตรวัดการปฏิบัติตามบทบาทความเป็นบิดาตามการรับรู้ของบุตรโดยอาศัยแนวคิดบทบาทสำคัญของบิดาของเอเวอร์ซอล (Anderson, 1982:151 citing Eversall 1974; อ้างอิงจาก ปาณิสรา โสพนธ์, 2549) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม และด้านสนับสนุนการ มาตรวัดนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

หน้าที่	บิดาควรจะปฏิบัติหน้าที่นี้ในระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ดูแลบุตรให้มีสุขภาพที่ดี					
2. จัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ที่เหมาะสมให้กับบุตร					
3. แสดงออกให้บุตรรู้ว่า “รัก” เช่น กอด ลูบหัวหรือกล่าวด้วยวาจา					
4. เป็นที่พึ่งทางใจของบุตร					

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
มาก	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ปานกลาง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
น้อย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1

การแปลผลระดับความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในทุกด้าน

ระดับคะแนน	4.50 – 5.00	มีความคาดหวังมากที่สุด
ระดับคะแนน	3.50 – 4.49	มีความคาดหวังมาก
ระดับคะแนน	2.50 – 3.49	มีความคาดหวังปานกลาง
ระดับคะแนน	1.50 – 2.49	มีความคาดหวังน้อย
ระดับคะแนน	1.00 – 1.49	มีความคาดหวังน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำมาตรวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์คุณภาพของมาตรวัด โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อวัด (corrected item-total correlation) กับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด 40 ข้อ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์การคัดเลือกทุกข้อ โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach's coefficient alpha) ของมาตรวัดด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม และด้านสันตนาการเท่ากับ .83, .89, .91, .82 และ .94 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในภาคผนวก ข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีทีมช่วยในการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในแต่ละสาขาวิชาทั้ง 3 สาขาวิชา
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามทั้งหมด 300 ชุด ได้รับกลับคืนมาจำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ 287 ชุด มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อศึกษาระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาในด้านต่างๆ
2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดา ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดา และระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA)
3. กรณีที่พบปฏิสัมพันธ์ก็จะวิเคราะห์ด้วยเทคนิค simple effect ต่อไป ส่วนกรณีที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ก็จะแปลผลจากอิทธิพลหลักเพื่อศึกษาว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย แบบควบคุมมาก-น้อย และนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกันหรือไม่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ส่วนที่ 3 การศึกษาระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาและส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตาม กลุ่มสาขาวิชา สถานภาพของครอบครัว สถานภาพของบิดา บุคคลที่พักอาศัยร่วมกัน อาชีพของบิดา รูปแบบการเลี้ยงดูและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่าง 287 คน เป็นนิสิตกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ 107 คน (ร้อยละ 37.3) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี 98 คน (ร้อยละ 34.1) และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 82 คน (ร้อยละ 28.6) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน โดยมีจำนวน 222 คน (ร้อยละ 77.4) เกือบทั้งหมด บิดายังมีชีวิตอยู่ โดยมีจำนวน 264 คน (ร้อยละ 92) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา โดยมีจำนวน 206 คน (ร้อยละ 71.8) ส่วนเรื่องอาชีพของบิดา พบว่า มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 91 คน (ร้อยละ 31.7) รับราชการ 83 คน (ร้อยละ 28.9) รับจ้าง 41 คน (ร้อยละ 14.3) พนักงานเอกชน 30 คน (ร้อยละ 10.5) พนักงานรัฐวิสาหกิจ 29 คน (ร้อยละ 6.6) และอาชีพอื่นๆ 23 คน (ร้อยละ 8) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกัน โดยพบว่ามีจำนวน 230 คน (ร้อยละ 80) และได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติเพียงลำพัง 57 (ร้อยละ 20) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตาราง 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสาขาวิชา		
- มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์	107	37.3
- วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	98	34.1
- วิทยาศาสตร์สุขภาพ	82	28.6
สถานภาพของครอบครัว		
- บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	222	77.4
- บิดามารดาแยกกันอยู่	36	12.5
- บิดามารดาหย่าร้าง	17	5.9
- อื่น ๆ	12	4.2
สถานภาพของบิดา		
- ยังมีชีวิตอยู่	264	92.0
- เสียชีวิตแล้ว	23	8.0
บุคคลที่พักอาศัยร่วมกัน		
- อยู่กับบิดาและมารดา	206	71.8
- อยู่กับบิดา	18	6.3
- อยู่กับมารดา	38	13.2
- อยู่กับญาติ	10	3.5
- ไม่ได้พักอาศัยอยู่กับบิดา มารดา หรือญาติ	15	5.2
อาชีพของบิดา		
- รับราชการ	83	28.9
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	29	6.6
- พนักงานเอกชน	30	10.5
- ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว	91	31.7
- รับจ้าง	41	14.3
- อื่น ๆ	23	8.0
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู		
- บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	230	80
- บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	57	20

ส่วนที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยพบว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($r=.692, p<.01$) และพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด ($r=.166 p<.01$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตาราง 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย (n=287)

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. ความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู	(.865)							
2. ความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา	.692**	(.860)						
3. ความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.560**	.570**	(.870)					
4. ความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแบบในสังคม	.669**	.558**	.560**	(.803)				
5. ความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสหันทนาการ	.655**	.598**	.514**	.673**	(.918)			
6. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสุนน	.530**	.478**	.329**	.423**	.431**	(.817)		
7. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	.239**	.262**	.214**	.209**	.203**	.189**	(.785)	
8. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม	.411**	.395**	.245**	.298**	.281**	.426**	.166**	(.527)
M	3.90	3.72	3.92	3.95	3.78	5.07	4.04	4.48
Mdn	4.00	3.80	4.00	4.00	3.80	5.00	4.00	4.67
SD	0.59	0.65	0.63	0.53	0.74	0.69	0.98	0.84

**p<.01, สองหาง

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บในแนวทแยงมุม คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของมาตรวัด

ส่วนที่ 3 การศึกษาระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดา

ผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่าระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นต้นแบบในสังคมและด้านสันติภาพอยู่ในระดับมาก โดยพบว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการเป็นต้นแบบในสังคมอยู่ในระดับสูงสุด ($M = 3.95$, $SD=.530$) รองลงมาคือด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ($M = 3.92$, $SD=.634$) ถัดมาคือด้านการเลี้ยงดู ด้านสันติภาพและด้านการแก้ปัญหา ($M = 3.89$, $SD=.587$, $M = 3.78$, $SD=.736$ และ $M = 3.71$, $SD=.648$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาจำแนกรายด้านพบว่าความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเกี่ยวกับการดูแลบุตรให้มีสุขภาพที่ดีมากที่สุด ($M= 4.25$, $SD =.738$) รองลงมาคือความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่เหมาะสมให้บุตร ($M= 4.14$, $SD .787$) และพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องการดูแลบุตรให้ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น ป้องกันการเข้าถึงเว็บไซต์ลามกหรือการพนัน ($M=3.56$, $SD= .976$)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเกี่ยวกับการตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว และการช่วยแก้ไขเมื่อบุตรมีปัญหา มากที่สุดเท่ากัน ($M= 3.92$, $SD=.975$ และ $M=3.92$, $SD=.879$ ตามลำดับ) รองลงมาคือการจัดการปัญหาด้านหนี้สินของครอบครัว ($M=3.91$, $SD =1.01$) โดยกลุ่มตัวอย่างคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องการช่วยสมาชิกในครอบครัวแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น ทะเลาะกับแฟน ($M=3.33$, $SD= 1.09$)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเกี่ยวกับการขยันหมั่นเพียรเพื่อให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคงมากที่สุด ($M= 4.13$, $SD=.882$) รองลงมาคือการเป็นผู้นำในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว และ การเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($M=4.02$, $SD=.843$ และ $M=4.02$, $SD=.874$ ตามลำดับ) โดยกลุ่มตัวอย่างคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องการทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น ($M=3.47$, $SD =1.15$)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดาด้านการเป็นต้นแบบในสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเกี่ยวกับการรับผิดชอบหน้าที่การงานของตนมากที่สุด ($M= 4.13$, $SD=.909$) รองลงมาคือความเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม เช่น กตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของตน ($M=4.12$, $SD=.806$) โดยกลุ่มตัวอย่างคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องการทำงานอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ($M=3.50$, $SD= 1.03$)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดาด้านสันตนาการพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬามากที่สุด ($M= 3.89$, $SD=.965$) รองลงมาคือการสนับสนุนให้บุตรทำงานอดิเรกเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ($M=3.87$, $SD=.895$) โดยกลุ่มตัวอย่างคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องการพาครอบครัวไปสังสรรค์หรือท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด ($M= 3.69$, $SD=1.04$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตาราง 3 ระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ($n=287$)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดา	$\bar{X}$	SD.	ระดับความคาดหวัง
ด้านการเลี้ยงดู			
1. ดูแลบุตรให้มีสุขภาพที่ดี	4.25	.738	มาก
2. จัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ที่เหมาะสมให้บุตร	4.14	.787	มาก
3. แสดงออกให้บุตรรู้ว่า “รัก” เช่น กอด ลูบหัว หรือกล่าวด้วยวาจา	3.78	.943	มาก
4. เป็นที่พึ่งทางใจของบุตร	4.01	.846	มาก
5. สอนเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศแก่บุตร	3.68	.993	มาก
6. อบรมบุตรให้รู้เท่าทันภัยและอันตรายในสังคม	4.00	.838	มาก
7. ดูแลบุตรให้ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น ป้องกันการเข้าถึงเว็บไซต์ลามกหรือการพนัน	3.56	.976	มาก
8. ดูแลบุตรให้มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศ	3.69	.849	มาก
9. สอนให้บุตรปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทย	3.88	.873	มาก
10. ติดตามความก้าวหน้าด้านการเรียนของบุตรอย่างสม่ำเสมอ	3.94	.863	มาก
โดยรวม	3.89	.587	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดา	X	SD.	ระดับความคาดหวัง
ด้านการแก้ปัญหา			
11. เป็นตัวแทนผู้ปกครองในการรับทราบปัญหาด้านการเรียน หรือปัญหาด้านความประพฤติของบุตร	3.85	.925	มาก
12. ตัดสินปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในครอบครัว	3.66	.974	มาก
13. แก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว			
14. ช่วยตัดสินใจเรื่องการเลือกสถานศึกษาให้กับบุตร	3.81	.911	มาก
15. ช่วยบุตรแก้ปัญหาด้านการเรียน	3.54	.998	มาก
16. ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาแก่บุตร เมื่อบุตรเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน	3.57	.982	มาก
17. ช่วยสมาชิกในครอบครัวแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น ทะเลาะกับแฟน	3.62	.974	มาก
18. จัดการปัญหาด้านหนี้สินของครอบครัว	3.33	1.09	ปานกลาง
19. ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว			
20. ช่วยแก้ไขเมื่อบุตรมีปัญหา	3.91	1.01	มาก
	3.92	.975	มาก
	3.92	.879	มาก
โดยรวม	3.71	.648	มาก
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว			
21. ขยันหมั่นเพียรเพื่อให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง	4.13	.882	มาก
22. วางแผนการออมเงินให้กับครอบครัว เช่น ฝากเงินกับธนาคารที่ให้ดอกเบี้ยสูง ซื้อพันธบัตร	3.98	.936	มาก
23. เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ของครอบครัว	3.85	.943	มาก
24. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเล่าเรียนของบุตรทั้งหมด	3.99	.978	มาก
25. ทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.47	1.15	ปานกลาง
26. เป็นผู้นำในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว	4.02	.843	มาก
27. ดูแลไม่ให้สมาชิกของครอบครัวก่อหนี้สินต่าง ๆ	3.94	.883	มาก
28. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทุกอย่างของครอบครัว	3.81	.955	มาก
29. เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว	4.02	.874	มาก
30. สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจ	4.00	.850	มาก
โดยรวม	3.92	.634	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดา	X	SD.	ระดับความคาดหวัง
ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม			
31. ไม่ดื่มสุรา แอลกอฮอล์ หรือเสพสิ่งเสพติดที่เป็นโทษให้บุตรเห็น	3.77	1.07	มาก
32. เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม เช่น กตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของตน	4.12	.806	มาก
33. รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตน	4.13	.909	มาก
34. อาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	3.50	1.03	มาก
35. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร	3.96	.829	มาก
36. สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาของบุตร	3.94	.852	มาก
37. ประพฤติตนสอดคล้องกับค่านิยมอันดีงามของสังคมไทย	4.00	.786	มาก
38. ติดตามข่าวสารและความเป็นไปในด้านต่างๆ ของบ้านเมือง เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง	4.01	.829	มาก
39. สั่งสอนให้บุตรแสดงออกตามบทบาทที่สังคมยอมรับ	3.96	.833	มาก
40. เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการมีระเบียบวินัย	4.07	.835	มาก
โดยรวม	3.95	.530	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทบิดา	X	SD.	ระดับความคาดหวัง
ด้านสันตนาการ			
41. จัดสรรวันเวลาที่สมาชิกในครอบครัวจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน	3.83	.938	มาก
42. ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เช่น รดน้ำต้นไม้ กวาดบ้าน ถูบ้าน	3.73	.968	มาก
43. สนับสนุนให้บุตรทำงานอดิเรกเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	3.87	.895	มาก
44. พาครอบครัวไปสังสรรค์หรือท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด	3.69	1.04	มาก
45. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬา	3.89	.965	มาก
46. เป็นผู้สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับสมาชิกในครอบครัว	3.77	.953	มาก
47. จัดทำกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับสมาชิกในครอบครัว	3.72	.925	มาก
48. ส่งเสริมให้บุตรทำกิจกรรมในยามว่าง	3.81	.954	มาก
49. ชักชวนสมาชิกในครอบครัวให้ทำกิจกรรมร่วมกัน	3.71	1.02	มาก
50. ร่วมทำกิจกรรมยามว่างกับสมาชิกในครอบครัว	3.75	1.03	มาก
โดยรวม	3.78	.736	มาก

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย โดยใช้ค่ามัธยฐาน (median) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มแล้ววิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way ANOVA) สำหรับค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตาราง 4 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดา ในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู

ความคาดหวังในบทบาทของบิดา	แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	แบบรักสันทุนน้อย (n=144)			แบบรักสันทุนมาก (n=143)			โดยรวม (n=287)		
		N	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD
ด้านการเลี้ยงดู	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	116	3.67	0.46	114	4.15	0.50	230	3.91	0.54
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	28	3.60	0.83	29	4.10	0.60	57	3.85	0.76
	รวม	144	3.66	0.55	143	4.14	0.52	287	3.90	0.59
ด้านการแก้ปัญหา	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	116	3.52	0.50	114	3.99	0.58	230	3.75	0.59
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	28	3.35	0.85	29	3.79	0.80	57	3.58	0.85
	รวม	144	3.49	0.58	143	3.95	0.63	287	3.72	0.65
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	116	3.82	0.53	114	4.14	0.55	230	3.98	0.56
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	28	3.49	0.95	29	3.93	0.65	57	3.71	0.84
	รวม	144	3.75	0.64	143	4.10	0.58	287	3.92	0.63
ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	116	3.76	0.48	114	4.16	0.45	230	3.96	0.50
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	28	3.75	0.68	29	4.09	0.55	57	3.71	0.84
	รวม	144	3.76	0.52	143	4.14	0.47	287	3.95	0.53
ด้านสันตนาการ	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	116	3.56	0.60	114	4.07	0.63	230	3.81	0.66
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	28	3.37	1.05	29	3.92	0.82	57	3.65	0.98
	รวม	144	3.53	0.71	143	4.04	0.67	287	3.78	0.74

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวัง

ในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ($F=.032$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาด้านการเลี้ยงดู ($F=37.860$, $p<.001$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก ($M=4.14$, $SD=0.52$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนน้อย ($M=3.66$, $SD=0.55$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู

แหล่งความแปรปรวน	df	F	P
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อย (A)	1	37.680	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	.599	.440
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.032	.858
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา ($F=.018$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหา ($F=25.854$, $p<.001$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนมาก ($M=3.95$, $SD=0.63$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทุนน้อย ($M=3.49$, $SD=0.58$) และแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหา ($F=4.205$, $p<.05$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาด้วยกัน ($M=3.75$, $SD=0.59$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ ($M=3.58$, $SD=0.85$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 6

ตาราง 6 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการแก้ปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	df	F	P
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนมาก-น้อย (A)	1	25.854	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	4.205	.041*
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.018	.894
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัวพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว ($F = .481$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว ($F = 18.386$, $p < .001$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนมาก ($M = 4.10$, $SD = 0.58$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนน้อย ($M = 3.75$, $SD = 0.64$) และแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว ($F = 9.091$, $p < .01$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาด้วยกัน ($M = 3.98$, $SD = 0.56$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ ($M = 3.71$, $SD = 0.84$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 7

ตาราง 7 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	F	P
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย (A)	1	18.386	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	9.091	.003**
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.481	.489
ความคลาดเคลื่อน	283		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการเป็นตัวแบบในสังคมพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการเป็นตัวแบบในสังคม ($F=.165$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาดำเนินการเป็นตัวแบบในสังคม ($F=24.267$, $p<.001$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ($M=4.14$, $SD=0.47$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการเป็นตัวแบบในสังคมสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ($M=3.76$, $SD=0.52$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการเป็นตัวแบบในสังคม

แหล่งความแปรปรวน	df	F	P
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย (A)	1	24.267	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	.284	.595
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.165	.685
ความคลาดเคลื่อน	283		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการ ($F=.044$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาด้านสันตนาการ ($F=26.688$, $p<.001$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ($M=4.04$, $SD=0.67$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ($M=3.53$, $SD=0.71$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการ

แหล่งความแปรปรวน	df	F	P
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย (A)	1	26.688	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	2.799	.095
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.044	.834
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย โดยใช้ค่ามัธยฐาน (median) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มแล้ววิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way ANOVA) สำหรับค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูแสดงไว้ในตารางที่ 10

ตาราง 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาใน แต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู

ความคาดหวังใน บทบาทของบิดา	แหล่งของ การอบรมเลี้ยงดู	แบบใช้เหตุผล น้อย (n=161)			แบบใช้เหตุผล มาก (n=126)			โดยรวม (n=287)		
		n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD
ด้านการเลี้ยงดู	บิดาและมารดาเลี้ยงดู ร่วมกัน	130	3.84	0.55	100	4.00	0.52	230	3.91	0.54
	บิดาหรือมารดาหรือ ญาติเลี้ยงดู	31	3.58	0.89	26	4.17	0.37	57	3.85	0.76
	รวม	161	3.79	0.63	126	4.03	0.50	287	3.90	0.59
ด้านการแก้ปัญหา	บิดาและมารดาเลี้ยงดู ร่วมกัน	130	3.66	0.60	100	3.87	0.55	230	3.75	0.59
	บิดาหรือมารดาหรือ ญาติเลี้ยงดู	31	3.23	0.96	26	3.99	0.43	57	3.58	0.85
	รวม	161	3.58	0.70	126	3.89	0.53	287	3.72	0.65
ด้านการหาเลี้ยง ครอบครัว	บิดาและมารดาเลี้ยงดู ร่วมกัน	130	3.93	0.60	100	4.04	0.52	230	3.98	0.56
	บิดาหรือมารดาหรือ ญาติเลี้ยงดู	31	3.45	0.91	26	4.02	0.63	57	3.71	0.84
	รวม	161	3.84	0.69	126	4.03	0.54	287	3.92	0.63
ด้านการเป็น ตัวแบบในสังคม	บิดาและมารดาเลี้ยงดู ร่วมกัน	130	3.90	0.55	100	4.04	0.43	230	3.96	0.50
	บิดาหรือมารดาหรือ ญาติเลี้ยงดู	31	3.76	0.73	26	4.12	0.44	57	3.71	0.84
	รวม	161	3.87	0.59	126	4.05	0.43	287	3.95	0.53
ด้านสันตนาการ	บิดาและมารดาเลี้ยงดู ร่วมกัน	130	3.74	0.70	100	3.91	0.60	230	3.81	0.66
	บิดาหรือมารดาหรือ ญาติเลี้ยงดู	31	3.40	1.13	26	3.95	0.66	57	3.65	0.98
	รวม	161	3.68	0.81	126	3.92	0.61	287	3.78	0.74

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ($F=6.400, p<.05$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 11

ตาราง 11 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู

แหล่งความแปรปรวน	df	F	P
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย (A)	1	19.434	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	.219	.640
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	6.400	.012*
ความคลาดเคลื่อน	283		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

เมื่อพบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูจึงวิเคราะห์ต่อด้วยเทคนิค simple effect ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่เพื่อศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูหรือไม่ ซึ่งพบว่าเมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาและมารดาพร้อมกันเลี้ยงดูพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=2.247$, $p<.05$) และเมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=3.346$, $p<.01$) ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางที่ 12

ตาราง 12 ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดา
 ด้านการอบรมเลี้ยงดู เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่
 (1) เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาและมารดาาร่วมกันเลี้ยงดู

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย	130	3.84	.55	2.247	.026*
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก	100	4.00	.52		
รวม	230				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

(2) เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย	31	3.58	.89	3.346	.002**
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก	26	4.17	.37		
รวม	57				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ต่อจากนั้น ผู้วิจัยกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่เพื่อศึกษาว่าแต่
 ละแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูจะส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูหรือไม่ ซึ่ง
 พบว่าเมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลมากพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจาก
 บิดาและมารดาาร่วมกันกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติมีความคาดหวังใน
 บทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูไม่แตกต่างกัน ($t=1.616$, $p>.05$) และเมื่อกำหนดการอบรม
 เลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลน้อยก็พบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกัน
 กับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการ
 อบรมเลี้ยงดูไม่แตกต่างกันเช่นกัน ($t=1.522$, $p>.05$) ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตาราง 13

ตาราง 13 ผลของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดู เมื่อกำหนดกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่

(1) เมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลมาก

แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1.บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	100	4.00	.52	1.616	.109
2.บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง	26	4.17	.37		
รวม	126				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

(2) เมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลน้อย

แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1.บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	130	3.84	.55	1.522	.137
2.บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง	31	3.58	.89		
รวม	161				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา ($F=9.133$, $p<.01$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 14

ตาราง 14 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย (A)	1	27.382	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	2.933	.088
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	9.133	.003**
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

เมื่อพบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาจึงวิเคราะห์ด้วยเทคนิค simple effect ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่เพื่อศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาหรือไม่ ซึ่งพบว่าเมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาและมารดาพร้อมกันเลี้ยงดูพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=2.644$, $p < .01$) และเมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t=3.964$, $p < .001$) ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางที่ 15

ตาราง 15 ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดา
 ด้านการแก้ปัญหา เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่
 (1) เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาและมารดาพร้อมกันเลี้ยงดู

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย	130	3.66	.60	2.644	.009**
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก	100	3.87	.55		
รวม	230				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

(2) เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย	31	3.23	.96	3.964	.000***
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก	26	3.99	.43		
รวม	57				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ต่อจากนั้น ผู้วิจัยกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่เพื่อศึกษาว่าแต่
 ละแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูจะส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาหรือไม่
 ซึ่งพบว่าเมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลมากพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
 จากบิดาและมารดาพร้อมกันกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติมีความคาดหวัง
 ในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาไม่แตกต่างกัน ($t=1.037$, $p>.05$) แต่เมื่อกำหนดการอบรม
 เลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลน้อยพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาพร้อมกันกับ
 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการ
 แก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=2.424$, $p<.05$) ผลการวิเคราะห์แสดง
 ไว้ในตาราง 16

ตาราง 16 ผลของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา เมื่อกำหนดกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่

(1) เมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลมาก

แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1.บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	100	3.87	.55	1.037	.302
2.บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง	26	3.99	.43		
รวม	126				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

(2) เมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลน้อย

แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1.บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	130	3.66	.60	2.424	.021*
2.บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง	31	3.23	.96		
รวม	161				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ($F=6.170$, $p<.05$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 17

ตาราง 17 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย (A)	1	13.645	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	7.292	.007**
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	6.170	.014*
ความคลาดเคลื่อน	283		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

เมื่อพบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวจึงวิเคราะห์ต่อด้วยเทคนิค simple effect ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่เพื่อศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวหรือไม่ ซึ่งพบว่าเมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาและมารดาพร้อมกันเลี้ยงดูพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวไม่แตกต่างกัน ($t=1.476, p>.05$) แต่เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=2.764, p<.01$) ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางที่ 18

ตาราง 18 ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดา
 ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูให้คงที่
 (1) เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาและมารดาาร่วมกันเลี้ยงดู

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย	130	3.93	.60	1.476	.141
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก	100	4.04	.52		
รวม	230				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

(2) เมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย	31	3.45	.91	2.764	.008**
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก	26	4.02	.63		
รวม	57				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ต่อจากนั้น ผู้วิจัยกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่เพื่อศึกษาว่าแต่
 ละแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูจะส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยง
 ครอบครัหรือไม่ ซึ่งพบว่าเมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลมากพบว่านิสิตชายที่
 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกันกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือ
 ญาติมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวไม่แตกต่างกัน ($t=1.166, p>.05$)
 แต่เมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลน้อยพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจาก
 บิดาและมารดาาร่วมกันกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติมีความคาดหวังใน
 บทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 ($t=2.764, p<.01$) ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตาราง 19

ตาราง 19 ผลของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อกำหนดกำหนดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยให้คงที่
(1) เมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลมาก

แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1.บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	100	4.04	.52	.166	.869
2.บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง	26	4.02	.63		
รวม	126				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

(2) เมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลน้อย

แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	n	$\bar{X}$	SD	t	p
1.บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	130	3.93	.60	2.764	.009**
2.บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง	31	3.45	.91		
รวม	161				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแทนในสังคมพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแทนในสังคม ($F=1.975$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแทนในสังคม ($F=10.495$, $p<.01$) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก ($M=4.05$, $SD=0.43$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแทนในสังคมสูงกว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย ($M=3.87$, $SD=0.59$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 20

ตาราง 20 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการเป็นตัวแบบในสังคม

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย (A)	1	10.495	.001**
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	.130	.719
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	1.975	.161
ความคลาดเคลื่อน	283		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการ (F=3.355, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการ (F=11.214, p<.01) โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก (M=3.92, SD=0.61) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย (M=3.68, SD=0.81) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 21

ตาราง 21 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการ

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย (A)	1	11.214	.001**
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	1.949	.164
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	3.355	.068
ความคลาดเคลื่อน	283		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย โดยใช้ค่ามัธยฐาน (median) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มแล้ววิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way ANOVA) สำหรับค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูแสดงไว้ในตารางที่ 22

ตาราง 22 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู

ความคาดหวังในบทบาทของบิดา	แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู	แบบควบคุมน้อย (n=172)			แบบควบคุมมาก (n=115)			โดยรวม (n=287)		
		n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD
ด้านการเลี้ยงดู	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	143	3.77	0.55	87	4.13	0.44	230	3.91	0.54
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	29	3.61	0.82	28	4.10	0.61	57	3.85	0.76
	รวม	172	3.75	0.60	115	4.12	0.48	287	3.90	0.59
ด้านการแก้ปัญหา	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	143	3.61	0.56	87	3.99	0.55	230	3.75	0.59
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	29	3.25	0.84	28	3.91	0.72	57	3.58	0.85
	รวม	172	3.55	0.63	115	3.97	0.60	287	3.72	0.65
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	143	3.88	0.56	87	4.13	0.54	230	3.98	0.56
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	29	3.50	0.90	28	3.93	0.71	57	3.71	0.84
	รวม	172	3.82	0.64	115	4.09	0.59	287	3.92	0.63
ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	143	3.86	0.51	87	4.12	0.45	230	3.96	0.50
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	29	3.75	0.64	28	4.10	0.59	57	3.71	0.84
	รวม	172	3.84	0.53	115	4.11	0.48	287	3.95	0.53
ด้านสันตทานการ	บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน	143	3.71	0.66	87	3.99	0.64	230	3.81	0.66
	บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู	29	3.40	1.07	28	3.91	0.81	57	3.65	0.98
	รวม	172	3.66	0.75	115	3.97	0.68	287	3.78	0.74

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ($F=.705$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ($F=25.859$, $p<.001$) โดยพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ($M=4.12$, $SD=0.48$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย ($M=3.75$, $SD=0.60$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 23

ตาราง 23 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย (A)	1	25.859	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	1.272	.260
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.705	.402
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา ($F=2.479$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา ($F=32.335$, $p<.001$) โดยพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ($M=3.97$, $SD=0.60$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย ($M=3.55$, $SD=0.63$) และแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา ($F=5.730$, $p<.05$) โดยพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาพร้อมกัน ($M=3.75$, $SD=0.59$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ ($M=3.58$, $SD=0.85$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 24

ตาราง 24 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการแก้ปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย (A)	1	32.335	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	5.730	.017*
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	2.479	.116
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัวพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว ($F = .956$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว ($F = 14.189$, $p < .001$) โดยพบว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ($M = 4.09$, $SD = 0.59$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย ($M = 3.82$, $SD = 0.64$) และแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว ($F = 10.233$, $p < .01$) โดย นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาพร้อมกัน ($M = 3.98$, $SD = 0.56$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ ($M = 3.71$, $SD = 0.84$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 25

ตาราง 25 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาดำเนินการหาเลี้ยงครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย (A)	1	14.189	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	10.233	.002**
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.956	.329
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นต้นแบบในสังคมพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นต้นแบบในสังคม ($F=.326$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นต้นแบบในสังคม ($F=15.785$, $p<.001$) โดยพบว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ($M=4.11$, $SD=0.48$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นต้นแบบในสังคมสูงกว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย ($M=3.84$, $SD=0.53$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 26

ตาราง 26 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นต้นแบบในสังคม

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย (A)	1	15.785	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	.682	.410
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	.326	.569
ความคลาดเคลื่อน	283		

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการ ($F=1.115$, ns) แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยมีผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการ ($F=13.852$, $p<.001$) โดยพบว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ($M=3.97$, $SD=0.68$) มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการสูงกว่า นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย ($M=3.66$, $SD=0.75$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 27

ตาราง 27 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านสันตนาการ

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย (A)	1	13.852	.000***
แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (B)	1	3.298	.070
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดู (A*B)	1	1.115	.292
ความคลาดเคลื่อน	283		

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

ผู้วิจัยสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นไว้ในตารางที่ 28

ตาราง 28 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน	สอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน	สอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วน
3. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน	สอดคล้องกับสมมติฐาน
4. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน	สอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วน

ตาราง 28 (ต่อ)

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
5.นิสิตชายชั้นปีที่ 4มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก- น้อย และได้รับการ อบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะ มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
6.นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก- น้อย และได้รับการ อบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะ มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน	สอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วน
7.นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก- น้อย และได้รับการ อบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะ มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุม มาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานการวิจัย

1. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก – น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกัน
2. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก – น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกัน
3. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มาก – น้อย มีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกัน
4. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน
5. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก – น้อย และได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน
6. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก – น้อยและได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน

7. นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มาก – น้อยและได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 1005 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชายระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 287 คนจาก 3 สาขาวิชา ได้แก่ 1) สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์) 2) สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (คณะวิทยาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์) 3) สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ และคณะพลศึกษา) ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกตัวอย่างที่มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan 1970: 608 อ้างอิงจาก ฉวีวิทย์ สิทธิสิริวรรณ; และ เปี่ยมสุข พุ่งกาวิ. 2552: 116) ซึ่งการศึกษานี้จะต้องมีตัวอย่างขั้นต่ำ 278 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น คือ

3.1.1 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย

3.1.2 แหล่งของการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ บิดาและมารดาพร้อมกันเลี้ยงดู และ บิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดูลำพัง

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความคาดหวังในบทบาทของบิดา แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม และด้านสันตนาการ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

ประกอบด้วย เพศ ชั้นปี คณะ สถานภาพครอบครัว สถานภาพของบิดา และอายุของบิดา บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย อาชีพของบิดา แหล่งของการเลี้ยงดู (บิดาและมารดาเลี้ยงดูร่วมกัน, บิดาเลี้ยงดูเพียงลำพัง มารดาเลี้ยงดูเพียงลำพังและบุคคลอื่นๆ เป็นผู้เลี้ยงดู)

ตอนที่ 2 มาตรฐานรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ผู้วิจัยใช้มาตรฐานรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบคือแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลและแบบควบคุม โดยผู้วิจัยปรับปรุงมาจากมาตรฐานของสัทท์หัทย์ วิทยารังสีพงษ์ (2550) มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 6 ระดับตั้งแต่จริงที่สุด – ถึงไม่จริงเลย โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบคือแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลและแบบควบคุม รูปแบบละ 5 ข้อ

ตอนที่ 3 มาตรฐานความคาดหวังของบุตรที่มีต่อบทบาทของบิดา

มาตรฐานความคาดหวังของบุตรที่มีต่อบทบาทของบิดา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามในมาตรวัดชุดนี้ขึ้นโดยการสร้างข้อคำถามเทียบเคียงกับข้อคำถามในมาตรวัดการปฏิบัติตามบทบาทความเป็นบิดาตามการรับรู้ของบุตรโดยอาศัยแนวคิดบทบาทสำคัญของบิดาของเอเวอร์ซอล (Anderson.1982: 151 citing Eversall 1974; อ้างอิงจาก ปาณิสรา โสพจน์. 2549) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม และด้านสันตนาการ มาตรวัดนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีทีมช่วยในการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในแต่ละสาขาวิชาทั้ง 3 สาขาวิชา
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามทั้งหมด 300 ชุด ได้รับกลับคืนมาจำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ 287 ชุด มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อศึกษาระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาในด้านต่างๆ

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดา ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดา และระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA)

3. กรณีที่พบปฏิสัมพันธ์ก็จะวิเคราะห์ด้วยเทคนิค simple effect ต่อไป ส่วนกรณีที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ก็จะแปลผลจากอิทธิพลหลักเพื่อศึกษาว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย แบบควบคุมมาก-น้อย และนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกันหรือไม่

สรุปผล

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับความคาดหวังในบทบาทของบิดา

ผลการวิจัยพบว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแบบในสังคมอยู่ในระดับสูงสุด ($M=3.95$, $SD=.53$) รองลงมาคือด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเลี้ยงดู และด้านสนับสนุนการ ($M=3.92$, $SD=.63$, $M=3.89$, $SD=.59$, และ $M=3.78$, $SD=.74$ ตามลำดับ) และพบว่าความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับต่ำสุด ($M=3.71$, $SD=.65$)

เมื่อพิจารณาระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาเป็นรายด้านพบว่าในด้านการเลี้ยงดูพบว่าอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างระบุว่ามีความคาดหวังเกี่ยวกับดูแลบุตรให้มีสุขภาพที่ดีมากที่สุด รองลงมาคือจัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่เหมาะสมให้บุตรและพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องดูแลบุตรให้ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น ป้องกันการเข้าถึงเว็บไซต์ลามกหรือการพนัน ด้านการแก้ปัญหาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเกี่ยวกับการตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัวและการช่วยแก้ไขเมื่อบุตรมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือการจัดการปัญหาด้านหนี้สินของครอบครัวและพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องช่วยสมาชิกในครอบครัวแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น ทะเลาะกับแฟน ด้านการหาเลี้ยงครอบครัวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเกี่ยวกับการขยันหมั่นเพียรเพื่อทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคงมากที่สุด รองลงมาคือเป็นผู้นำในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว และ เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัวและมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำเพื่อทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น ด้านการเป็นตัวแบบในสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวัง

เกี่ยวกับรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนมากที่สุด รองลงมาคือเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม เช่น กตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของตนและมีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและด้านสันตินาการอยู่ในระดับมากพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเกี่ยวกับส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬามากที่สุด รองลงมาคือสนับสนุนให้บุตรทำงานอดิเรกเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และพบว่ามีความคาดหวังน้อยที่สุดในเรื่องพาครอบครัวไปสังสรรค์หรือท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย โดยใช้ค่ามัธยฐาน (median) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มแล้ววิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในแต่ละด้านของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way ANOVA) กรณีที่พบปฏิสัมพันธ์ก็จะวิเคราะห์ด้วยเทคนิค simple effect ต่อไป ส่วนกรณีที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ก็จะแปลผลจากอิทธิพลหลักเพื่อศึกษาว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย แบบควบคุมมาก-น้อย และนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาแตกต่างกันหรือไม่

ผลการวิจัยพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุนมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้าน แต่พบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุนมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาทุกด้าน โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุนมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม และด้านสันตินาการสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุนน้อย และพบอิทธิพลหลักของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาพร้อมกันมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาและด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ

ผลการวิจัยพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว อย่างไรก็ตามไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแบบในสังคม และด้านสันตินาการ แต่พบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความ

คาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม และด้านสันตนาการ โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม และด้านสันตนาการสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย

ผลการวิจัยพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้าน แต่พบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้าน โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวอย่างในสังคม และด้านสันตนาการสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย และพบอิทธิพลหลักของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาด้วยกันมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการศึกษาพบว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในทุกด้านในระดับมาก โดยพบว่าด้านความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวอย่างในสังคมอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษารั้งนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาด้วยกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 80 ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสได้เรียนรู้พฤติกรรมและบทบาทความเป็นบิดาจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนของบิดา ดังที่เบนคูราอธิบายว่า การเลียนแบบเกิดจากการสังเกตตัวแบบ การสังเกตส่งผลให้เกิดการทำงานในระบบความรู้ ความคิด การจดจำ และมีการเสริมแรง อีกทั้งมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจภายนอกกับแรงจูงใจภายใน บนฐานสมรรถภาพทางชีวภาพของบุคคล ดังนั้น กว่าจะเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบ คนต้องผ่านกระบวนการรู้ การคิดอันซับซ้อน (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2540 : 50-51) นอกจากนี้ เฮอร์ล็อก (Hurlock.1974:อ้างอิงจาก นันทนา จันท์พันธ์.2545:10-11) ยังได้กล่าวไว้ด้วยว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มั่นคงมีแนวโน้มที่จะมีความคาดหวังในอนาคตสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ไม่มั่นคง ดังนั้น การที่นิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่ในการศึกษารั้งนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาด้วยกัน ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะของครอบครัวที่มั่นคง และยังทำให้บุตรมีโอกาสได้เรียนรู้บทบาทของบิดาและมารดาโดยตรง โดยเฉพาะบทบาทของบิดา ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความรู้ความคิดของบุตรทำให้ความคาดหวังของนิสิตชายกลุ่มนี้ที่มีต่อบทบาทของบิดาในทุกด้านอยู่ในระดับสูง ผลการศึกษานี้

ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณิสรา โสพนธ์ (2549) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นมีความคาดหวังในบทบาท บิดาระดับมาก การวิจัยของ สุมาลา แก้วขำ (2546) ซึ่งศึกษาบทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการ ตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาท ของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และงานวิจัยของอัจฉรา ภูระธีระ(2556) ซึ่ง ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ผลการศึกษาพบว่าระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่นอยู่ใน ระดับสูงทั้งในภาพรวม

2. การเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล มาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อย

ผลการศึกษาพบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และแบบ ควบคุมมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาทุกด้าน แต่พบอิทธิพลหลักของการอบรมเลี้ยง ดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาเฉพาะด้านการเป็นตัวแบบในสังคม และด้านสันตนาการ โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความคาดหวังใน บทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวแบบ ในสังคม และด้านสันตนาการสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย นิสิต ชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม และด้านสันตนาการสูง กว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย แต่นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ เหตุผลมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ เหตุผลน้อย เฉพาะด้านการเป็นตัวแบบในสังคมและด้านสันตนาการ ซึ่งเฮอร์ลอค (Hurlock.1974: อ้างอิงจาก นันทนา จันทรพันธ์. 2545: 10-11) ได้กล่าวไว้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับความคาดหวังของบุคคล ซึ่งหมายความว่าบุคคลจะมีความคาดหวังอย่างไรนั้น ปัจจัยหนึ่งที่มี ความเกี่ยวข้องก็คือการอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลได้รับมา บุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก จะมีใกล้ชิดสนิทสนมกับบิดามารดามาก เนื่องจากบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะ แสดงความรักต่อบุตรอย่างเปิดเผย ให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว และมีความ เข้าใจความรู้สึกของบุตรอย่างดี (สัณหทัย วิทยารังสีพงษ์. 2550: 61; อ้างอิงจาก ศิริอร นพกิจ. 2545) ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างบิดามารดากับบุตรนี้จะทำให้บุตรมีโอกาส สังเกต และเกิดการ เรียนรู้แนวปฏิบัติของบิดามารดาที่มีต่อบุตรได้โดยปราศจากความวิตกกังวล โดยเฉพาะแนวปฏิบัติ ของบิดา ซึ่งเป็นบุตรชายจะต้องดำรงบทบาทนี้ในอนาคต การสังเกตนี้จะส่งผลให้เกิดการทำงานใน ระบบความรู้ ความคิด และการจดจำของบุคคลด้วย (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2540: 50-51) จึงน่าจะ ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดในเรื่องความคาดหวัง ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุทำให้นิสิตชายที่ได้รับการอบรม เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้านสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ส่วนบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากนั้นจะถูกบังคับ

และลงโทษ เมื่อกระทำในสิ่งที่บิดามารดาไม่ต้องการ (สันต์หทัย วิทยารังสีพงษ์. 2550: 61 อ้างอิงจาก ศิริอร นพกิจ. 2545) แม้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและควบคุมมากจะทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบพึ่งพาผู้อื่น มีความอดทนน้อย ความสามารถในการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่ำ ชอบเพื่อน ชอบตาม ขาดลักษณะผู้นำ แต่ก็จะรักษาและเคารพกฎระเบียบ (ดวงเดือน พันธมนานิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์. 2550: 26 -27) ซึ่งคุณลักษณะของการรักษาและเคารพกฎระเบียบนี้จะทำให้บุคคลเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทที่มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทนี้คือบทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติ โดยสังคมจะเป็นตัวกำหนดบทบาทให้เป็นไปตามสถานภาพที่บุคคลดำรงอยู่ (พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล. 2533: 15; อ้างอิงจาก Allport. 1967) ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุทำให้นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้านสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย สำหรับผลการวิจัยที่พบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย เฉพาะด้านการเป็นตัวแบบในสังคมและด้านสันตนาการ แต่ไม่พบความแตกต่างนี้ในความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัวน่าจะมีสาเหตุมาจากการรับรู้บทบาทของบิดาส่วนใหญ่จะมาจากกระบวนการสั่งสอนทางสังคม (ปาณิสรา โสพจน์. 2549) ที่มีมายาวนานตั้งแต่เด็กจนถึงวัยรุ่นเกี่ยวกับบทบาทที่บิดาพึงปฏิบัติต่อบุตร เช่น จากการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทำให้วัยรุ่นนำความคาดหวังของสังคมนั้นมาเป็นความคาดหวังของตนเอง ซึ่งหมายความว่า การรับรู้บทบาทของบิดาของบุคคลจะมาจากกระบวนการทางสังคมอื่นๆ นอกเหนือไปจากการอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลได้รับมาด้วย ความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยเพียงอย่างเดียวจึงอาจจะยังไม่ส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในด้านที่เหลือ ผลการศึกษานี้ค่อนข้างสอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรา ภูริธีระ (2546: บทคัดย่อ) ที่แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูที่มีความแตกต่างกันจะมีผลต่อความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้วย โดยพบว่าบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลยในระดับที่แตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่นที่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบอิทธิพลหลักของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว โดยนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาพร้อมกันมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากความคาดหวังของบุคคลเกิดจากการฝึกฝนในวัยเด็ก (early training) ซึ่งบิดาและมารดาจะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังความคาดหวังของเด็กที่มีต่อตัวเอง สิ่งนี้จะทำให้เด็กรู้จักตัวเองในลักษณะรู้ว่าตนเองทำได้แค่ไหนและควรตั้งความหวังไว้อย่างไร นอกจากนี้ ความคาดหวังของบุคคล

ยังเกิดจากความปรารถนาของบิดามารดา ซึ่งบิดามารดาจะมีภาพหรือความใฝ่ฝันหรือความปรารถนาว่าจะให้บุตรของตนเป็นอย่างไร (วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. 2549: 8-9; อ้างอิงจาก นียดา ภู่อุสรณ์. 2531: 18-20; อ้างอิงจาก Hurlock. 1974: 187-191) แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของบิดาและมารดาในการอบรมเลี้ยงดูหรือฝึกฝนบุตรมีความสำคัญต่อการปลูกฝังความคาดหวังของบุตร กล่าวคือบิดาและมารดาที่ร่วมกันอบรมเลี้ยงดูหรือฝึกฝนบุตรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการปลูกฝังความคาดหวังให้กับบุตรจึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้นิสัยชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกันมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสัยชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังของบุคคลยังมีสาเหตุมาจากปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น วัฒนธรรมหรือจารีตประเพณี ค่านิยม รวมทั้งความคาดหวังจากบุคคลสำคัญอื่นๆ นอกเหนือไปจากการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดา (วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. 2549: 8-9; อ้างอิงจาก นียดา ภู่อุสรณ์. 2531: 18-20; อ้างอิงจาก Hurlock. 1974: 187-191) เช่น ครู เพื่อน หรือญาติพี่น้อง ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุทำให้ไม่พบอิทธิพลหลักของแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาในด้านที่เหลือ

4. การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผลมาก-น้อย และแบบควบคุม มาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสัยชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการศึกษาไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และแบบควบคุมมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาทุกด้าน แต่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยกับแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาเฉพาะด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว โดยเมื่อกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาและมารดาาร่วมกันเลี้ยงดู และเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดู และด้านการแก้ปัญหาสูงกว่านิสัยชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย และนิสัยชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย เฉพาะกรณีกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นบิดาหรือมารดาหรือญาติเลี้ยงดู และแม้ว่ากรณีกำหนดแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบบิดาและมารดาาร่วมกันเลี้ยงดูจะไม่พบความแตกต่างของความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวระหว่างนิสัยชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก-น้อยก็ตาม แต่ก็พบแนวโน้มว่านิสัยชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากมีความคาดหวังด้านนี้สูงกว่านิสัยชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสำคัญต่อการปลูกฝังความคาดหวังในบทบาทของบิดาในด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นของบุตรและสมาชิกในครอบครัว โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่านิสัยชายเหล่านี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากแหล่งใด และเมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลมาก

และใช้เหตุผลน้อย ผลการศึกษาไม่พบความแตกต่างของความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูระหว่างนิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกันกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน บทบาทของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรอย่างเดียวย่อมลดลงไป และทำให้เกิดบทบาทใหม่ของบิดาคือการช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533:31; อ้างอิงจาก Anderson.1982:14-15) หรือกล่าวได้ว่าบทบาทหน้าที่ในอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นบทบาทของบิดาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน แต่ผลการวิจัยพบว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกันจะมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหาและด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ เฉพาะเมื่อกำหนดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลน้อย แสดงให้เห็นว่าแม้ว่านิสิตชายจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย แต่ถ้านิสิตชายเหล่านี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกันก็ยังคงทำให้ความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากส่วนหนึ่งของการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ย่อมมาจากการเห็นตัวแบบกระทำ และทำการเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบนั้น (นวลลออ สุภาพล. 2527) โดยทำให้เกิดการเรียนรู้และความคาดหวังให้สิ่งต่างๆ เป็นไปตามที่ตนเคยรับรู้ด้วย ดังนั้น นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาาร่วมกันย่อมเห็นตัวอย่างของบทบาทของบิดาและบทบาทของมารดาที่มีความสมบูรณ์ ซึ่งสังคมไทยโดยทั่วไปแล้วหน้าที่การแก้ปัญหา และหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวมักจะเป็นหน้าที่ของบิดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาเลี้ยงครอบครัวจะเป็นหน้าที่หลักของบิดาหรือกล่าวได้ว่าบิดาเป็นบุคคลสำคัญที่สุดและเป็นบุคคลแรกที่จะช่วยเหลือครอบครัวทางเศรษฐกิจ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533: 27; อ้างอิงจาก Bowlby. 1968 and Benson.1985) จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้นิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาและมารดาาร่วมกันมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการแก้ปัญหา และด้านการหาเลี้ยงครอบครัวสูงกว่านิสิตชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาหรือญาติ แม้ว่านิสิตชายจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยก็ตาม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านิสิตชายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในทุกด้านในระดับมาก ทั้งด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวแบบในสังคมและด้านสันตนาการ ดังนั้น การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาได้อย่างเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยทำให้นิสิตชายเหล่านี้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างสอดคล้องกับบทบาทของบิดาตามความคาดหวังของตนเองเมื่อต้องอยู่ในฐานะของบิดาในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะเป็นการศึกษาเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความคาดหวังต่อบทบาทของบิดา เช่น บุคลิกภาพของบิดาและบุตร รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นต้น และศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ รอบด้านที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน้าที่ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของบิดา ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงสาเหตุและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาได้ชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กัญชวลี ณรงค์ราช. (2543). ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย ในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญา จันทรโชติ. (2546). ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการดำเนินงานของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามที่เสนอของผู้ปกครอง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). บทบาทและหน้าที่ของ บุตรที่พึงปฏิบัติต่อบิดามารดา. กรุงเทพฯ.
- กุสุมาลี ไชยเมือง. (2540). "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี กับสัมพันธภาพระหว่างบิดาและบุตร ตามการรับรู้ของมารดา" วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กฤษณา โกมุก. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การอบรมเลี้ยงดูของ ผู้ปกครอง และบรรยากาศทางการศึกษากับความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคริน ทรวิโรฒ.
- กัณณิกา สิทธิพงษ์และเกษภาวัลย์ ดันริยงค์.(2549).รายงานการวิจัยเรื่อง " การอบรมเลี้ยงดูและ ความคิดอัตโนมัติด้านลบของผู้ป่วยติดยาเสพติด ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด เชียงใหม่ ". ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด เชียงใหม่ สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวง สาธารณะสุข.ถ่ายเอกสาร.
- กัณฑวรรณ มีสมสาร. (2544). "การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่นที่ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง." วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). คุณพ่อของลูก. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- เกษณี เทศนา.(2552).รายงานการวิจัยเรื่อง " อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์ และลักษณะนิสัยทางการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง" ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง.ถ่ายเอกสาร

- เกษม ตันติผลลาชีวะและกุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2539). การพัฒนาครอบครัว:สุขภาพจิตในครอบครัว. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี,คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2537). *สังคมและวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543) . *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ: บริษัทรามากการพิมพ์จำกัด.
- จิตตินันท์ ชุมทอง. (2547). “ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัย.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาสังคมวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ถ่ายเอกสาร.
- จิรนาถ จนาศักดิ์. (2544). “ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ถ่ายเอกสาร.
- ฉัฐวีร์ สิทธิ ศิริอรอด และ เปี่ยมสุข พุงกาวิ. (2552). *พื้นฐานทางการวิจัยวิทยา เอกสารประกอบการสอน รายวิชา จต 341*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลียว บุรีภักดี, วราภรณ์ ชัยโอภาส และพิชัย แก้วลำภู. (2526). *พ่อในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชินนุกร พรภานุวิชญ์. (2540). *ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล:กรณีศึกษาจังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร
- ชินสุข ฤกษ์งาม. (2537). *บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพ่อในมุมมองของวัยรุ่น : ศึกษารกรณีนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. พัฒนาสังคม (การวิเคราะห์ทางสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ญาดา หลาวเพชร. (2544). *บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฐาณิชา ลิ้มพานิช .(2552). *เอแบคโพลล์ สสำรวจเรื่อง บทบาทของ “พ่อ” ในวันครอบครัว*. มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว .มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.
- ณัฐริษา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยเสี่ยงของครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในประเทศไทย*. Online. สืบค้นจาก: <http://www.familynetwork.or.th/taxonomy/term/133?page=2>

- ณัฐสินี อัจสมบุญรณ์. (2551). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของนักเรียนนายสิบทหารบก.วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; อรพันธ์ ชูชม; และงามตา วรินทร์นทร์.(2528). *ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวสต์ที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). *วิธีการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมลักษณะของเยาวชนไทย. วารสารจิตวิทยาคลินิกฉบับมีนาคม. 8 : 2-29.*
- ดารุณี บุญวิก. (2542). *การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ดุลยา จิตตะยโสธร. (2552). *รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู: แนวคิดของDiana Baumrind Diana Baumrind's Parenting Styles .วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2552 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.*
- เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเซาวกุล. (2543). *บทบาทของบิดาในทัศนบุตรของวัยรุ่น.ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(การบริหารงานยุติธรรม). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ถ่ายเอกสาร*
- ธวัชชัย ทองสีมา.(2545). *ทัศนคติของข้าราชการกรุงเทพมหานครที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- นงนุช โรจนเลิศ. (2533). *การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- นพดล กรรณิกา.(2551). *เอแบคโพลล์สำรวจในหัวข้อ “บทบาทของพ่อในครอบครัว” . Online. ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชนมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ร่วมกับแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). สืบค้นจาก : <http://www.ryt9.com/s/abcp/481508>*
- นพดล กรรณิกาและฐาณิชา ลิ้มพานิช.(2554). *เอแบคโพลล์สำรวจในหัวข้อ "บทบาทของพ่อในวันครอบครัว. Online. มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ร่วมกับ ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชนมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ .สืบค้นจาก : http://www.dmh.go.th/sty_libnews/news/view.asp?id=10563*
- นวลละออ สุภาพผล. (2527). *ทฤษฎีบุคลิกภาพ. ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .*

- นันทนา จันทร์พันธ์. (2545). การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับความคาดหวังในอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ. ปรินทิพนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิยม บุญมี. (2526). ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บวรพรรณ รัฐประเสริฐ. (2552). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร การสอนของครู การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองและบรรยากาศโรงเรียน ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยใน กรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ ปรินทิพนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา แขนง วิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต คำฉิม. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปานิสรา โสพจน์. (2549). การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังในบทบาทบิดา บทบาทมารดาและ บทบาทบุตร ระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาภรณ์ จันทร์โชติ. (2550). ปัจจัยชีวิตสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ปัทมา ศิริเวช (2541, กรกฎาคม – กันยายน). สภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ทำผิดกฎหมาย. สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 43(3): 217-225.
- ผาสุก ปิ่นแก้ว. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยก่อนเรียน. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล. (2533). ทศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของวัยรุ่น. ปรินทิพนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- พนม เกตุมาน. (2553). บทบาทของการเป็นพ่อ. Online .SIRIRAJ E PULPIC LIBRALY .
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. สืบค้นจาก:
<http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=279>
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ. 2545. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนไทยกับกระบวนการทางสังคมประกิตของครอบครัวในปัจจุบันที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณพิมล หล่อตระกูล และคณะ. (2552). รายงานวิจัย “ใกล้กันอีกนิดนะพ่อ”. Online. สถาบันราชานุกูลร่วมกับมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว. สืบค้นจาก: <http://www.familynetwork.or.th/daddy>

- พาณิชย์ บุตรนิพัทธ์. (2540). *บทบาทการเป็นบิดาในมุมมองของวัยรุ่นในจังหวัดอุบลราชธานี*. ภาคนิพนธ์.(พัฒนาสังคม). สถาบันจิตพัฒนาบริหารศาสตร์.ถ่ายเอกสาร
- พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. (2544). *บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น*. ปรินิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.
- เพียว ผลภาค. (2539). *บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา การปรับตัวกับเพื่อน กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร
- ภัทริยา จันทร์เพ็ญ. (2552). *การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูกับการปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่เด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลเปล่งประสิทธิ์ศรีนครินทร์.วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ).มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ถ่ายเอกสาร.*
- ภัสสร ลิมานนท์. (2529). *การศึกษาทัศนคติและค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรส.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- มาสินี ไพบูลย์.(2538).*การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น . พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลครอบครัว), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- รัชดาพร บุตรเริ่ม. (2551). *รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธ์ภาพในครอบครัวกับพฤติกรรมของชายที่มีรสนิยรมักเพศเดียวกัน.วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ถ่ายเอกสาร.*
- วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2549). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการค่านิยมความคาดหวัง รายงานวิจัยของผู้สูงอายุและพหุวัย กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้(ประเทศไทย) หน้า 8-9.*
- วารภรณ์ รักวิจัย.(2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- วิลาวลัย พุดติ.(2552).*ความคาดหวังของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานจัดหางานจังหวัดการุญจนบุรี.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาลัษณ์มหิดล. ถ่ายเอกสาร*
- วิลาศลักษณ์ ชวีวัลลี และคณะ. (2553). *ประสิทธิผลของการพัฒนาจิตลักษณะและทักษะสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่มีต่อความพร้อมในการรับผิดชอบครอบครัวของนิสิตชาย.วารสารจิตวิทยา ปีที่ 16 มกราคม-ธันวาคม 2553.*
- วีรนุช วงศ์คงเดช. (2547). *“เจตคติต่อการแสวงหาความช่วยเหลือ และการเรียนรู้แบบกำกับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน.” วิทยานิพนธ์ ปรินิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร*

- ศิริอร นพกิจ. (2545). เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียน ที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542, ธันวาคม). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูของคนไทย ในชนบท ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. การศึกษานอกโรงเรียน. 3(1) : 40-47.
- สมสุข โถวเจริญ. (2541). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาคใต้. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สกันท์ วิแก้วมรกต.(2548).ความคาดหวังในการเรียนและสัมพันธภาพในครอบครัวกับความวิตกกังวลในการเรียนและการเผชิญปัญหาของนิสิตชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สารภี ยงยีน. (2541). “การศึกษาความวิตกกังวลในการสอบของวัยรุ่นที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง.” วิทยานิพนธ์ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สามารถ อุทป้า. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจในอาชีพตามแนวทฤษฎีของฮอลแลนด์กับความเจริญส่วนบุคคลและการอบรมเลี้ยงดู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร
- สันต์หทัย วิทยารังษิพงษ์. (2550). ปัจจัยชีวิตสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โสภิตา วีรกุลเทวัญ. (255). เป็นพ่อแม่หลังชีวิตคู่แยกทาง วนิดาการพิมพ์ เชียงใหม่.
- สุกัญญา วงศ์บุญเนตร์.(2552).การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการของนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ).มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ถ่ายเอกสาร.
- สุขเกษม ธรรมประกอบ.(2536).ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ศึกษาเฉพาะกรณี อ.ภูเขียว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิดา ทิฐิธรรมเจริญ. (2546).บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น. คหกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สุธรรม นันทมงคลชัย. (2555). *ครอบครัวและเด็กไทยยุคใหม่ ก้าวไกลสู่สากล*. หนังสือประกอบการประชุมวิชาการอนามัยครอบครัวแห่งชาติ ครั้งที่ 7 วันที่ 23-24 สิงหาคม 2555 , หน้า 45. ภาควิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ ม.มหิดล ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์
- สุธาสิณี เถาว์กลาง. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา กับการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของวัยเด็กตอนกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ).มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2534). *สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิศวง ธรรมพันทา.(2540). *มนุษย์กับสังคม* . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยา สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- สุภาพรรณ โคตรจรัส และชุมพร ยงกิตติกุล.(2545).“ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมส่วนบุคคลของวัยรุ่นไทย.”ในเอกสารประกอบการประชุมสัมมนา ครั้งที่ 2 เรื่อง *วิกฤติความเครียดของสังคมไทย*, หน้า 47-60. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลา แก้วขำ. (2546).*บทบาทของบิดาที่เป็นข้าราชการตำรวจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น*. คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.ถ่ายเอกสาร
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2529). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- สุริยเดว ทรีปาตี.(2551).ผลสำรวจเรื่อง *บทบาทพ่อที่หายไปเกิดอะไรขึ้นกับเด็กไทย*. Online. สืบค้นจาก: <http://www.fordfiestaclub.net/forum/index.php?topic=640.0;wap2>
- อมร กุลดั่ง. (2551).*บทบาทของบิดา และอ้อมโนทัศน์ ที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศ ตามการรับรู้ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร* .สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา ภูระธีระ. (2536). *ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์*.คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.ถ่ายเอกสาร
- อัจฉรา สุขารมณ.(2544).วารสาร “*บทบาทพ่อต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก*”สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Allport ,Gordon w. (1937). *Personality : A Psychological Interpretation*. New York: Harper and Row Publishers.
- Andrew Mullins. สุพงษ์ รงควิทย์ แปล. (2552). *วิธีสร้างอุปนิสัยและหล่อหลอมบุคลิกภาพที่ดีให้ลูก*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

- Bandura, Albert. (1977a). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Maccoby, E.E., and Martin, J. 1983. "Socialization in the Context of Family: Parent-Child Interaction." In P.H. Mussen (ed.), *Handbook of Child Psychology, Vol. 4 Socialization, Personality, and Social Development*, pp. 1-101. New York: Wiley.
- Nijhof, K.S., and Rutger, C.E. 2007. "Parenting Styles, Coping Strategies, and the Expression of Homesickness." *Journal of Adolescence* 30: 709-720.
- Oxford University. (1989). *The Oxford English Dictionary Second Edition Volume V*. Oxford University.
- Robischon, P. and D. Scott. "Role theory and its Application in family nursing", *Nursing Outlook*. 17 : 52 – 57; July, 1969 .
- Simon, L.G., and Conger, R.D. 2007. "Linking Mother-Father Differences in Parenting to a Typology of Family Parenting Styles and Adolescent Outcomes." *Journal of Family Issues* 8: 212-241.
- Wolfradt, U., Hemple, S., and Miles, J.N. 2003. "Perceived Parenting Styles, Depersonalization, Anxiety and Coping .
(บ้านจอมยุทธ.2556.Online)(http://www.baanjomuyut.com/library/social_sciences/17.html)

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง แบบวัดชุดนี้แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ

ตอนที่ 2 การปฏิบัติของผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 การปฏิบัติของบิดา

โปรดตอบแบบวัดให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้อย่างแน่นอน

ขอขอบคุณ

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง เกี่ยวกับตัวท่าน

เพศ 1. ชาย 2. หญิง

ชั้นปี 1. ชั้นปี 1 2. ชั้นปี 2 3. ชั้นปี 3 4. ชั้นปี 4 5. สูงกว่าชั้นปี 4

คณะ(โปรดระบุ).....

สถานภาพของครอบครัว 1. บิดามารดาอยู่ด้วยกัน
 2. บิดามารดาแยกกันอยู่
 3. บิดามารดาหย่าร้าง
 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ปัจจุบันบิดาของท่าน 1. ยังมีชีวิตอยู่ บิดาของท่านอายุ.....ปี (โปรดระบุ)
 2. เสียชีวิตแล้ว

ที่บ้านของท่าน 1. อยู่กับบิดาและมารดา

ท่านพักอาศัยอยู่ร่วมกับ 2. อยู่กับบิดา

(กรณีที่มีใช้หอพัก) 3. อยู่กับมารดา

4. อยู่กับญาติ

5. ไม่ได้พักอาศัยอยู่กับบิดา มารดาหรือญาติ

อาชีพของบิดา

1. รับราชการ
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
3. พนักงานเอกชน
4. ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว
5. รับจ้าง
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

บุคคลที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูท่าน

1. บิดามารดาเลี้ยงดูร่วมกัน
2. บิดาเลี้ยงดูลำพัง
3. มารดาเลี้ยงดูลำพัง
4. บุคคลอื่นเป็นผู้เลี้ยงดู

ระบุ).....

(โปรด

ตอนที่ 2 การปฏิบัติของผู้ปกครอง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ปกครอง

ของท่าน

โดยมีคำตอบให้เลือกดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ผู้ปกครองของท่านปฏิบัติเช่นนี้มากที่สุด
จริง	หมายถึง	ผู้ปกครองของท่านปฏิบัติเช่นนี้มาก
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	ผู้ปกครองของท่านปฏิบัติเช่นนี้ค่อนข้างมาก
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ผู้ปกครองของท่านปฏิบัติเช่นนี้ค่อนข้างน้อย
ไม่จริง	หมายถึง	ผู้ปกครองของท่านปฏิบัติเช่นนี้น้อยมาก
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ผู้ปกครองของท่านไม่ได้ปฏิบัติเช่นนี้เลย

คำอธิบาย “ผู้ปกครอง” หมายถึง บิดา มารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูใกล้ชิดท่านมากที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
1. ผู้ปกครองแสดงให้รู้ว่ารักท่านมาก						
2. ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของท่านอยู่เสมอ						
3. ผู้ปกครองมักแสดงให้รู้ว่าภูมิใจในตัวท่านมาก						
4. ผู้ปกครองชอบให้คำปรึกษาแนะนำท่านอยู่เสมอ						
5. ผู้ปกครองมักเห็นท่านดีกว่าคนอื่นเสมอ						
6. ผู้ปกครองจะอธิบายเหตุผลในการลงโทษท่านทุกครั้ง						
7. เมื่อผู้ปกครองอารมณ์เสียมักจะคอยดูท่าหรือลงโทษท่านเสมอ						
8. ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ท่านอธิบายก่อนที่จะดูท่าหรือลงโทษเสมอ						
9. ผู้ปกครองมักจะเพิกเฉยหรือไม่ชมเชยเมื่อท่านทำความดี						
10. ผู้ปกครองไม่เคยกล่าวขอโทษเมื่อดูท่าท่านโดยเข้าใจผิด						
11. ผู้ปกครองคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของท่านอย่างใกล้ชิด						
12. ผู้ปกครองปล่อยให้ตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของท่าน						
13. ผู้ปกครองชอบให้ท่านทำตามที่ตนพอใจ						
14. ผู้ปกครองควบคุมดูแลให้ท่านใช้เงินตามที่เห็นสมควร						
15. ผู้ปกครองต้องการให้เล่าอย่างละเอียดถึงการไปเที่ยวนอกบ้านทุกครั้ง						

ตอนที่ 3 การปฏิบัติของบิดา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับความคาดหวังของท่านที่มีต่อการปฏิบัติของบิดา

หน้าที่	บิดาควรจะปฏิบัติหน้าที่นี้ในระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ดูแลบุตรให้มีสุขภาพที่ดี					
2. จัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ที่เหมาะสมให้กับบุตร					
3. แสดงออกให้บุตรรู้ว่า “รัก” เช่น กอด ลูบหัวหรือ กล่าวด้วยวาจา					
4. เป็นที่พึ่งทางใจของบุตร					
5. สอนเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศแก่บุตร					
6. อบรมบุตรให้รู้เท่าทันภัยและอันตรายในสังคม					
7. ดูแลบุตรให้ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น ป้องกันการเข้าถึง เว็บไซต์ลามกหรือการพนัน					
8. ดูแลบุตรให้มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศ					
9. สอนให้บุตรปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทย					
10. ติดตามความก้าวหน้าด้านการเรียนของบุตรอย่างสม่ำเสมอ					
11. เป็นตัวแทนผู้ปกครองในการรับทราบปัญหาด้านการเรียนหรือปัญหาด้านความประพฤติของบุตร					
12. ตัดสินปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในครอบครัว					
13. แก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว					
14. ช่วยตัดสินใจเรื่องการเลือกสถานศึกษาให้กับบุตร					
15. ช่วยบุตรแก้ปัญหาด้านการเรียน					
16. ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาแก่บุตร เมื่อบุตรเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน					
17. ช่วยสมาชิกในครอบครัวแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น ทะเลาะกับแฟน					
18. จัดการปัญหาด้านหนี้สินของครอบครัว					
19. ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว					
20. ช่วยแก้ไขเมื่อบุตรมีปัญหา					

หน้าที่	บิดาควรจะปฏิบัติหน้าที่นี้ในระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21. ขยันหมั่นเพียรเพื่อให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง					
22. วางแผนการออมเงินให้กับครอบครัว เช่น ฝากเงินกับธนาคารที่ให้ดอกเบี้ยสูง ซื้อพันธบัตร					
23. เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายด้านต่างๆ ของครอบครัว					
24. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเล่าเรียนของบุตรทั้งหมด					
25. ทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น					
26. เป็นผู้นำในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว					
27. ดูแลไม่ให้สมาชิกของครอบครัวก่อหนี้สินต่างๆ					
28. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทุกอย่างของครอบครัว					
29. เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว					
30. สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจ					
31. ไม่ดื่มสุรา แอลกอฮอล์หรือเสพสิ่งเสพติดที่เป็นโทษให้บุตรเห็น					
32. เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม เช่น กตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของตน					
33. รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตน					
34. อาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน					
35. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบต่างๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร					
36. สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาของ บุตร					
37. ประพฤติตนสอดคล้องกับค่านิยมอันดีงามของสังคมไทย					
38. ติดตามข่าวสารและความเป็นไปในด้านต่างๆ ของบ้านเมือง เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง					
39. สั่งสอนให้บุตรแสดงออกตามบทบาทที่สังคมยอมรับ					
40. เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการมีระเบียบวินัย					
41. จัดสรรวันเวลาที่สมาชิกในครอบครัวจะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน					
42. ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เช่น รดน้ำต้นไม้ กวาดบ้าน ถูบ้าน					

หน้าที่	บิดาควรจะปฏิบัติหน้าที่นี้ในระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
43. สนับสนุนให้บุตรทำงานอดิเรกเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
44. พาครอบครัวไปสังสรรค์หรือท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด					
45. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬา					
46. เป็นผู้สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับสมาชิกในครอบครัว					
47. จัดทำกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับสมาชิกในครอบครัว					
48. ส่งเสริมให้บุตรทำกิจกรรมในยามว่าง					
49. ชักชวนสมาชิกในครอบครัวให้ทำกิจกรรมร่วมกัน					
50. ร่วมทำกิจกรรมยามว่างกับสมาชิกในครอบครัว					

ภาคผนวก ข
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับคะแนนรวมและค่าความเชื่อมั่นของ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดตอนที่ 2 การปฏิบัติของผู้ปกครอง ข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ เพื่อประเมินรูปแบบการ
อบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การ
อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม โดยแบ่งออกเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบละ 5 ข้อ แบบรักสนับสนุน (ข้อ 1
ถึง ข้อ 5) แบบใช้เหตุผล (ข้อ 6 ถึง ข้อ 10) แบบควบคุม (ข้อ 11 ถึง ข้อ 15)

ตาราง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับคะแนนรวมและค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัด
การอบรมเลี้ยงดู

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อความ แต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ใน มาตรวัด (n=40)	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1. ผู้ปกครองแสดงให้รู้ว่ารักท่านมาก	.5853	.7834
2. ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของท่านอยู่เสมอ	.5683	.7220
3. ผู้ปกครองมักแสดงให้รู้ว่าภูมิใจในตัวท่านมาก	.4889	.5207
4. ผู้ปกครองชอบให้คำปรึกษาแนะนำท่านอยู่เสมอ	.7244	.6369
5. ผู้ปกครองมักเห็นท่านดีกว่าคนอื่นเสมอ	.1769	-
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.7061	.8292

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (n=40)
6. ผู้ปกครองจะอธิบายเหตุผลในการลงโทษท่านทุกครั้ง	.4834
7. เมื่อผู้ปกครองอารมณ์เสียมักจะคอยดูท่าหรือลงโทษท่านเสมอ	.2864
8. ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ท่านอธิบายก่อนที่จะดูท่าหรือลงโทษเสมอ	.2780
9. ผู้ปกครองมักจะเพิกเฉยหรือไม่ชมเชยเมื่อท่านทำความดี	.5292
10. ผู้ปกครองไม่เคยกล่าวขอโทษเมื่อดูท่าท่านโดยเข้าใจผิด	.3549
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.6287

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (n=40)	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
11. ผู้ปกครองคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของท่านอย่างใกล้ชิด	.2661	.4923
12. ผู้ปกครองปล่อยให้ตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของท่าน	.3108	.5815
13. ผู้ปกครองชอบให้ท่านทำตามที่ตนพอใจ	-.2055	-
14. ผู้ปกครองควบคุมดูแลให้ท่านใช้เงินตามที่เห็นสมควร	.2858	.4856
15. ผู้ปกครองต้องการให้เล่าอย่างละเอียดถึงการไปเที่ยวนอกบ้าน ทุกครั้ง	.0554	-
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.2301	.6987

ตอนที่ 3 การปฏิบัติของบิดา แบบวัดความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาทั้ง 5 ด้าน ด้านการเลี้ยงดู
ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม ด้านสนับสนุนการ
ทั้งหมด 50 ข้อ แบ่งเป็นด้านละ 10 ข้อ ตามลำดับ

ตาราง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมและค่าความเชื่อมั่นของมาตร
 วัดความคาดหวังของบุตรที่มีต่อบทบาทของบิดา

1. ด้านการเลี้ยงดู

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวม ของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (n=40)
1. ดูแลบุตรให้มีสุขภาพที่ดี	.5871
2. จัดหาอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ที่เหมาะสมให้กับ บุตร	.5985
3. แสดงออกให้บุตรรู้ว่า “รัก” เช่น กอด ลูบหัวหรือ กล่าวด้วยวาจา	.5356
4. เป็นที่พึ่งทางใจของบุตร	.4293
5. สอนเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศแก่บุตร	.6121
6. อบรมบุตรให้รู้เท่าทันภัยและอันตรายในสังคม	.5956
7. ดูแลบุตรให้ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น ป้องกันการเข้าถึง เว็บไซต์ลามกหรือการพนัน	.3857
8. ดูแลบุตรให้มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศ	.7186
9. สอนให้บุตรปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทย	.5118
10. ติดตามความก้าวหน้าด้านการเรียนของบุตรอย่างสม่ำเสมอ	.3723
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.8363

2. ด้านการแก้ปัญหา

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (n=40)
11. เป็นตัวแทนผู้ปกครองในการรับทราบปัญหาด้านการเรียนหรือปัญหาด้านความประพฤติของบุตร	.4932
12. ตัดสินปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในครอบครัว	.7000
13. แก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว	.7264
14. ช่วยตัดสินใจเรื่องการเลือกสถานศึกษาให้กับบุตร	.6415
15. ช่วยบุตรแก้ปัญหาการเรียน	.7075
16. ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาแก่บุตร เมื่อบุตรเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน	.7271
17. ช่วยสมาชิกในครอบครัวแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น ทะเลาะกับแฟน	.5963
18. จัดการปัญหาด้านหนี้สินของครอบครัว	.5055
19. ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว	.5709
20. ช่วยแก้ไขเมื่อบุตรมีปัญหา	.7584
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.8950

3. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (n=40)
21. ขยันหมั่นเพียรเพื่อให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง	.7843
22. วางแผนการออมเงินให้กับครอบครัว เช่น ฝากเงินกับธนาคารที่ให้ออกเบี้ยสูง ซื้อพันธบัตร	.7460
23. เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายด้านต่างๆ ของครอบครัว	.7720
24. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเล่าเรียนของบุตรทั้งหมด	.7201
25. ทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น	.2530
26. เป็นผู้นำในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว	.6977
27. ดูแลไม่ให้สมาชิกของครอบครัวก่อหนี้สินต่างๆ	.7306
28. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทุกอย่างของครอบครัว	.6095
29. เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว	.7504
30. สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจ	.7725
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.9106

4. ด้านการเป็นตัวแบบในสังคม

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (n=40)
31. ไม่ดื่มสุรา แอลกอฮอล์หรือเสพติดที่เป็นโทษให้บุตรเห็น	.2387
32. เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม เช่น กตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของตน	.5887
33. รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตน	.6324
34. อาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	.2429
35. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบต่างๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร	.5279
36. สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาของ บุตร	.4771
37. ประพฤติตนสอดคล้องกับค่านิยมอันดีงามของสังคมไทย	.4309
38. ติดตามข่าวสารและความเป็นไปในด้านต่างๆ ของบ้านเมือง เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง	.6197
39. สั่งสอนให้บุตรแสดงออกตามบทบาทที่สังคมยอมรับ	.5371
40. เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการมีระเบียบวินัย	.8710
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.8262

5. ด้านสันตนาการ

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (n=40)
41. จัดสรรวันเวลาที่สมาชิกในครอบครัวจะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน	.5268
42. ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เช่น รดน้ำต้นไม้ กวาดบ้าน ถูบ้าน	.6970
43. สนับสนุนให้บุตรทำงานอดิเรกเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	.8209
44. พาครอบครัวไปสังสรรค์หรือท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด	.7660
45. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬา	.8193
46. เป็นผู้สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับสมาชิกในครอบครัว	.8411
47. จัดหากิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับสมาชิกในครอบครัว	.7503
48. ส่งเสริมให้บุตรทำกิจกรรมในยามว่าง	.7959
49. ชักชวนสมาชิกในครอบครัวให้ทำกิจกรรมร่วมกัน	.8202
50. ร่วมทำกิจกรรมยามว่างกับสมาชิกในครอบครัว	.7278
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	.9400

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. อ. ดร. นิยะดา จิตต์จรัส	ภาคจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อ. ดร. ภิญญาพันธ์ ร่วมชาติ	ภาคจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อ. ชานู รัตน์ะพิสิฐ	ภาคจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ง

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

เลขที่	3726
วันที่	1 พ.ย. 55
เวลา	11.00 น.

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/ 5386 วันที่ ๑๕ ตุลาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวเกศรินทร์ ทารี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย วัฒนโธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส อาจารย์ ดร.ภิญญาพันธ์ ร่วมชาติ และ อาจารย์ชาญ รัตนะพิสิฐ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบวัด เรื่อง อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูและแหล่งของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของบิดาของนิสิตชายมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเกศรินทร์ ทารี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 087-715-4307

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาว เกศรินทร์ ทารี
วัน เดือน ปีเกิด	21 กันยายน 2523
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	194/ 118 เมโทรปาร์คสาทร ถนนกัลปพฤกษ์ แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กทม. 10520
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	พยาบาลศาสตรบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2551	การพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี จาก มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2555	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

